David Foenkinos

În caz de fericire

134

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

HUMANITAS

„Sunt incapabil să mă inspir din realitatea propriei vieți, nu fac defel autoficțiune", mărturisește DAVID FOENKINOS într-un interviu. Născut în 1974, la Paris, a urmat Literele la Sorbona și a făcut parte dintr-o formație de jazz.
Cum a început să scrie? Adolescent timid și romantic, și-a conturat stilul în scrisorile de dragoste. Apoi, pe măsură ce învăța să cânte la chitară, exersa și arpegiile literare. N-a dorit să debuteze decât la Gallimard, unde și-a trimis în plic manuscrisul primului roman, *Inversiunea idioteniei. Despre influența a doi polonezi*. După o așteptare destul de lungă, romanul a fost acceptat și astfel, în 2002, a început cariera de succes a scriitorului. A publicat la Gallimard, Flammarion și Grasset, a obținut mai multe premii literare și este tradus în numeroase țări. A scris, de asemenea, scenarii de film și adaptări pentru teatru. Și, pentru că-i plac benzile desenate, a compus și un text de gen, prima parte dintr-o trilogie intitulată *De ce atâta dragoste?*
David Foenkinos a fost la București și s-a întâlnit cu cititorii cărții *Potențialul erotic al soției mele*, un succes al colecției „Cartea de pe noptieră".
„Înainte de orice, încerc să-i fac pe ceilalți să râdă", spune tânărul scriitor. Cititorii romanului *În caz de fericire* vor putea să verifice dacă izbutește.

SCRIERI: *Inversion de l'idiotie. De l'influence de deux Polonais* (*Inversiunea idioteniei. Despre influența a doi polonezi*, 2002), *Entre les oreilles* (*Între urechi*, 2002), *Le potentiel érotique de ma femme* (*Potențialul erotic al soției mele*, 2004), *En cas de bonheur* (*În caz de fericire*, 2005), *Les cœurs autonomes* (*Inimile independente*, 2006), *Qui se souvient de David Foenkinos?* (*Cine-și amintește de David Foenkinos?*, 2007)

Traducătoarea, SABINA CHIȘINEVSKI, este profesoară de limba franceză la Colegiul „Iulia Hasdeu" din București. Pentru Editura Humanitas a mai tradus *Contractul* de Vladimir Volkoff și, în „Cartea de pe noptieră", *Macii bătrâneții. Sade la ospiciu* de Anne Parlange și Vincent Lestréhan, precum și *Strigătul* de Laurent Graff.

David Foenkinos

În caz de fericire

Traducere din franceză de
SABINA CHIȘINEVSKI

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție îngrijită de
IOANA PÂRVULESCU

Coperta
ANGELA ROTARU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FOENKINOS, DAVID
În caz de fericire / David Foenkinos; trad.:
Sabina Chișinevski. – București: Humanitas, 2008
ISBN 978-973-50-1970-9

I. Chișinevski, Sabina (trad.)

821.133.1-31=135.1

DAVID FOENKINOS
EN CAS DE BONHEUR
© Éditions Flammarion, 2005

© HUMANITAS, 2008, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.ro

Pentru Claire C.

„Căsătoria este un infern."

Henry de Montherlant

„Niciodată nu am fost mai fericit
ca în timpul căsătoriei mele."

Autor necunoscut

PROLOG

Trecuse multă vreme de când Jean-Jacques nu mai încercase să arate atât de bine. Pentru a-și întări musculatura gambelor, urca de câtva timp pe scări, când se întorcea acasă. I se părea că ascensorul era rezervat bărbaților ale căror vieți sunt molcome, bărbaților care nu mai încearcă să fie seducători. Ajungea cu trei minute înainte de opt seara și îi zâmbea mecanic lui Claire. Iar, după ce-și alunga acest zâmbet de pe față, ca pe o muscă, dădea drumul la televizor. Cu cât viața conjugală îl interesa mai puțin, cu atât îl preocupa mai mult soarta națiunilor aflate în război. Într-un mod iluzoriu și foarte occidental, găsea în drama kurzilor un ecou al nefericirii sale.

Cuplul este țara în care speranța de viață este cea mai scăzută. Opt ani, asta era aproape o performanță. Jean-Jacques și Claire aveau unul față de celălalt gesturi tandre, desigur fugare; gingășii ce le aminteau de trecut; atingeri nostalgice; săruturi pe colțul gurii, ca un pelerinaj la ceea ce fuseseră odată săruturi pe centru. Această complicitate reală era menită să ascundă față de

ceilalți adevărata erodare a relației lor. Erau dați drept exemplu, ceea ce îi încuraja în rutina lor. În schimb, nimeni nu înțelegea de ce nu mai făceau un copil. Un cuplu ca al lor, o asemenea imagine a perfecțiunii, avea obligația cvasimilitară de a procrea din nou. La început, zâmbiseră vag, amânând pe mai târziu ceea ce putea fi făcut în nouă luni. Apoi timpul trecuse și se treziseră în fața unei evidențe: nu aveau chef să facă și al doilea copil. Pentru a se justifica, încercaseră să pară ceea ce nu erau de fapt. Jean-Jacques și Claire își exprimaseră dorința de a avea mai mult timp pentru ei. Toată lumea considera răspunsul formidabil. Minciuna lor socială era aplaudată, iar în șoaptă se adăuga că dragostea moare dacă nu există și ceva egoism.

Louise, fiica lor de șase ani, era epuizată. Nu îi mai rămânea nici o fărâmă de timp liber după cursurile de dans, de pian și lecțiile de inițiere în limba chineză (Jean-Jacques citise undeva că, în patruzeci de ani, întreaga omenire va vorbi chineza; era un om rațional și prevăzător). Voiau cu orice preț să facă din ea o fiică model[1], care să le pună în valoare fericirea. Astfel, nimic nu era mai important decât iluzia dezvoltării ei armonioase. Dar atunci când cânta la pian în salon nu puteai să nu te gândești la cvartetul de coarde de pe *Titanic*.

[1] Va deveni deci (inevitabil) un pic neurastenică (*n.a.*).

PARTEA ÎNTÂI

I

Munca lui Jean-Jacques prezenta un interes limitat. Era un fel de consilier de ceva, în legătură cu banii și cu mișcarea lor. Una din calitățile majore pentru această slujbă era să ai un gât puternic, ca să îl poți răsuci ușor. La firma la care lucra erau multe calculatoare și bărbați cu cravată. Bărbați care luau metroul la oră fixă și se întorceau acasă transpirați. Societatea se afla într-un turn înalt. Patronul trona la ultimul etaj. Dar, după atentatele din 11 septembrie, hotărâse să răstoarne ierarhia. De atunci, subalternii se bucurau de o vedere neîngrădită asupra Parisului. Nimeni nu îndrăznise să critice schimbarea, dar mulți fuseseră tulburați de noua situație: când ai drept unic obiectiv să urci, e greu să te hotărăști să cobori.

Édouard, cel mai bun prieten al lui Jean-Jacques, era și cel mai apropiat colaborator al său. Caricatură a omului sigur pe el, oferea toate dovezile unei împliniri profesionale perfecte. Când obținea un contract, se ridica brusc și se urca pe birou. Trebuia ca toată lumea să afle despre

succesele lui. Era întotdeauna primul care organiza petreceri la ore târzii, care ciocnea cu cine se nimerea și crea acea falsă bună dispoziție în care ești incapabil să vorbești de orice altceva în afară de slujbă. Extravagațele sociale nu îl împiedicau să fie prietenul cel mai atent posibil. Prietenia cu Jean-Jacques data în special din perioada dificilă a divorțului său. În vremea aceea, cuplul se destrămase într-un mod lamentabil, cu avocați și martori ai acuzării. Odată cu trecerea anilor situația se schimbase radical. Édouard devenise un celibatar bântuit de obsesia seducției. Când era cu copiii lui, îi răsfăța îngrozitor de mult. În restul timpului, trecea de la o femeie la alta. Se lansa în confidențe, iar în urechile lui Jean-Jacques răsunau prenume feminine și poziții sexuale. Frustrat că nu avea o viață la fel de trepidantă, Jean-Jacques voia să evite genul ăsta de discuții. Édouard își dădu seama de stânjeneala lui, pe care trebui să o analizeze imediat:

— Cum merge treaba cu Claire?

Jean-Jacques răspunse că mergea foarte bine, dar intonația lui căpătase o tonalitate de pian dezacordat. Nu putea nici să spună că totul mergea rău. Relația lui cu Claire era exact ca o lacună între cele două posibilități.

— Și din punct de vedere sexual?

Aici, nu putu să răspundă. Concluzia lui Édouard fu radicală: prietenul său trebuia să-și găsească o amantă. În acest moment precis al existenței sale, Jean-Jacques se gândi că ar fi capabil s-o înșele pe Claire. Pentru a îndepărta spaima provocată de un asemenea gând, se refugie imediat într-una din amintirile lor pe care o îndrăgea

mai mult decât orice pe lume. Édouard îl întrerupse:

— Te gândești la Geneva?

Era deci atât de previzibil încât i se puteau citi gândurile. Încetul cu încetul începu să transpire. Încerca să-și imagineze minciunile pe care le va spune. O vedea deja pe această amantă pe care n-o cunoștea. Era încarnarea aproape monstruoasă a tuturor fantasmelor lui, amestec baroc de femei care îi plăcuseră, chiar trecător, în cursul ultimilor douăzeci de ani. Jean-Jacques, într-un ridicol elan anticipativ, se simțea deja vinovat. Încerca să se liniștească gândindu-se că fidelitatea eternă era imposibilă, dar nu reușea să fie mai puțin febril. Nu va avea niciodată o aventură anodină. Încerca să se convingă, să-și demonstreze că dorința pe care o simțea de a avea o altă femeie era la fel de inevitabilă ca erodarea propriului cuplu. Claire l-ar înțelege cu siguranță, nu avea de ce să se teamă. Nu era ca și cum ar fi înșelat-o în primele luni de căsătorie; legitimitatea adulterului creștea odată cu trecerea anilor. Poate și ea va avea un amant. Era oare cazul de pe-acum? În afară de moarte, femeile o iau întotdeauna înaintea bărbaților.

Câteva luni mai târziu, Jean-Jacques se găsea într-o cameră de hotel cu Sonia. Și nu era prima dată. Faptul că îmbrățișa o altă femeie îi oferea o nouă energie, de nebănuit. De ani de zile nu se mai simțise atât de fericit. Voia să trăiască și să respire; nu mai suporta ascensoarele. Lua în considerare partea periculoasă a acestei euforii și se simțea teribil de ridicol în postura lui de

bărbat însurat. Prefera să meargă un pic pe jos înainte de a se întoarce acasă, ca și cum hoinăreala în noapte ar fi putut face să-i dispară zâmbetul tâmp de pe față. Pe străzile Parisului, întâlnea privirea trecătorilor. Avea atunci impresia ciudată că toți știau ce făcuse. După ce faci dragoste, te consideri întotdeauna un pic centrul universului. Dar nu era o senzație atât de extravagantă. De câteva zile, chiar era urmărit.

II

E preferabil să cunoști o femeie începând cu părul. Părul lui Claire avea o lungime incertă, variabilă; s-ar fi zis că trăia în mod independent. Și culoarea părea schimbătoare, amintind de irisul nou-născuților. Ne vin atunci în minte anumite credințe croate; potrivit acestor credințe, evenimentele importante din viața unei femei sunt semnalate mai întâi de păr.

Gingășia ei se ofilise puțintel, odată cu trecerea anilor. Jean-Jacques îi reproșa adeseori că era rigidă. Claire însă credea că era vorba numai de maturizare. Avea aproape treizeci și cinci de ani. Totuși, i se părea că viața e făcută din cicluri, că redevenim întotdeauna ceea ce am fost. Trebuia numai să aștepți; visătoare, deslușea în viitorul ei izbucniri ale nebuniei adolescentine. În unele nopți, visa călătorii nesfârșite spre țări periculoase. Se trezea atunci lac de sudoare, în mijlocul unui zbor într-o zonă cu turbulențe, totul se mișca în jurul ei, pasagerii țipau contemplându-și moartea. Lui Claire îi era o frică îngrozitoare de avion. I se spunea adeseori că era caraghioasă.

Dar Claire credea că nu era nimic caraghios în faptul că lucra la Roissy și că îi era frică de avion. Era pur și simplu o întâmplare.

Firma de cosmetice la care lucra deschisese un magazin la Roissy; i se ceruse să se ocupe de el. Acum, lua în fiecare zi RER* B în compania turiștilor. I se puneau întrebări la care știa întotdeauna să răspundă. Putea să spună dacă Air Gabon sau Iberia erau la Terminalul 1 sau la Terminalul 2. Uneori cunoștea chiar orarul zborurilor. Se gândea la Ouagadougou în timp ce traversa Saint-Denis. Era o senzație ciudată să lucrezi cu toți acești oameni care plecau în vacanță. Seara, la întoarcere, nu îi va mai revedea. Rutina ei nu era chiar o rutină. Transportul în comun, atât de favorabil singurătății urbane și figurilor posomorâte, era diferit pe această linie.

Exista un fel de dezrădăcinare.

Și puteai cu ușurință să simți că ai obiceiuri de turist.

Aeroportul Roissy era un tărâm unic. Un fel de oraș fără cea mai mică priză geografică, un adevărat *no man's land* care permite toate fantasmele. Bărbații cred că totul le este permis în aeroporturi. La Paris, i se întâmpla foarte rar ca un bărbat să încerce să o seducă. De când lucra la Roissy, nu trecea o zi fără să i se facă propuneri explicite. Comandanți de bord, oameni de afaceri siguri pe ei, străini excitați, cu toții încercau să se culce cu ea. Pe Claire o scoteau din minți

* Rețea feroviară de transport în comun care deservește Parisul și suburbiile sale (*n.t.*).

aceste agresiuni vulgare; mai precis, ceea ce nu suporta era impertinența virilă a celor mai mulți dintre ei. Pe pământ străin, dădeau frâu liber naturii lor animalice (aero-porci, gândea ea). În acest context, pe care ea îl socotea penibil, devenise incredibil de indiferentă. Câteva angajate, care îi invidiau frumusețea, de altfel destul de obișnuită, o catalogau drept o femeie înfumurată, care plutea într-un aer de superioritate.

I s-a întâmplat să-și imagineze ce-ar fi dacă ar accepta să se lase sedusă. Nu toți bărbații o lăsau indiferentă. Meschinăria și lipsa brutală de originalitate a locului îi nimicea pe majoritatea lor, dar unii erau totuși seducători. Ce-ar fi pierdut dacă s-ar fi lăsat o clipă dusă de val, dacă ar fi uitat de sine pentru ceva mai multă vreme, bineînțeles? Nu mai făcea dragoste cu soțul ei aproape deloc, iar atunci când o făcea era ceva mecanic. Și era o chestie puțin performantă, cvasiautonomă. Totuși, nu putea intra în pielea unei femei care-și înșală bărbatul. În ceea ce o privea, dragostea trebuia să fie învăluită într-o poveste, scurtmetrajele n-o interesau. Poveștile de alcov i se păreau înjositoare; sau mai curând se simțea departe de ele. Plăcerea ei personală îi apăruse întotdeauna ca un fel de venerație liniștită. De fapt, îi era aproape imposibil să știe ce vrea cu adevărat. Nu avea chef de o aventură în mod special; iar revenirea la magia începuturilor cu Jean-Jacques i se părea improbabilă. Ce îi mai rămânea atunci? Un fel de atmosferă săracă în oxigen. Viața ei sentimentală era un *no man's land*, viața ei sentimentală era un Roissy.

Când era cuprinsă de îndoieli, Claire se refugia în amintirea călătoriei lor la Geneva, o săptămână magică chiar la începutul poveștii lor. Cu puțină vreme înainte, întâlnirea lor fusese marcată de un detaliu tulburător. Citeau amândoi *Frumoasa Domnului* de Albert Cohen, și erau practic la aceeași pagină. Făcuseră schimb de cărți și terminaseră lectura pe cartea celuilalt. Se sărutaseră înainte de sinuciderea amanților. În pelerinaj la Geneva descoperiseră că Ritz-ul din roman nu exista în realitate. În timpul acestei călătorii își creaseră mai ales iluzia că erau niște eroi romantici și romanești; și, cu această iluzie, poți cel puțin să întemeiezi o familie.

Cuplul lor se transformase, gândea Claire, într-un ceas elvețian. Seara, Jean-Jacques se întorcea fix cu trei minute înainte de ora opt; se întreba dacă era dinadins atât de exact. Și-l imagina bând o bere la bistroul din colț în zilele în care ajungea mai devreme. Rămânea așezată, cu spatele la ușă. Putea să-i prevadă comportamentul, să ghicească ce cuvinte va spune. El îi zâmbea întotdeauna. Ea ar fi vrut ca el s-o atingă, să-i mângâie părul, măcar în treacăt. De la o vreme, succesiunea evenimentelor începuse să fie lipsită de naturalețe. Gândindu-se la o emisiune despre agențiile de alibiuri, pe care o văzuse cu câteva luni mai înainte, anumite atitudini ale lui Jean-Jacques căpătau înțeles. Când începuse să primească prin poștă invitații la inaugurarea unor bănci, el, care înainte nu primea decât prospecte, toată această agitație poștală i se păruse dubioasă lui Claire.

Programul soțului ei, în timpul abaterilor temporale de la viața conjugală, era acum de o precizie extremă. La ce putea să-i servească tipul ăsta de agenție unui om ca el? Un om foarte puțin monden, rigid, și care nu suportă neprevăzutul.

Pentru a face economii, Jean-Jacques utiliza și vechea rețetă cu colegul aflat la ananghie. Găina bătrână face cele mai bune alibiuri. Din nefericire, era complet lipsit de experiență în materie de duplicitate și se trăda vizibil. De exemplu, nu-și scotea cravata în serile în care trebuia să iasă. Uita însă un mic detaliu: de șase ani, era primul lucru pe care-l făcea în fiecare seară. Înainte chiar de manifestarea alibiului, Claire putea bănui că soțul ei avea să iasă. Al doilea element tulburător: într-o seară când ea era la bucătărie și sunase telefonul, el pretextase că nu putea răspunde. Cufundat cum era în redactarea unui dosar ultraimportant în vederea unei întâlniri ultraimportante în legătură cu niște dosare ultraimportante, trebuie că îl trecuseră toate sudorile ascultând soneria. Ducând receptorul la ureche, Claire ascultase fără să clipească partitura colegului care avea nevoie de ajutor cât mai repede, altfel risca să se sinucidă sub un teanc de dosare. Jean-Jacques se ridicase imediat, cu o figură exagerat de întristată. Semăna cu un soldat chemat la datorie. La ieșire, își sărutase dramatic soția pe frunte, înainte de a se duce la o altă frunte, la alt front (s-ar putea zice că lupta pe toate fruntile și fronturile). Rămasă singură, Claire nu se putuse stăpâni să nu râdă.

E de preferat atitudinea unui elefant care-ți pune un purice la ureche atitudinii unui purice care-ți pune la ureche un elefant*. Altfel zis, îi iertăm mai ușor pe cei care nu știu să mintă. Pe cei care ne previn fără să vrea. Claire găsea atitudinea soțului ei aproape înduioșătoare. Lipsa de finețe a aranjamentelor lui, energia depusă pentru a fi discret îi aminteau că îi plăcuse întotdeauna faptul că era atent și amabil. Mai mult, având certitudinea că o înșală, nu se simțea afectată. O prietenă căreia i se confesase făcuse o constatare fără drept de apel: lipsa geloziei dovedea lipsa dragostei. Constatările lui Sabine erau întotdeauna fără apel și întotdeauna false. Deoarece Claire se simțea încă legată de Jean-Jacques, într-un mod diferit, dar până la urmă modul avea puțină importanță. După opt ani, oare chiar putea să-i poarte pică? Și ea se gândise să-l înșele. Stângăcia lui o liniștea într-o singura privință: era cu siguranță pentru prima dată. Și nu se înșela. Uneori, simțea dorința de a-l lua în brațe, de a-i spune că îl iubește, de a-i spune că știe totul și că nimic din toate astea nu era grav.

*

Motivația tuturor invențiilor tehnologice este adulterul: s-a inventat Internetul, s-a inventat telefonul mobil, s-a inventat mesageria vocală numai pentru ca toate cuplurile să poată trăi cu

* Joc de cuvinte intraductibil: *mettre la puce à l'oreille* (lit. „a pune un purice la ureche") înseamnă „a trezi suspiciuni" (*n.t.*).

ușurință vieți paralele. S-a dus vremea urmăririlor penale, societatea se organizează cu amabilitate pentru a asigura discreția plăcerilor noastre (mulțumim frumos). Terenul fidelității este atât de ronțăit încât problema într-un cuplu nu e de a ști dacă celălalt te înșală, ci de a ști cu cine.

*

Claire trecea în fiecare dimineață prin fața agenției Dubrove[1] care se afla chiar la poalele imobilului. Într-o zi se hotărî să intre. În hol, totul părea desuet, până și figura incredibil de *iulie 42** a portăresei care dădea la o parte perdeaua de la lojă de câte ori urechea ei surprindea pași necunoscuți sau ezitanți. Jenată de privirea insistentă, Claire se repezi pe scări. După ce așteptă câteva minute în fața unei secretare care avea mutră de secretară, fu primită de patron. Cu siguranță o făcuse să aștepte ca să nu pară că nu avea chiar nimic de lucru; poate chiar se plimbase încoace și-ncolo prin fața ușii pentru că părea un pic transpirat. Se așeză în spatele ei ca să-i poată urmări mișcarea picioarelor (nu era genul de bărbat care să se uite direct la fesele unei femei). Apoi își ridică privirea.

— Sper că nu vă deranjează fumul? întrebă el cu o voce pe care și-o lucrase ca să fie răgușită dar călduroasă, impresionantă, dar și liniștitoare. Încercând să aibă o imagine pe măsura funcției

[1] O afacere de familie, *din tată în fiu din 1997* (*n.a.*).

* Perioadă în care evreii au fost arestați și deportați din Franța în număr masiv (*n.t.*).

sale, Dominique Dubrove își aprindea un trabuc dominican cu fiecare client. Claire se afla deci în fața unui bărbat neras, cu haine ponosite, afundat într-un birou care agoniza într-o penumbră artificială.

— Vă servesc cu un whisky?

Locul i se păru sinistru, dar corespunzând ideii pe care și-o făcuse. După o scurtă tăcere, expuse rapid situația. Dubrove îi arătă fișele cu fotografiile și tarifele detectivilor. Simplul fapt de a urmări pe cineva (cu alte cuvinte, de a merge pe stradă) costa de cinci până la zece ori mai mult decât urmărirea unui curs de fizică cuantică. Era aici o logică care o depășea. Cum ea ezita, Dubrove continuă scoțând în evidență riscurile meseriei sale. I-ar fi plăcut să verse o lacrimă evocând trupul dezmembrat al vreunui nepot găsit pe fundul Senei; din nefericire, singurul necaz se întâmplase când ginere-său își scrântise încheietura mâinii în timp ce-l urmărea pe un obsedat de sex-shopuri, în Pigalle. La sfârșit, îi ținu o teorie în legătură cu valoarea inestimabilă a secretului. Răsfoind fișele, Claire se opri, stupefiată, la cea a lui Igor. Îi tăie lui Dubrove elanul mercantil:

— De ce detectivul ăsta e așa de ieftin?

Într-adevăr, tariful pe oră al lui Igor era de la cinci la șapte ori mai mic decât al celorlalți. Claire se interesă dacă era începător, stagiar, sau pur și simplu un detectiv care nu rezolva nici o enigmă și a cărui cotă, ca și cea a unei întreprinderi care se prăbușește la bursă, scăzuse în mod lamentabil. De altfel, figura lui o intriga, fără să știe de ce. Dubrove părea jenat, dar asta era situ-

ația: Igor, nepotul său, făcea parte din întreprindere pentru simplul motiv că făcea parte din familie. Era un băiat drăguț, plin de calități cum s-ar zice, dar...

— Nu vreți să-mi spuneți? reluă Claire.

Dubrove își stinse trabucul. Se apropie de urechea noii sale cliente. Ea înțelese că el vrea să-i șușotească ceva. Exista un secret care valora cu siguranță mai mult decât Igor, un secret ce nu trebuia repetat pentru a nu strica imaginea agenției. Claire ascultă, ridică din sprâncene, apoi schiță un zâmbet.

— Pe ăsta îl vreau, spuse cu voce sigură pe ea.

III

Sonia, din primul moment al sosirii în firmă, fusese ținta tuturor privirilor. După ani de studii de gestiune, în care eșantioanele feminine se sufocau, de rare ce erau, în amfiteatrele universitare, specialiștii din domeniul finanțelor aveau tendința de a fi cam grosolani când își exprimau dorința. Nu era neapărat neplăcut dar, destul de repede, se plictisise de manifestările lor excesive. Își inventase un logodnic, dar nu fusese de ajuns; bărbatul nu este decât o linie Maginot* pentru un alt bărbat. Atunci, inventase o logodnă pentru vara următoare. Tonul oficial al cuvântului „logodnă" fusese decisiv, astfel încât, începând de atunci, fusese plasată în deprimanta categorie a femeilor deja luate. Asalturile seducției se spărseseră ca niște valuri de o stâncă măritată. Majoritatea bărbaților continuaseră să fie la fel de drăguți cu ea (se temuse de contrariul), și unii chiar mai mult ca înainte. Sonia înțelese un lucru: aflând că era deja logodită, își văzuseră

* Linie de fortificații construită de francezi la granița cu Germania între 1930 și 1940 și care s-a dovedit total ineficientă (*n.t.*).

legitimată incompetența de a seduce. Nici unul nu se simțea umilit că nu fusese ales. Astfel, răsuflau cu toții ușurați.

Toți, în afară de unul.

În primele zile, Jean-Jacques nu păruse interesat de sosirea tinerei și drăguței stagiare. Fără să vrea, ieșise în evidență într-un mod strălucit. Sonia fusese surprinsă, nu de faptul că nu îl interesa, căci nu era chiar așa, ci de faptul că părea stânjenit. Când îl întâlnea, simțea la el un fel de jenă excitată: era ca și cum ar fi fost dus cu forța la cinema să vadă filmul preferat. Când Jean-Jacques o întâlnea pe Sonia, se uita adeseori sașiu. Ceea ce alți bărbați simt ca o mustrare de conștiință, el simțea fizic; ochiul stâng voia s-o vadă pe Sonia, ochiul drept nu voia s-o vadă pe Sonia. Dar, cum figura lui era un pic *10 mai 1981**, ochiul stâng era cel care câștiga mereu. Când aflase că avea un logodnic, își permisese un râs nervos. I se păruse că îl plăcea. Era ceva atât de vag cât poate să fie de vagă o atracție ciudată. Ba nu, nu visase această atracție. De fiecare dată când Édouard organiza petrecerile lui plictisitoare, de fiecare dată când Jean-Jacques se întorcea acasă la ora prevăzută, i se păruse că ea îl reținea cu privirea. O mișcare a capului în direcția lui, rapidă, aproape absurdă în eficiența ei feminină. Nu era insensibilă. Femeile nu întorc niciodată capul fără să aibă o idee ascunsă.

---

* La 10 mai 1981 François Mitterrand, candidatul Partidului Socialist, a fost ales președinte al Franței (*n.t.*).

*

Pasivitatea avea deci farmecul ei. Nici măcar nu trebuia să încerci să schimbi acest trai liniștit într-unul excitant ca să seduci o femeie. Etalându-și această slăbiciune pașnică, Jean-Jacques devenise seducător. Probabil că oamenii devin seducători exact în momentul în care ideea de a seduce pare la fel de improbabilă ca și cea de a merge să locuiască la Toulon.

*

Fără ajutorul unui consilier plătit gras ca să nu facă nimic, Jean-Jacques nu ar fi avut posibilitatea să acceadă într-o bună zi la frumusețea Soniei. Nimeni nu este deci inutil pe Pământ, și chiar cei mai inutili dintre noi pot să creadă că, undeva, niște amanți se înbrățișează datorită incompetenței lor. Acest consilier, deci, nemaiștiind ce să-l consilieze pe patron, îi propusese să decreteze ca vinerea, de acum încolo, toată lumea să vină la lucru într-o ținută informală. Multe firme practicau deja acest artificiu convivial. Din biroul său de la parter, patronul păruse încântat de idee, și anunțase chestia asta ca și cum ar fi anunțat o creștere generală de salariu. Acest ritual absurd îl enervase instantaneu pe Jean-Jacques. Se luptase din greu ca să obțină acest post cu responsabilități. Nu vedea de ce trebuia ca el, care câștiga bine, sub pretextul relaxării, să se îmbrace ca un adolescent. Acest sabat al aparenței îl trimitea înapoi la perioada instabilă a vieții lui când nu își câștigase încă un loc în societate. Era ca și cum vinerea revenea la contractul pe perioadă deter-

minată. În această zi a săptămânii, tocmai pentru că nu purta cravată, Jean-Jacques nu ieșea din birou. În rarele ocazii în care trebuia s-o întrebe ceva pe Sonia, se ridica și se ducea la ea. Nu avusese niciodată simțul ierarhiei. De obicei, își făcea singur cafeaua, se deplasa întotdeauna ca să vorbească cu cineva, chiar și cu subalternii care zgâriau norii. Vinerea, lucrurile stăteau altfel: îndrăznea să o cheme pe Sonia la el în birou. Și această înlănțuire, de la deficiența unui consilier la spaima unui funcționar fără cravată, este cea care permisese revelația unei devastări senzuale.

Să fim mai clari.

— M-ați chemat? întrebase Sonia, fără să intre în birou. Și exact această poziționare feminină între exterior și interior fusese cea care provocase începutul tulburării. Nu intrase în birou, dar nici nu se putea considera că rămăsese afară. Se afla între interior și exterior, iar femeile care rămân astfel suspendate își accentuează senzualitatea. Instabile din punct de vedere geografic, ele inspiră fără voia lor visuri de aventură. Iată de ce basculase Jean-Jacques. Pornind de la o simplă atracție, lăsase să crească în el o dorință irepresibilă. De mai multe ori își permisese să o cheme; numai așa, ca să-i verifice capacitatea de nomadă. Felul ei de a nu intra în birou crea aproape o atmosferă de adulter. Relația ei cu ușile era dintre cele mai erotice.

Jean-Jacques cină doar cu Édouard. Acesta comandă șampanie pentru a sărbători vestea cea bună. În sfârșit urmau să vorbească despre femei, subiectul care cimentează prieteniile între bărbați.

Fiind expert în probleme feminine, Édouard vru să-i facă trampa. Jean-Jacques îl convinse să nu. Avea nevoie numai de sfaturi; el, care-și petrecea timpul seducând tot felul de fete, cunoștea cu siguranță niște trucuri pentru a ajunge mai ușor la trupul lor. Édouard se simți flatat. În primul rând, confirmă faptul că simțise o tulburare la Sonia. Dacă atracția era reciprocă, o mare parte a bătăliei era deja câștigată. Vocabularul lui va fi războinic sau nu va fi deloc. Foarte repede ajunseră și la piedică, fiindcă exista una: Sonia era logodită. Dar Édouard teoretiză:

— Da, dar și tu ești însurat!

— Și ce-i cu asta?

— Două persoane care fac parte dintr-un cuplu se anulează, ca și minusurile. Este exact ca și cum ați fi amândoi celibatari.

— A, da?

— Da, cifrele o demonstrează. Cele mai multe infidelități au loc între oameni căsătoriți.

— ...

Există oameni care teoretizează incapacitatea noastră de a fi fideli, se gândi Jean-Jacques. Discuția asta chiar că nu-l pasiona deloc. Spre deosebire de prietenul lui, nu simțea nici o nevoie să discute despre dorințele sale. I se părea că a vorbi despre o femeie însemna să îi strici frumusețea. Voia să o păstreze pe Sonia în întregime pentru el, să nu ofere prea multe despre ea, să o facă să doarmă în banca elvețiană a sentimentului său.

Nici unul dintre ei nu era dispus să facă primul pas. În tinerețe, Jean-Jacques nu simțise nici

cea mai mică jenă să le vorbească femeilor. Stângăcia venise odată cu mariajul. Cu anii aceștia în care te îndepărtezi de tertipurile senzuale. Arta seducției se uită atât de repede. Căsătoria, pe lângă neîmplinire, îl secătuise și verbal. Până în ziua în care, cuprins dintr-odată de o pornire ciudată și periculoasă, se îndreptă cu un pas vioi spre Sonia. O întrebă brutal:

— Deci așa, ești logodită?

— Nu, am mințit, răspunse ea imediat.

În aceeași seară mergeau unul lângă celălalt pe o stradă fără importanță.

Sonia se gândea cu simplitate: „E un bărbat care mă place." Nici nu trebuia să caute să știe mai mult. Atracțiile noastre sunt niște tâmpenii. Pe fața lui Jean-Jacques se vedea de la o poștă că e bărbat însurat; ai fi zis chiar că se născuse însurat. Nu pentru că ar fi vorbit tot timpul de nevastă-sa sau de fiică-sa, așa cum fac unii bărbați caraghioși, convinși că apanajul realizării lor familiale le excită pe fetele depresive. Ceea ce-i plăcea la el era poate felul în care o privea. Cu un respect fascinat. Se mulțumea cu scurtele lor plimbări. Era o perioadă de așteptare și această perioadă ar fi putut dura foarte mult. Dorința pe care o simt două persoane, când este atât de intensă, poate duce la o ciudată diminuare a excitării; copleșiți de dorință, amanții potențiali devin cu ușurință niște umbre ale iubirii. Până la urmă, Sonia propuse:

— Cel mai bine ar fi să facem dragoste cât mai curând. Odată faptul împlinit, vom fi mai destinși.

— ...

Acceptă propunerea. Ea îi spuse că locuia pe un bulevard care purta numele unui mare luptător venezuelean. Dar Jean-Jacques, extrem de febril, atât de puțin rezistent, propuse să se întâlnească la hotel, în seara următoare.

Din momentul în care simțise în privirea unei femei că este dorit, încercase să arate cât mai bine. Începu să urce pe scări, să facă șase serii de câte douăzeci de flotări pe zi, la birou. Era străbătut de fiorii adolescenței. În fața trupului gol al Soniei (se dezbrăcase foarte repede) fu cuprins de o fericire la fel de naivă ca atunci când fusese prima dată îndrăgostit. În creierul lui avu loc o îngrămădeală sintactică. Subiect, verb și complement. Sonia era blondă. Sonia era frumoasă. Sonia avea urechi. Totul părea simplu. De opt ani nu se mai aflase în fața trupului gol al unei alte femei, de opt ani nu mai descoperise umerii și pântecul unei femei, genunchii și coapsele unei femei. Era Cristofor Columb. Iar trupul Soniei, după ani de zile de monogamie și de anemie senzuală, America.

Și în fața Americii, te simți întotdeauna cam mic.

*

După ce făceau dragoste fumau o țigară.
După ce fumau țigara, făceau dragoste.

*

Zilele trecură, cu multă trudă. Dragostea asta trebuia organizată. Adulterul nu poate fi nici-

odată romantic. Nu departe de birou era un hotel, nu prea curat, dar mai curând discret (cuplurile legitime încep să caute, odată cu trecerea timpului, exact opusul). Portarul părea serios și, ca să-i facă se se simtă în largul lor, se prefăcuse de mai multe ori că nu-i recunoaște. Întotdeauna te simți mai bine, în asemenea condiții, cu un portar amnezic. Până la urmă, Jean-Jacques se hotărî să închirieze camera cu luna, ceea ce conferea situației un fel de stabilitate. Uneori, Sonia rămânea singură acolo peste noapte; „ca să dorm cu mirosul tău", zicea ea. Era un concept pe care Jean-Jacques refuza să-l înțeleagă. Dar, ametit de această fericire subită, își regăsise o parte din umor și răspunsese:

— Sper numai ca mirosul meu să nu sforăie...

Din 12 noiembrie 1998 nu mai ajunsese la un asemenea grad de poezie cu soția sa.

Dacă începuturile unui adulter însuflețesc, ele creează totuși o tensiune îngrozitoare. Un bărbat care-și înșală nevasta (un bărbat ca Jean-Jacques, se înțelege) este exact ca un bărbat care iese tot timpul dintr-un sex-shop. Stânjenit, e convins că toată lumea de pe stradă îl privește. Pe lângă fericire, primele zile cu Sonia fuseseră deci zile cu un potențial ridicat de a-i provoca ulcer. Trebuia să ia nenumărate măsuri de precauție. Jean-Jacques făcea multe ocoluri, îi propunea Soniei s-o apuce pe străduțe lăturalnice numai pentru a-i putea mângâia părul o clipă. Îl treceau sudorile când se atingeau din greșeală în fața unor străini. Sonia îl găsea paranoic. Bineînțeles, n-avea cum să-și imagineze că paranoia amantului ei

era întemeiată, dat fiind că era urmărit de Igor. De mai multe zile deja, detectivul își începuse misiunea. Din nefericire pentru el, tânărul Igor nimerise peste un om ultraîngrijorat care, de îndată ce era în compania amantei sale, se tot întorcea și-și răsucea întruna gâtul. Astfel, misiunea sa era oarecum complexă. Planul B consta în a-l fila de mai departe. Puteai să pierzi clientul mai repede, dar era mai puțin riscant. Jean-Jacques nu-l reperă pe detectivul însărcinat să-l urmărească și, după o vreme, mai scăzu din vigilență. Plictisit de atâtea tertipuri, acum îi mângâia Soniei părul în public.

Jean-Jacques se întreba: cum făcuse ca să se poată lipsi atâta vreme de plăcerea senzuală? Ideea de a face dragoste cu Sonia devenise rațiunea lui de a trăi. Restul era o așteptare între două plăceri. Îi plăcea când ea nu-și dădea jos chiloții atunci când făceau dragoste. Dintre cei doi sâni, nu îl cunoștea decât pe cel stâng; de săptămâni întregi, sânul drept se simțea neglijat, fără să știe că era vorba de o strategie pentru a umili rutina. Jean-Jacques voia să păstreze bucăți din trupul Soniei pentru mai târziu, pentru ca descoperirea, sinonimă cu cea mai mare plăcere, să dureze la nesfârșit, ca și cum trebuia să găsească niște subterfugii pentru a păcăli plictisul, această stupiditate a vieții amoroase.

Îi plăcea ziua aceea în care ea își scosese din trusă o oglinjoară, ca să-și aranjeze părul: ca să se întoarcă la viața ei capilară. Cuprinsă de un

frison, scăpă oglinda, care se sparse imediat. Se întoarse și îi zâmbi:

— O! Șapte ani de fericire!

Felul ei de a fi, atât de ușoară, atât de fericită, atât de dulce, atât de prietenoasă, atât de tandră, atât de pozitivă, atât de emoționantă, atât de intelectuală, atât de rebelă, atât de matură, îl înnebunea pe Jean-Jacques. Era capabil să fixeze în eternitate momentul pe care tocmai îl trăise. Voia să-l retrăiască o dată și încă o dată, și încă de multe ori. Nu avu forța să se ducă la ea să o îmbrățișeze, să o iubească. Era fericit cum nu mai fusese niciodată după Geneva; găsise aici o altă Geneva. Și nimic nu putea să-l sperie mai mult. Viitorul i se părea teribil, de nedeslușit. Nimeni nu știe ce să facă în caz de fericire. Avem asigurare pentru moarte, pentru mașină, pentru moartea în mașină. Dar cine ne va proteja de fericire? Tocmai înțelesese că fericirea, devenind atât de puternică, era cel mai rău lucru care i se putea întâmpla.

IV

Părinții lui Jean-Jacques muriseră într-un accident de mașină. Brutalitatea situației îl imobilizase într-o postură de dezrădăcinat. Logic, sperase să-și regăsească o familie în familia lui Claire; mai mult chiar, poate că René și Renée aveau să-i permită să redevină fiu. Se poate deci înțelege dorința lui inițială de a-i iubi. Dar, cum se întâmplă adeseori, e de ajuns să sperăm cât de puțin un lucru pentru ca el să fie o dezamăgire. La doar trei minute de când îi întâlnise, Jean-Jacques înțelese că viitorii socri nu vor fi decât o sursă de necazuri ridicole. Necazuri pe care va trebui să le suporte în fiecare duminică la prânz, într-un ritual la fel de imuabil ca frumusețea femeilor ieșind la lumină în primele zile cu soare. Jean-Jacques vru foarte rapid să scape de prânzurile din casa din Marnes-la-Coquette[1], dar Claire îl imploră să vină duminica asta, apoi următoarea, apoi în fiecare duminică. Nu avusese de ales decât să cedeze în fața șantajului

[1] Era o casă mare cu o grădină mare, în fundul căreia se găseau doi copaci uniți printr-un hamac (*n.a.*).

nevestei care, la rândul ei, ceda în fața șantajului părinților. În opt ani, numai de trei ori nu putuseră să meargă, și atunci trebuiseră să dea justificări în scris. Acum, că folosea serviciile unei agenții de alibiuri, Jean-Jacques se gândi să-i vorbească lui Claire, dar se răzgândi imediat. Ar fi putut să fie prea periculos; un om nu putea să aibă prea multe alibiuri în aceeași săptămână, riscând să dispară total în minciuna programului său.

În aceste duminici, asistau la dialogul repetitiv al bătrâneții. Minutele agonizau cu lentoarea procesiunilor în plin soare. Claire, mereu cu zâmbetul pe buze, lăsa impresia că e înfloritoare. Maică-sa căuta în permanență s-o umilească:

— A, văd că ai o rochie nouă.

— Da, tocmai mi-am cumpărat-o.

Și, iată, Renée nu comenta niciodată; lăsând tăcerea să exprime sentința obligatoriu negativă. Claire nu putea în orice caz să o considere altfel. Avusese întotdeauna o relație proastă cu maică-sa, dar nu se certaseră niciodată. Exista o decență burgheză în acest conflict latent. Renée era regina insinuărilor și nu se bucura niciodată de fericirea fiică-sii. O singură dată îi făcuse complimente în legătură cu fizicul ei și cu mina ei splendidă: era însărcinată pe vremea aceea.

Dar, în ierarhia răutăților ei, Renée plasa pe locul cel mai de sus ceea ce ar fi putut considera drept hobby-ul ei: criticarea soțului. Era una din axele vieții ei ratate, refrenul unui cântec de cântat în ploaie. Claire asculta această văicăreală permanentă fără să-i acorde nici o atenție. Pe Renée

o scotea din minți rigiditatea impecabilă a lui René. Chirurg la pensie, obsedat de precizia lucrurilor, își petrecea timpul analizând modul în care fuseseră pliate prosoapele și cantitatea de sare din mâncare. Cu alte cuvinte, era un fel de ofițer domestic. În anii de glorie profesională, când era atât de respectat pentru talentul său, fusese unul dintre primii chirurgi care își asiguraseră mâinile. În anii '70 se vorbise și în presă de această afacere. Valorau mai multe mii de franci pe zi. În consecință, trebuiau menajate cu orice preț. Renée considera că valoarea mâinilor soțului ei era un bun pretext ca să nu facă nimic în casă. Mai ales acum, că nu mai opera, continua în mod inutil să-și protejeze mâinile. Spunea că, în caz de război, ar putea fi nevoie de el pe front. Și, din cauza posibilității unui război, nu spăla niciodată vasele. Fostul chirurg vorbea încontinuu despre operațiile sale mitice, ceea ce era un pic patetic. Adeseori, în timpul mesei, puteai afla că domnul Dubois sau doamna Dufossé avuseseră arterele înfundate cu un cheag de sânge sau o pleură infectată cu un lichid galben. Jean-Jacques, ca să nu vomite, se gândea la altceva; era o manipulare mentală pe care putea să o realizeze perfect, cu zâmbetul ipocrit al celor care se prefac că ascultă.

René era genul de om pe care nimeni nu îndrăznește să-l contrazică. În mod sistematic, servea la desert un rachiu de prune atât de tare, încât ar fi putut să încălzească și Siberia în plină iarnă. Jean-Jacques, neîndrăznind niciodată să mărturisească că nu suportă rachiul de prune, lăsa să-i

ardă stomacul și savura din politețe asasinatul propriilor măruntaie. Cum poți să-l refuzi pe un om care anunță zgomotos:

— Un pic de rachiu, Jean-Jacques? Știu că-ți place!

De opt ani, accepta. Desigur, pusese la punct câteva metode de a scuipa foarte discret. Cea mai bună era întoarcerea inteligentă pe care trebuie să o faci când te apucă o așa-zisă tuse provocată de alergia la polen. Întorcându-te din nou cu fața spre masă, trebuie să spui cât mai repede posibil o frază suficient de nepotrivită pentru a crea o diversiune. Jean-Jacques testase:

— Cred că n-ajută la nimic să votăm cu Ecologiștii!

Fraza era atât de eficientă încât nu de puține ori făcuse apel la ea.

Dar în acea duminică Jean-Jacques era într-o dispoziție atât de bună încât va încerca să-și bea rachiul. Totul i se părea amețitor. După ce simțise primele zguduituri ale fericirii, revenise voios la isteria de la începutul oricărei iubiri. La acea isterie care distruge orice urmă de decență. Supraexcitat, vorbea fără încetare, despre de toate și despre nimic, cu o lipsă de discernământ îngrozitoare. Sursa fericirii lui nu se putea afla în jurul acestei mese: ura duminicile la socrii. Entuziasmul lui jalnic o șoca pe nevastă-sa; trecuse de la încercările greoaie de a fi discret la o inconștientă extravaganță a indiscreției.

Pulpa de miel era dovada.

Căci, în obiceiurile acestor duminici, intra și pulpa de miel. Cu cât înaintezi în vârstă, cu atât

trăiești mai mult după niște repere; era absolut imposibil ca meniul să fie schimbat. Eventual, la garnitură putea să fie fasole albă sau fasole verde. Totul era relativ, alternarea lor îți dădea impresia că îți schimbi viața. De obicei Renée tăia pulpa de miel. Dar, complet ametit de fericire senzuală, Jean-Jacques se repezi spre cuțite pentru a anunța că astăzi el va fi cel care va oficia. Buna lui dispoziție nu va întârzia să ajungă în acel stadiu în care ar putea să devină deprimantă pentru ceilalți. Louise își privea tatăl amuzată. Părinții lui Claire se uitau și ei la acest ginere care făcea puțin pe nebunul și care, până la urmă, dădea un pic de sare și piper decupării pulpei de miel. René nu îndrăzni să-l critice, mai ales că ginerele, cunoscându-i absolut toate gusturile, își permise să-l liniștească cu dezinvoltură:

— Știu că vă place bucata asta pe jumătate în sânge...

Și iată-l pe René, cu farfuria lui perfectă în față, abia îndrăznind să servească vinul roșu, domeniu care îi era rezervat. În cele din urmă, singura care nu putea să zâmbească era Claire. Ca și cum mascarada adăugată mascaradei relației ei cu părinții era o mascaradă în plus. Putea accepta faptul că soțul ei avea o amantă; dar exprimarea extazului era cu siguranță mai puțin suportabilă. Cu cât observa mai mult zâmbetul tâmp al soțului ei tăind pulpa de miel, cu atât mai ușor îi era să-și imagineze ce bine se simțea el frecându-se de pulpele altei femei atunci când făcea dragoste.

V

Sâmbăta următoare, Claire se simțea puțin obosită. Avea chef să fie singură. Jean-Jacques, simțindu-i indispoziția, încercă:

— Ce-ar fi să mergem la restaurant diseară, ce zici? Ar fi super.

Îl privi consternată. Preferă să uite folosirea cuvântului „super", care provenea cu siguranță din vocabularul amantei pubere. Jean-Jacques era bărbatul cel mai puțin spontan din lume; nu suporta ideea să facă ceva ce nu fusese aranjat cu cel puțin șase luni înainte. Ar fi putut să-și pună pe frunte un *post-it* pe care să scrie: „Te înșel", că tot aia ar fi fost.

— Nu, sunt obosită. Altă dată.

— Foarte bine, dragostea mea.

Ea întoarse capul în clipa în care încercă să o sărute. Pentru prima oară, îl disprețui. Tipic pentru omul care nu știe prea multe, vinovăția îl făcea mai iubitor. Povestea cu agenția de alibiuri i se păruse aproape drăguță, dar etalarea extazului (cu șase zile în urmă, aproape chicotise când tăia pulpa) o jena teribil. Se duse să se întindă în pat. În mod absurd, se gândi: „Se simte

așa de stânjenit, încât e în stare să-mi propună să jucăm scrabble." Exact în acel moment, Jean-Jacques întredeschise ușa:

— Ce-ai zice de-un scrabble?

— ...

— Te-am întrebat... pentru că... știu că înainte îți plăcea... așa... sâmbăta seara, când nu ieșeam...

— ...

— Bine, te las să te odihnești.

Claire nu izbutea să-și revină.

În întuneric, Claire se gândea la Igor. Întâlnirea cu el o impresionase profund. Nu era deloc genul de bărbat despre care și-ar fi închipuit că ar putea să o tulbure și totuși, instinctiv, se simțise mișcată. De fapt, lucrurile nu se petrecuseră chiar așa. În pofida calităților lui, Igor poseda o calitate superioară celorlalte calități ale sale, o calitate care nu depindea de el: *calitatea omului care apare la momentul potrivit*.

Există oameni nemaipomeniți pe care îi întâlnim în viață la un moment nepotrivit.

Și există oameni care sunt nemaipomeniți tocmai pentru că îi întâlnim la momentul potrivit.

Tarifele lui Igor erau deci mai mici decât ale tuturor celorlalți detectivi. Particularitatea lui, considerată ca o tară comercială, era timiditatea. Igor era bolnăvicios de timid. I se întâmpla frecvent să renunțe la un filaj când trebuia să intre într-un loc public. I se întâmpla mai ales să fie incapabil să interogheze un martor, să ezite, să se bâlbâie, să se înroșească în momentul în care culegea o informație. Claire zâmbise la primele

rapoarte pe care i le făcuse Igor. Ea își ascundea frustrarea în fața rezumatelor neterminate în legătură cu activitățile soțului ei. La urma urmelor, ea era cea care alesese un detectiv timid; cu siguranță, ideea i se păruse romantică. Igor voia să scurteze așteptarea lui Claire, simțind în același timp dorința neprofesionistă de a vedea situația prelungindu-se. Îi plăceau din ce în ce mai mult momentele în care îi povestea ce făcuse în timpul zilei; uneori vorbeau despre cu totul altceva. Dar Claire revenea la soțul ei, la programul lui. Ce făcea la prânz? Și în serile în care avea întâlniri importante? Igor îi descrisese o femeie tânără și o întrebase dacă voia o fotografie. Simțise atât de multă tristețe la ea. O clipă, dorise să o mintă, s-o lase să se legene în iluzii. Era latura demiurgică a meseriei lui: posibilitatea de a crea rapoarte false, de a inventa vieți. Igor credea că povestea unui detectiv mitoman ar fi un subiect formidabil pentru un film. Dar a cărui mitomanie ar fi fondată pe sensibilitate. În fața privirii scăldate în lacrimi a unei femei, va menționa programul impecabil al soțului. Dar Igor nu putea să facă asta. Cele două lucruri pe care le respecta cel mai mult în viață erau: adevărul și femeile. Poate că, în definitiv, nu erau decât unul și același lucru... Cu riscul de a o pierde, cu riscul de a pune capăt unei situații strict profesionale, Igor îi furniză rodul muncii sale. Claire descoperi atunci figura Soniei. Într-o clipă, își dădu seama că totul va fi mai dificil de acum înainte. Puteai să te lași înșelat de ceva vag și necunoscut, dar nu de o figură.

Igor se simțea jenat de tulburarea lui Claire. Din fericire, ea vorbi prima:

— O să vă spun două lucruri: primul, că sunt mai tristă decât aș fi crezut.

— Da... văd...

— Al doilea, că mi-ar plăcea să-mi vorbiți despre dumneavoastră. Mi-ar plăcea acum să plec într-o altă viață decât a mea. Simt nevoia să uit de afacerea noastră. Spuneți-mi, cum ați devenit detectiv?

Comandară o sticlă de vin roșu și Igor începu să vorbească încetișor. Totul începuse cu o toană a lui Dominique Dubrove. Acesta din urmă era convins că o afacere care aduce beneficii era obligatoriu o afacere de familie. Pentru el *bénéfice* se scria *bénéfils**. Astfel, de la crearea agenției Dubrove, își angajase și formase fiii, verii, nepoții și pe toți ceilalți descurcăreți prin alianță. Îl lăsase de-o parte pe nepotul timorat, ceea ce nu fusese pe placul soră-sii. Mama lui Igor credea mai ales că această meserie în care trebuie să anticipezi și să riști ar fi o terapie extraordinară:

— Cui pe cui se scoate, spunea ea tot timpul.

Văzându-și copilul lovit de timiditate din cea mai fragedă pruncie, părinții lui Igor încercaseră totul pentru a-l face mai puțin agitat din punct de vedere social. Astfel, la vârsta adolescenței, la vârsta coșurilor care nu îmbunătățesc cu nimic situația, hotărâră ca Igor să facă teatru. Se zice

* Joc de cuvinte: *bénéfice* („beneficiu") și *bénéfils* (*fils* – „fiu") se pronunță la fel (*n.t.*).

că majoritatea actorilor sunt niște mari timizi. La început Igor refuzase, după care se supusese voinței părinților. În sinea lui, știa că așa se născuse, că orice situație cât de cât delicată îl speria, că nu era nimic de făcut.

Profesorul de teatru găsi că are ceva talent și complimentele îl făcură să capete încredere. Părinții crezură că învinseseră. Dar entuziasmul lor era prematur. Încă nu se știa cum se va comporta în fața publicului. Avu loc o mică reprezentație în fața a vreo zece persoane și, luptând din toate puterile, Igor reuși să facă abstracție de privirea celorlalți. Începu să-i placă teatrul și visa chiar la o altă viață în care va avea mereu un alt rol, la infinit, un fel de cădere abisală în care va putea să uite de sine și de jena de a fi el însuși. Dar nimic nu se întâmplase cum ar fi trebuit. În seara premierei, Igor își adună forțele în culise. Nimic nu mai trebuia să existe în afara concentrării. În sală se auzea rumoare, era o farsă, genul de acțiune vulgară cu uși care se trântesc și amanți ascunși în dulap. Și aici fu comisă greșeala fatală.

Igor juca rolul unui încornorat.

La mijlocul piesei, în timp ce personajul, încorsetat în ridicol, îi făcea pe toți să râdă, Igor se zăpăci. Exact în momentul în care sala izbucnea în hohote de râs, râs care ar fi trebuit să-l liniștească în legătură cu talentul său, nu reuși să facă în mintea lui distincția dintre el și personaj. Fără nici o îndoială, publicul vesel își bătea joc de el. Cu puțin înainte de cel de-al treilea act,

în scena în care încornoratul își dădea seama că era încornorat, Igor se repezi în culise, să-și caute refugiul în întuneric. Timiditatea îl aștepta cuminte în cabină, așezată pe un scaun.

Nu e de mirare că devenise după aceea, un mare cinefil. Mersul din cinematograf în cinematograf era motivat de o permanentă căutare a obscurității. Putea acum să vorbească despre cinema ore în șir și, în timpul acestor discuții, timiditatea îi dispărea. Cunoștințele lui temeinice erau dintr-un domeniu cunoscut și deci protector. În seara aceea, povestise scene din filme și anecdote. Înainte de a se întrerupe brusc:

— Niciodată nu am vorbit așa despre mine. Sper că nu v-am plictisit!

— Nu, deloc, îl liniști Claire, înainte de a izbucni într-un râs nebun pe care-l justifică imediat:

— E din cauza vinului! Cred că am băut prea mult.

După un timp, îl întrebă:

— Și *Aripile dorinței*? L-ați văzut?

Acest lungmetraj de Wim Wenders îi aducea aminte de Jean-Jacques, dar acum se simțea detașată de el. Pe Igor îl cuprinse panica, s-ar fi zis că se prăbușise cerul pe capul lui de cinefil. Golurile din cultura sa cinematografică îl făceau să recadă în timiditate.

— Păi... nu... nu... nu l-am văzut... se bâlbâi el.

Claire povesti filmul și-i vorbi despre Berlin.

— Berlin... repetă Igor ca hipnotizat.

Întotdeauna e nevoie de un oraș ca să începi o poveste, se gândi el.

Era aproape de miezul nopții; a doua sticlă de vin era pe terminate. Claire se simțea ciudat de bine; reușise să înece figura Soniei în alcool. Vru să comande o a treia sticlă, dar patronul anunță închiderea localului. Ajunsă afară, mergea anarhic, ceea ce nu o împiedica să aibă momente de luciditate:

— Mă simt bine, de multă vreme nu m-am mai simțit așa bine... Și numai datorită dumitale, Igor! Hai să sărbătorim.

— Ăăă... cred că mai bine ar fi să vă conduc acasă."

Se urcară într-un taxi. Igor era excitat cum nu mai fusese niciodată; închizând ochii, ar fi putut fi John Cassavetes conducând-o pe Gena Rowland. Când ajunseră, Claire îi mulțumi pentru seara petrecută împreună, mângâindu-l pe obraz. Dar poate ar fi fost mai bine să renunțe la ultima frază, care trebuie pusă pe seama beției și care va fi repede uitată:

— Ești micul meu încornorat..., îi zise ea înainte de a intra în casă.

Dacă nu ar fi fost mâna ei pe obraz, această frază l-ar fi distrus. Cuvintele nu mai aveau importanță acum.

Claire găsi cu greu gaura cheii. Jean-Jacques, care-i pândea întoarcerea, se repezi să-i deschidă:

— La ora asta se vine acasă?

Ea mormăi, fără să-i fie greu să mintă, că petrecuse seara consolând-o pe Sabine. Lui Jean-Jacques îi era ușor să-și închipuie că, în spatele acestui pretext, putea să se ascundă un bărbat.

În sinea lui, se bucura de această posibilitate. Fața lui, crispată cu prefăcătorie, trăda mici spasme ale unei bucurii pe care de-abia o controla. Dacă Claire avea un amant, putea să-și trăiască adulterul în cel mai legitim echilibru, putea să scape de povara culpabilității. Fără nici un pic de delicatețe, se duse la culcare puțin prea repede, fericit ca un zeu în pijamaua lui. Claire găsi scena de o tristețe de nedescris. A doua zi, se trezi totuși extrem de bine dispusă. Își amintea numai frânturi din seara precedentă; uitând de situația ei, se concentra asupra momentelor în care-l ascultase pe Igor. Își amintea perfect că o emoționase. Nu se putu împiedica să nu găsească situația ridicolă: să fie emoționată de detectivul care îl urmărea pe soțul ei.

Dar încă nu văzuse nimic.

Se afla numai în vestiarul ridicolului.

VI

În altă seară, Claire acceptă să meargă la restaurant. După ce se așeză, Jean-Jacques fu cuprins de o angoasă existențială majoră:

— Ezit între pizza și paste. Asta-i problema în restaurantele italienești.

— Asta-i problema și-n viață, îl ironiză Claire.

Jean-Jacques zâmbi, înainte de a se cufunda din nou în dilema lui plină de patetism. Patetism la care se mai adăuga un altul: cel al locului. Există oare un loc mai îngrozitor decât un restaurant italienesc? Ești obligat să suporți muzică napolitană (care este în raport cu muzica la fel ca minestrone în raport cu supa) și un chelner care încearcă să se dea drept italian, când vocabularul lui se reduce de fapt la *peperoni* și *bonjourno*. Jean-Jacques în compania Soniei sau Claire în compania lui Igor ar fi considerat fără îndoială încântătoare această muzică minestroniană, și că e „minunat" să fii servit de un fals chelner italian. Trăim întotdeauna prin prisma duratei cuplului. Ca dovadă, când era cu Sonia, Jean-Jacques se hotăra fără cea mai mică ezitare. Când ești fericit, puțin îți pasă de ceea ce mănânci.

Amândoi zâmbeau în tăcere. Claire începea să fie agasată și această senzație teribilă o apropia de maică-sa. Fusese ceva trecător dar, da, timp de o secundă devenise maică-sa. Maică-sa privindu-l pe taică-său, cu aceeași privire de dezgust. Disprețuindu-l pe soțul ei și felul lui de a suge măslina verde, devenise maică-sa disprețuindu-l pe taică-său. Începu să râdă nervos.

— De ce râzi? întrebă Jean-Jacques.

Și atunci, fără măcar să se fi gândit, spuse o minciună de o mare perversitate:

— Mă gândesc la călătoria noastră la Geneva... când ni s-au pierdut valizele.

Dar această perversitate se eclipsase, se volatilizase în puritatea amintirii elvețiene. Geneva era refugiul lor în care dispăreau iar și iarăși. Geneva lor era pentru ei roata de rezervă, modul lor de a înfrunta ridicolul grotesc al vieții; și ridicolul încă și mai grotesc al vieții de cuplu; și ridicolul și mai grotesc decât grotesc al vieții de cuplu la un restaurant italienesc. Se refugiau în referentul care era amintirea lor. Amintirea care cristalizează ceea ce fusese iubirea lor, care fixează frumusețea care este de asemenea moartea lor.

Fiecare cuplu are Geneva lui.

Genul ăsta de amintire e exact ca păturica unui copil; un fel de țesătură în care poți să te refugiezi, să te aperi și să uiți, când ești la greu. Numeroase cupluri, adeseori în mod inconștient, materializează amintirea referent într-o fotografie în culori frumoase, înrămată perfect într-o ramă perfectă și oferită tuturor privirilor în salon.

Această amintire referent capătă atunci o altă amploare; este dovada fericirii. Tronând pe bufet, dragostea își face iluzia că e eternă. Pentru a desăvârși ironia acestei chintesențe mitice a iubirii, în realitate, această călătorie antologică fusese deseori plină de probleme transformate în episoade caraghioase și memorabile. Cu alte cuvinte, călătoria la Geneva fusese una de rangul doi. Cu ploaie, cu pierderea bagajelor, și notele de plată care nu erau decât o succesiune de escrocherii pentru turiști. Dar această călătorie devenise un mit pentru că era vorba de epoca mitică a iubirii, cea în care detaliile dispar. Nu cuplurile sunt cele care se destramă; lumea și oamenii lăsați deoparte sunt cei care, încetul cu încetul, revin la locul lor; care, încetul cu încetul, câștigă terenul cedat pe moment iubirii.

După Geneva, vorbiră despre Louise.

— Ai văzut ce progrese a făcut la pian, se extazie Jean-Jacques.

— Da, e grozavă.

— Face gamele singură, fără ca profesorul să stea lângă ea!

— Da, e grozavă.

— Și la chineză? Ai văzut cum a zis bună ziua chelneriței de la restaurantul chinezesc?

— Da, e grozavă.

— ...

Problema Louisei era aceea de a fi un foarte prost subiect de conversație. Nu te puteai aștepta la nimic din partea ei; măcar la o apendicită, dar nici pe aia n-o făcea; ceva oricât de mic de care să te îngrijorezi un pic, atât cât să reunească

cuplul în jurul unei temeri comune; nimic, dar absolut nimic. Cât despre faimoasa criză a adolescenței, Louise, oricât de precoce ar fi fost, era încă departe de ea.

Din fericire, există întotdeauna un vânzător pakistanez care, oferindu-ți niște flori veștejite, te ajută să mai treacă timpul. Te întrebi cine cumpără florile alea. Oricum, acesta e un moment care provoacă întotdeauna stinghereală. Bărbatul și femeia par că nu vor aceste flori cu preț redus. Dar bărbatul se simte mereu un pic jenat; își zice că, deși pare ridicol, femeii i-ar fi făcut plăcere să primească florile. Nu îndrăznește niciodată și se simte puțin vinovat. Desigur, sentimentul era înzecit la Jean-Jacques. Spunând „nu, mulțumesc" pakistanezului, nu era prea sigur pe el. Pakistanezul, ca un vânzător încercat ce era, știu imediat să-i ghicească slăbiciunea.Turnă gaz peste foc:

— Sunteți sigur? I-ar face plăcere doamnei.

Adevăratul scop al acestor vânzători e să semene zâzanie într-un cuplu. Jean-Jacques, în loc să-l trimită la plimbare cu fermitate, o întrebă pe Claire:

— A, bine... ți-ar face plăcere?

Și iată că acum ea trebuia să decidă. Nimic nu este mai neplăcut decât o atenție pe care o primești pentru că ai cerut-o. Consternată, răspunse că nu. Într-o secundă, îl expedie pe vânzător; în timp ce soțul ei ar fi fost capabil să se împotmolească între tentaculele pakistaneze timp de multe veri indiene. Dar, după un moment, Claire, hotărându-se să se joace cu el,

hotărându-se să profite de jalnica lui nehotărâre, mărturisi:

— Totuși... până la urmă, cred că mi-ar fi făcut plăcere.

În sfârșit, Jean-Jacques primea o informație concretă. Se ridică grăbit și cumpără buchetul de la vânzător. Când îl văzu revenind, cu buchetul lui ridicol și fața de zile mari, Claire, spre marea ei surpriză, fu mișcată. Se ridică să-și sărute soțul. Nimic nu va mai fi simplu de acum încolo.

Chelnerul italian (care avea o față de om născut la Châlons-sur-Marne) aduse cafelele și bombăni într-o franceză aproximativă că ciocolata și cafeaua, oferite din partea casei, erau elveține.

VII

Jean-Jacques ajunsese la o stare de fericire vecină cu nebunia în relația lui cu Sonia. Relația lor evoluase și învățaseră să se cunoască mai bine. Ea era îndrăgostită, nu mai era nici un dubiu. Și iubirea ei va cere să devină legitimă. La originea acestei conștientizări se afla o anumită atitudine a tinerei. Cu câteva zile mai înainte, îi ceruse ajutorul. Ea venise repede, deschisese ușa, dar de această dată, în loc să se plaseze în acel spațiu erotic dintre exterior și interior, intrase în birou. Jean-Jacques se făcuse alb la față instantaneu.

— Ce ai? se îngrijorase Sonia.

În mintea lui, intrarea ei în birou semnifica: „Aș vrea să-ți părăsești soția." Și cuprins de emoție anticipativă, își imagina deja că n-o să-și mai vadă niciodată fata. Reveni la realitate, îi spuse rapid Soniei ce voia. Rămas singur, începu să plângă. Să plângă de-adevăratelea, cu lacrimi mari ce țâșneau dintr-odată. Era incapabil să-și amintească când plânsese ultima dată. Poate pentru părinții lui. Nu, își amintea acum că nu plânsese pentru ei. Șocul fusese prea violent. Dar

acum, drama era mai insidioasă, exista spațiu pentru lacrimi, mult spațiu. Confuzia îl arunca într-o tulburare pe care îi va fi din ce în ce mai greu s-o ascundă.

Duminică la prânz, în așteptarea pulpei de miel, Jean-Jacques rămăsese singur la masă cu socru-său. Discuția i se păruse interminabilă; fiecare menționare a vreunui subiect social i se înfigea încet în ureche. Își privea fata jucându-se în grădină, fugea alene după un zmeu imaginar. De ceva timp, care lui i se părea o eternitate, Claire era la bucătărie cu maică-sa. Renée îi tot dădea înainte cu o ceartă pe care o avusese cu soțul ei în timpul săptămânii, și striga:

— Nu mai pot! Am un *e* mai mult ca el, și asta-i diferența dintre noi!

Claire o asculta pe maică-sa, scârbită de spectacolul recurent al disputelor lor. Cu siguranță, părinții ei nu erau singurul cuplu de oameni în vârstă care nu se suportau. Departe de asta. Cei care rezistau până la bătrânețe posedau cu siguranță o formidabilă capacitate de a rezista.

— A, știi cum e taică-tău! reîncepu Renée.

Dar Claire, care se afla într-o perioadă a vieții în care punea atâtea lucruri sub semnul întrebării, hotărî că nu, nu știa cum e taică-său. Nu știm niciodată nimic despre nimeni. Se hotărâse să urască această expresie înjositoare. Nu încetăm să ne transmitem imagini care nu ne aparțin, trăim sub dictatul percepțiilor celorlalți. Deci, nu, nu știa cum e taică-său. Nu știa nimic:

— Nu, nu știu.

— Ba da, știi!

— Nu, nu știu cum e tata!

— Ei, asta-i, sigur că știi!

Discuția ar fi putut dura ore în șir. Își privi fiica cu mirare (roșiile erau gata). Claire înțelese că era imposibil să pui ceva sub semnul întrebării.

În sfârșit, pulpa de miel era tăiată. În sfârșit, rondăire din această duminică care nu se mai termina. Jean-Jacques de-abia mesteca. Privirea i se oprea cu insistență asupra socrilor, ca să-i păstreze în amintire în cazul în care nu-i va mai vedea. Ideea îl întrista dar își reveni imediat: dacă vreodată el și Claire se vor despărți, va putea cel puțin să se bucure că nu își va mai strica duminicile. Se întrebă în treacăt dacă exista viață duminica, departe de familii. În momentul în care socru-său îi propuse rachiul, răspunse:

— Nu, mulțumesc. Fără rachiu astăzi, m-aș duce mai bine să mă odihnesc puțin...

Urmă o tăcere.

Pentru René, acesta era afrontul suprem. Altădată, ar fi putut să-l provoace la duel pentru asta. Nu avea dreptul să-i refuze rachiul.

— Jean-Jacques are mult de lucru în ultima vreme? se îngrijoră Renée.

Claire remarcă o rază de soare în vocea maică-sii. Aștepta de atâta vreme o scăpare, o fisură în imaginea fericirii. Îl urmăriră cu toții din priviri pe Jean-Jacques; se întindea în hamac. Claire fu dezgustată de această viziune. Modul în care le impunea tuturor spectacolul respingător al moliciunii lui o sufoca.

Atunci, se ridică.

Încet, mișcarea fu înceată. Nu tragică, numai înceată. Louise se opri din joacă, părinții se opriră din digerat; exista în acel mers anodin ceva superior, ceva care atrăgea puternic privirile, ceva care avea forța de a opri timpul. În dreptul hamacului, îl privi pe Jean-Jacques și îl anunță în modul cel mai simplu cu putință: „Te părăsesc."

PARTEA A DOUA

I

După ce pronunță cele două cuvinte, Claire se îndreptă spre părinții ei.

— Tocmai l-am părăsit pe Jean-Jacques. Duminică plăcută.

O luă de mână pe fiică-sa.

— Nu-l așteptăm pe tata? întrebă Louise.

— Nu, vezi bine că doarme.

Plecară fără să privească înapoi. Jean-Jacques încremenise; semăna cu un hipnotizat suspendat între două scaune. René era preocupat de o situație mai urgentă: soarta soției sale. Chiar și atunci când apar evenimente care scapă de sub control, ierarhia familială nu trebuie neglijată. Renée se bâțâia nervos, spasmodic (lipsa de regularitate îl enervă pe René, care era omul rigorii). Era în aparență o criză de isterie; sughița printre frânturi de frază: „Nu, nu e posibil... nu, nu e adevărat... " Înțelese că lucrurile o luau razna, că duminica se schimba la față, duminica asta devenea o altă zi, un fel de luni de noiembrie. Cuprins de panică, René devenise o umbră

a lui însuși.[1] În primul rând, se hotărî să bea un pic de rachiu. Și, în al doilea rând, se hotărî să repete ce făcuse în primul rând. În fine, după ce-i trecu amețeala, luă decizia înțeleaptă de a cere ajutor. Din fericire, vecinul lui nu era altul decât doctorul Renoir, cel mai cunoscut doctor din Marnes-la-Coquette.

Acesta din urmă închise repede obloanele în momentul în care zări figura răvășită a lui René. Simțise dintotdeauna la oameni un fel de nesimțire atunci când era vorba să-l deranjeze. Duminica, prefera să facă pe mortul. Dar mișcarea lui de ciudă fu repede contracarată de o îngrozitoare mustrare de conștiință. Nu poți să te sustragi destinului; de zeci de generații, cei din familia Renoir erau doctori din tată în fiu (și când te gândești că în familia celorlalți Renoir s-a trecut de la pictură la cinema...); de zeci de generații, duminicile fuseseră stricate de o vecinătate instabilă. Deschise ușa gâfâind:

— Dar ce se întâmplă?

— Eu... eu...

Abuzul de alcool împreună cu derapajul de duminică afectaseră capacitatea lui René de a se exprima coerent. Făcea gesturi ample arătând spre casa lui. Renoir hotărî să-l consulte pe loc.

— Ăă...

— Știi, trebuie neapărat să te lași de băutură... Știu că viața nu e întotdeauna roz, e chiar departe de asta...

[1] Va fi începutul carierei lui de om pricăjit (*n.a.*).

— Ăă...

— Dar uneori, trebuie să știi să iei decizii înțelepte. Nimic nu e prea mult pentru sănătatea ta, știi bine...

După o vreme, René reuși totuși să-l târască pe Renoir la el acasă, și bietul de el constată dezastrul. Descoperi atunci un lucru îngrozitor: moartea unei duminici.

Renoir se grăbi să întrebe ce se întâmplase. Ușurat că nu mai era singur, René explică cum fiică-sa îl părăsise pe ginere-său. Înveselit, îndrăzni chiar o mică ipoteză:

— E cu siguranță un șoc emoțional, nu?

— Da, probabil, confirmă doctorul.

René făcu un mic salt extatic, nebun de bucurie la ideea că putea fi util; dar, întorcând capul, se găsi din nou în fața soției lui și trebui să reia postura demnă a soțului îngrijorat. Renoir, în ceea ce-l privește, se lăsă o clipă purtat de visare, imaginându-și zile fericite alături de fiica vecinilor de curând celibatară. De ani de zile avea fantasme legate de Claire, permițându-și uneori și câteva masturbări delicate. Vestea îl făcu cu atât mai mulțumit că o îngrijește pe Renée și îi făcu o mică injecție s-o calmeze. Apoi, o duseră în camera ei. Începu să sforăie destul de repede ca să nu mai audă ecourile obsedante a ceea ce o șocase atât de mult.

Trebuia acum să se ocupe de ginerele care-și sfârșea în mod jalnic cariera de ginere. Cu toate că Renoir era un om înzestrat cu o anumită compasiune, nu putu să-și stăpânească o ușoară

tresărire de bucurie interioară văzându-l pe acest bărbat părăsit de soție.[1] Se făceau șase ani de când Marilou Renoir plecase. Da, Marilou a lui, plecase fără măcar să-și ia lucrurile, dintr-o toană, ce ingrată! Trimisese o carte poștală ca să-i spună că totul se sfârșise. O carte poștală, după șase ani de căsătorie...

— O mică injecție? sugeră René.

— Nu... nu... Așa-i viața, plină de neprevăzut! Nu trebuie să creadă că e singurul căruia i s-a întâmplat, hai, gata cu teatrul, ajunge! se enervă Renoir.

Astfel încât, în loc de injecție, Jean-Jacques avu parte de o palmă puternică pe obrazul drept. René aprecie metoda ca fiind eficientă și regretă că nu beneficiase și nevastă-sa de ea. Ginere-său își reveni. Căscă ochii, încercând să înțeleagă unde se afla. Dar, brusc, conștiința nelăsându-i mai mult răgaz, își aminti de cele două cuvinte ale soției lui și începu, în sfârșit, să plângă.

Lacrimile fiind, paradoxal, un semn de vitalitate, Renoir părăsi casa, asemenea eroilor discreți care se întorc la viața lor anodină. René se repezi să-i dea ginerelui o batistă. Ce ciudat să-l vadă astfel; îl vedea pentru prima oară înlăcrimat. Era ca și cum ar fi plâns o mașină. René preluă inițiativa: fugi la pivniță să aducă altă sticlă de rachiu. Îi servi imediat un pahar, apoi un

[1] Și acest zâmbet pe care Jean-Jacques nu îl văzu va fi prima manifestare a ceea ce va constata mai târziu în viață: mulți oameni se vor bucura de nefericirea lui și vor simți chiar o anume fericire. (*n.a.*)

altul și încă unul acestui bărbat a cărui față lua aspectul unui burete, acestui bărbat care nu va mai fi în curând decât un ginere din amintire. Pe moment, trebuia să bea ca să uite. Și poate, cu un pic de rigoare, vor ajunge în acel stadiu mitic în care uiți că tocmai bei.

La sfârșitul după-amiezii, Jean-Jacques se clătina în grădină. Neobișnuit cu băutura, era agresiv la beție și smulgea florile cu furie. Telefonul lui sună, se repezi să răspundă, convins că era nevastă-sa care regreta deja atitudinea ei absurdă. De partea cealaltă, auzi cuvintele extrem de precise ale lui Claire; s-ar fi zis că planificase prostia asta de secole.

— Am lăsat-o pe Louise la Sabine.

— Și de ce mă rog?

— Pentru că nu mă întorc acasă în seara asta, nici în celelalte seri.

— Unde te duci?

— Nu vreau să-ți spun. O să vorbim mai târziu. Pe moment nu vreau să vorbesc cu tine.

— Dar va trebui să-mi explici! (*După un timp*): Și apoi, fii atentă, dacă mă părăsești... nu te mai întorci. Sper că ești sigură!

— ...

— Dacă asta vrei, cară-te!

Claire preferă să închidă. Era șocată de tonul lui Jean-Jacques. Nu fusese niciodată așa de violent. Continua să înjure. René, simțindu-se responsabil din cauza rachiului de prune, îndrăzni totuși:

— Dacă vorbești așa despre fiica mea... hmm... aș prefera să-ți schimbi vocabularul.

— ...

— Da, în fine, e drept... astea nu sunt cuvinte pe care să le spui... se încurcă el.

Jean-Jacques avea ochii roșii. René se gândea că ar fi făcut mai bine să tacă, că era inutil să ceri ceva de la un om care nu mai răspundea de nimic. Dar în cele din urmă, Jean-Jacques se scuză.

— I-ai spus despre maică-sa? întrebă René.

— Ah, nu, nu m-am gândit...

— Bine... O s-o fac eu mai târziu...

În fața figurii spășite a lui Jean-Jacques, se simțea ca în fața unei picturi moderne; nu putea decât să dea din cap prefăcându-se că înțelege.

— Dumneata le înțelegi pe femei, René? îl întrebă Jean-Jacques.

— Hmm...

— Totul merge bine... și pe urmă, așa, deodată, explodează...

— Hmm...

— Nu trăim pe aceeași planetă, nu-i așa?

— Hmm...

Jean-Jacques își reveni. În ciuda alcoolului, îi mai rămânea destulă luciditate ca să-și dea seama de ridicolul situației: nu era să discute despre femei cu socru-său; era ca și cum ar fi discutat despre patinaj artistic cu un boxer. Se ridică și plecă fără să mai zică nimic.

II

Asemenea multor criminali urmăriți de poliție, femeile care-și părăsesc bărbatul vegetând într-un hamac își caută refugiul în locurile copilăriei. După ce o lăsase pe Louise la prietena ei, Claire se aruncase într-un taxi și prima adresă care îi venise în minte fusese cea de pe bulevardul Junot. Locuiseră acolo înainte de Marnes-la-Coquette. În fața fostului lor apartament, se afla același mic hotel ca odinioară. Se hotărî să ia o cameră. Chiar înainte să intre, aruncă o privire spre fereastra camerei ei din copilărie. I se păru că se zărește fugar; ca un fel de dedublare. Fetița de altădată o contempla acum în viața ei de femeie. Claire ar fi vrut să vadă o încurajare din partea ei.

După ce își aranjă lucrurile, nu mai știu ce să facă. Neputând să rămână singură, îi telefonă lui Igor. El propuse să se întâlnească într-o cafenea, dar ea prefera să meargă la el. Avea nevoie de liniște. Luat pe nepregătite, Igor făcu ordine în apartament cu o viteză uluitoare. Chiar înainte să deschidă ușa, se repezi să ia o carte:

— Nu te deranjez... ești sigur?

— Bineînțeles că nu, citeam, spuse el gâfâind.

Claire se așează pe canapea. Igor propuse un ceai, apoi fursecuri, apoi ciocolată, apoi iarăși ceai: nu știau ce să-și zică. Până la urmă, Claire anunță: „Tocmai l-am părăsit pe Jean-Jacques". Igor fu cât pe ce să se sufoce blestemându-se în același timp că nu este capabil să-și controleze mai bine emoțiile (un amestec ciudat). Reuși să-și revină destul de repede:

— Cum te simți?

— Merge, cred... dar am fost destul de șocată de reacția lui, era atît de agresiv.

— Poate din orgoliu...

— Nu știu... Totul s-a petrecut atât de repede... mă întreb dacă, în sinea lui, nu aștepta asta de multă vreme... L-am văzut în hamac... Și n-am suportat ideea de hamac...

— Hamacul? se neliniști Igor.

Ascultând-o pe Claire, se ridică discret pentru a închide ușa de la dormitor. Apoi, se așeză la loc:

— Hamacul... ziceai...

Avea un fel de a o asculta care o liniștea. Când îl întâlnise, nu s-ai fi gândit niciodată că era genul ăsta de om, pe care-l chemi atunci când nu ți-e bine. Genul de om în brațele căruia ți-ar plăcea să te cuibărești. Era blând. Acum se apropia de ea, surprins de propria-i inițiativă, ca un pește căruia i se grefaseră dintr-odată picioare. După ce îi trecu mirarea, un sentiment de încredere puse stăpânire pe el. Un sentiment din ce în ce mai puternic, un sentiment ce va fi iremediabil. Se urzea aici cu siguranță una din magiile incredibile ale psihologiei umane. Pentru a te vindeca

de timiditate, trebuia să te afli în postura de a consola pe cineva (bineînțeles, funcționează numai cu o persoană la care-ți place orice schimbare...); pentru a te vindeca de timiditate și de lipsă de încredere în tine, trebuia să te afli față în față cu o femeie fragilă, o femeie care se bazează pe tine și care te obligă prin atitudinea ei să fii ceea ce nu ai fost vreodată. Pentru restabilirea echilibrului, se născuse în el o forță de nebănuit. Nu va putea să uite niciodată momentul în care Claire își pusese capul pe umărul lui stâng; ar fi putut să tremure de emoție în clipa aceea, dar, dimpotrivă, emoția atât de puternică se transformase într-o putere periculoasă. În momentul în care Claire își pusese capul pe umărul lui stâng, în momentul în care îi contemplase mișcarea părului; când își pusese mâna pe părul lui Claire, când mângâiase părul lui Claire, în momentul precis în care mâna lui se afla la doi centimetri de rădăcina părului lui Claire, în această fracțiune de secundă, timiditatea lui dispăruse pentru totdeauna. Era moartea timidității lui (pentru alții, ziua aceea reprezenta moartea duminicii). Își va aduce aminte toată viața de momentul în care strânsese în brațe o fragilitare feminină, în care își îngropase pentru eternitate timiditatea într-o ondulație capilară.

Evident, era preferabil ca femeia în chestiune să se numească Claire.

Din profunzimea acestei sublime intimități se născu un moment de jenă. Claire se ridică:

— E drăguț la tine! Îmi arăți și mie casa?

Igor fu cuprins de panică. Se ridică brusc și se postă în fața dormitorului.

— Ascultă, e cam dezordine. Mai bine îți arăt altă dată.

— Da, ești sigur? zise ea încercând să treacă.

— Te rog.

Avea un aer pierdut; s-ar fi zis că ascundea un arsenal nuclear sau, mai rău, o altă femeie. Claire își scoase pachetul de țigări din geantă și profită de ocazie ca să-și deschidă telefonul. În timp ce își asculta mesajele, se schimbă la față. Se scuză și plecă în grabă. Imediat după ce atinse, cu mai puțină grabă, buzele lui Igor. Rămas singur, el intră în dormitor ca să ascundă hamacul pe care-l cumpărase cu două zile mai înainte.

*

Ce poate face un om timid care nu se mai simte timid? Pleacă de acasă și se repede la metrou. Alege vagonul cel mai aglomerat și se postează drept în mijloc. Între două stații, începe să urle din toți plămânii. Toată lumea îl privește, toată lumea îl judecă. Nu-i vine să creadă că e în stare să suporte o asemenea mare de priviri; nu-i vine să creadă că nu moare de rușine. Toți îl iau de nebun. Și apoi îl uită pentru că va coborî la stația următoare. Demersul lui e glorios.

*

Taxiul se opri la Marnes-la-Coquette. Pe drum, Claire îl sunase pe tatăl ei să-l anunțe că sosește. O pândea la intrare, părea mai mic de statură. Nu-l văzuse niciodată așa de panicat.

El se apropie și ea văzu cum îi scânteiau ochii de mânie.

— Unde-ai fost? Te-am căutat toată seara...

— Da, știu... iartă-mă...

Intră în casă. El o servi cu un pic de rachiu și îi explică ce se întâmplase. Criza maică-sii după plecarea ei. Lui Claire îi venea greu să creadă că această ruptură o afectase atât de mult. René îi vorbi despre Renoir, despre injecție și despre lunga siestă care urmase. Dar, la începutul serii, din momentul în care se trezise, începuse să delireze. Striga fără încetare: „Marcello! Marcello!"

— Marcello? întrebă Claire.

— Da, adoră *La Dolce Vita*... E scena aia în care... .

— Da, știu, îl întrerupse Claire. Și ce-i cu asta?

— Ei bine, ce voiai să fac? M-am dus din nou la Renoir... A venit, cu toate că tocmai își repara obloanele... S-a deplasat pentru a doua oară în aceeași duminică... Și i-a făcut din nou o injecție...

— Dumnezeule... e numai vina mea...

— Ai fi putut să nu fii așa de brutală... conchise René.

Claire era dărâmată. Scena îi tot revenea în fața ochilor; n-ar fi putut face altfel... Jean-Jacques în hamac, Jean-Jacques în hamac, își repeta ea...

Câteva minute mai târziu, intra în camera mamei sale. Era prima dată după foarte multă vreme când o vedea nemișcată. Se gândi în treacăt că era un fel de prefigurare a morții. Părăsind camera, luă o pastilă și dormi câteva ore pe canapea. A doua zi, lucrurile stăteau mult mai bine.

Renée ieșise în grădină de la primele raze ale soarelui și tăia niște buruieni. Claire se apropie.

— Cum îți e, mamă? Cum te simți?

— Totul e în regulă, fata mea. Nu te îngrijora.

— Dar... ieri...

— Dacă-ți spun că totu-i în regulă... Ni se întâmplă tuturor să o mai luăm razna, nu?

— ...

— Hai, vino, am făcut cafea.

Claire se simți ușurată și o urmă pe maică-sa în bucătărie. Nu îndrăznea să-i vorbească. I se părea că această dimineață de luni era ca o zi de 29 februarie, o zi în care ai impresia că furi ceva din imuabilitatea lucrurilor. Luă câteva înghițituri de cafea. Era prima ei zi de celibatară. Nu ar fi vrut să mai revină asupra evenimentelor din ajun, dar maică-sa preluă sarcina:

— Știi... e important să te gândești la tine... trebuie să trăiești ce trebuie să trăiești.

— ...

— Nu ai decât o viață...

— ...

Claire se mira de aceste cuvinte. Nu prea semănau cu tonalitatea maică-sii. Lega între ele cu amabilitate formule semibudiste, ca și cum Vishnu pusese stăpânire pe ea în timpul nopții. Până la urmă, nu era chiar de mirare; deseori câștigi înțelepciune atunci când îți pierzi (chiar momentan) mințile. Pentru prima dată, Claire vru să o atingă pe mama ei, să încerce să facă o breșă în tandrețea ei.

— Mulțumesc, mamă... Încurajările tale mă emoționează...

— Da, dar știi... E un lucru pe care trebuie să-l știi...

— A, da?

— Un lucru foarte important.

— Te ascult.

— Ei, bine. Cred că ar trebui să-ți razi barba.

— ...

— Îți spun asta spre binele tău. Bărbaților nu le plac femeile cu barbă.

— ...

— Înțeapă, dar, mai ales, nu e practic...

Claire își trecu mâna pe față, verificând ceea ce părea de neconceput, înainte de a admite că maică-sa făcuse o cădere. Aceasta din urmă își continua discursul despre pilozitatea femeilor. Claire se scuză o clipă și plecă să-l caute pe taică-său. Lungit pe pat, asculta radioul încercând în același timp să-și găsească o poziție confortabilă, ca un antrenament pentru siesta de după-amiază. Claire îl informă asupra situației și el nu putu să facă altceva decât să renunțe la conflictul israelo-palestinian. La intrarea în bucătărie, rămaseră încremeniți uitându-se la Renée. Apărea, aici, un fel de problemă.

III

La câteva ore după întâmplarea cu hamacul, Jean-Jacques părăsise Marnes-la-Coquette. În taxiul care-l ducea la Paris, nu încetase să se gândească la brutalitatea lui Claire. O să profite de viață și o să devină un Édouard, dacă ea voia asta. Găsea situația foarte nedreaptă: ani la rând, fusese modelul soțului iubitor și fidel, și iată că la prima abatere pierdea tot ce semănase cu sudoarea frustrării. Taxiul se opri în fața unui bar. Jean-Jacques, în noua lui postură de celibatar, analiza femeile. Cu o degajare prefăcută, se așeză la o masă și comandă un whisky. E drept că băuse deja mult astăzi, dar era un alt om acum. Toate particulele corpului său, începând cu ficatul, vor fi obligate să se adapteze celibatului, desfrâului, sexualității facile. De altfel, asta se va întâmpla curând căci remarcase deja o femeie destul de șic care-l mânca din priviri. Considerându-se frumos, înțelegea perfect dorința nestăvilită pe care o trezise în această femeie. De ani de zile, purtând ochelarii de cal ai fidelității, în afară de Sonia, nu putuse să-și testeze capacitatea de seducție. Întorcând capul, văzu altă

femeie care părea la fel de interesată. Era incredibil câte femei disponibile se aflau prin baruri. Citise într-un ziar că există mai multe femei decât bărbați; avea acum dovada. Claire făcuse o greșeală enormă. Și să nu vină pe urmă la el plângând, când el nu o să mai știe cum să facă față solicitărilor.

Se îndreptă spre prima femeie pe care o remarcase. Se clătina ușor; dar asta putea să treacă drept nonșanlanță dozată cu pricepere. Îi oferi ceva de băut și femeia acceptă. Lucrurile erau foarte simple. Jean-Jacques făcu câteva glume pe care femeia, fină cunoscătoare, le aprecie râzând tare. Copleșită de emoție, ea nu mai tergiversă și îl întrebă:

— Vreți să mergem la hotel sau la dumneavoastră acasă?

Cât de seducător putea să fie! Cu siguranță, nu era genul care să piardă vremea; cu el, femeile știau să meargă direct la țintă. Erau subjugate, cuprinse de o dorință animalică, de necontrolat...

— În schimb, aș prefera să mă plătiți înainte... continuă ea.

... o forță masculină în plin avânt, care știe să combine sensibilitatea cu plăcerile carnale, un amestec exploziv...

— Ce? întrebă el.

— ... Prefer ca afacerea să fie reglată...

Într-o strălucire, Jean-Jacques întoarse capul și văzu peste tot femei zâmbitoare și îmbrăcate lejer. Intrase într-un bar de prostituate. Se simți la fel de ridicol ca victima unei înșelătorii și preferă să plece în fugă.

Se făcuse deja târziu. Nu știa dacă să vomite sau să râdă de prostia lui. Până la urmă, intră într-un alt bar în care de data asta femeile erau la fel de gratuite pe cât erau de rare. Se duse spre una din ele, cu un pahar în mână. După afrontul precedent, o lua de la zero:

— Aveți un foc? întrebă el.

— Da... răspunse femeia, găsind atacul mediocru.

Dar, în momentul în care scoase bricheta, Jean-Jacques își dădu seama că nu are țigară.

— Sunteți un glumeț... zâmbi ea.

Jean-Jacques era mândru de el. Atacul lui fusese redutabil. Auzise că femeile care râd se pregătesc psihic să facă dragoste. Trebuia să continue acum; cât mai repede posibil. Timpul trecea și el nu găsea nimic de spus. Disperat, pronunță fraza bună-la-toate, cea pe care o folosea cu socru-său:

— Cred că nu ajută la nimic să votăm cu Ecologiștii.

După o clipă de consternare, femeia îl pălmui.

Jean-Jacques deveni centrul atenției. Patronul se apropie de el:

— Și să nu te mai văd prea curând. Nu ne plac perverșii, pe-aici.

Șocat, Jean-Jacques părăsi barul. Oare ce făcuse de iscase atâta ură? Fraza nu era răutăcioasă, ar fi trebuit doar să anime conversația. După multe ezitări, nu vedea decât o explicație: Claire era în fruntea sectei internaționale a femeilor care-l vor detesta toată viața.

Pe drumul de întoarcere, se gândi în sfârșit la Sonia. Se simțea ușurat și le plângea de milă tipilor care sunt părăsiți de nevastă fără măcar să aibă o amantă. Pe stradă, zări un afiș cu femeia care tocmai îl pălmuise. Se gândi că, de data asta, își pierduse mințile cu adevărat. Dar apropiindu-se, văzu că femeia se afla în capul listei Ecologiștilor pentru alegerile europene. Hotărât lucru, nu avea noroc. Era apoteoza unei zile blestemate. Din fericire, soarele începuse să scoată capul lui de luni. Ajuns acasă, admise că era târziu să se mai culce. Un duș scurt, ras, și la muncă. Luă trei aspirine vitaminizate ca să anihileze durerea de cap și să poată face mișcări coerente. În timp ce se rădea, se tăie. Pe rană, puse un mic pansament.

În fața liftului se întâlni cu Berthier, un coleg care se ocupa de fluxuri bursiere. Sosiseră primii, și, o a doua coincidență, purtau amândoi același pansament pe față, în același loc. S-ar fi zis că se neutralizau vizual. În timp ce de obicei schimbau câteva banalități, ca între colegi, de data asta rămaseră încremeniți în tăcere. În cele din urmă, Berthier sparse gheața:

— Și tu ai probleme cu nevasta?

Jean-Jacques ridică din umeri, dar nu izbuti să schițeze un zâmbet de fațadă. Nu-i plăcuse niciodată Berthier, va face tot posibilul de acum încolo să-i pună discret bețe în roate pe panta ascendentă a carierei sale. Ajuns în birou, Jean-Jacques se simți vag tentat de ideea de a face câteva flotări, dar foarte repede își dădu seama de inutilitatea unei astfel de acțiuni. Epuizat, era incapabil să deschidă un dosar. Așteptă sosirea

lui Édouard pentru a-i povesti nenorocirea. Prietenul său primi vestea cu stupefacție. Își găsi în cele din urmă cuvintele:

— Ascultă, bătrâne, o să fie bine... O să se aranjeze... Și apoi, știi, o femeie care nu te părăsește cel puțin o dată, nu e femeie cu adevărat...

— ...

— Și eu voi fi alături de tine cum ai fost și tu alături de mine... Poți să treci pe la mine când vrei...

Această ultimă frază a fost îngrozitoare pentru Jean-Jacques. Din punctul lui de vedere, nu exista nici o asemănare între situațiile lor; nu se compară o pană de avion cu o prăbușire. Édouard vru să-și strângă prietenul în brațe dar nu îndrăzni: prietenia lor nu fusese niciodată prea tactilă. Se despărțiră, jenați.

Acest moment amical îl cam terminase. Pluti o bună parte din zi în costumul lui de salariat model, prefăcându-se că lucrează cu o delicatațe maniacă. La sfârșitul după-amiezii, inventă o întâlnire foarte importantă cu un om de afaceri japonez. Domnul Osikimi. Da, Osikimi. Îi plăcea numele ăsta; îi luase o jumătate de oră să-l găsească. Și asemenea copiilor singuri care-și inventează prieteni imaginari, Jean-Jacques începu să regrete virtualitatea acestei întâlniri. Își zise c-ar trebui să te simți bine cu acest Osikimi.

IV

Jean-Jacques nu era genul care să se lase doborât. După un somn bun în timpul nopții, își recăpătă ritmul de învingător. În fiecare seară, după lucru, trecea pe la Sabine să-și vadă fata. Știind că aceasta îi va da raportul nevesti-sii, trebuise să rezolve mai întâi o dilemă de o mare complexitate: trebuia să pară vesel, să lase să se creadă că totul era în regulă; sau trebuia să pară deprimat? În cele din urmă optase pentru prima soluție. Va încerca să fie indiferent față de decizia soției, convins că răceala lui o va face să se întoarcă. Dar când era în fața fetei lui, emoția intensă îi distrugea încercările de prefăcătorie. Nu poți niciodată să minți dincolo de propriile-ți limite. Sabine, uneori, îl găsea patetic; și era mișcată. I se părea pentru prima dată că acest om pe care nu-l apreciase niciodată prea mult, pe care-l găsise întotdeauna puțin superficial, devenea adevărat.

Își petrecea toate serile cu Sonia; mai mult ca să nu rămână singur. Acum se găseau într-un restaurant italienesc. Văzând-o nehotărâtă, Jean-Jacques o întrebă:

— Ești sigură că totul e în regulă?

— Da... Numai că ezit între paste și pizza. Asta-i problema în restaurantele italienești.

— Asta-i problema și-n viață, o ironiză el.

Sonia voia să profite de această cină ca să discute despre relația lor.

— Nu-mi mai vorbești deloc de soția ta... Ești liber în fiecare seară...

— ...

— Nu vrei să-mi zici nimic? Aș vrea totuși să vorbim cu adevărat, să știu ce simți, cum vezi tu viitorul...

Viitorul. Jean-Jacques consideră în acea clipă cuvântul ca fiind cea mai vagă entitate, viitorul era ca un cuvânt uitat pe vârful unei limbi uitate. Salvarea lui veni de la un pakistanez care vindea flori. Concentrat asupra acestui om care-i va permite să amâne explicațiile legate de viitorul său, nu o auzi pe Sonia șoptind că îi considera ridicoli pe bărbații care cumpărau flori în asemenea condiții. Amintindu-și de dorința lui Claire, Jean-Jacques spuse că vrea tot buchetul.

— Domnișoara are noroc, își permise să adauge pakistanezul care, pe moment, își vedea viitorul apropiat (seara lui) cu ochi foarte buni. Sonia, surprinsă, începu să râdă; dar râsul ei era de-abia schițat, râsul ei era înghețat, ca acel tiramisu din meniul pe care și-l alesese.

Întorcându-se la hotel, Jean-Jacques își dădu seama foarte clar de tulburarea Soniei. Își mărturisi neliniștea:

— Știu că nu sunt la înălțime... Am nevoie de timp... Sunt momente în care nimic nu e simplu...

— ...

— ... Momente în care viața nu este ca un lung fluviu liniștit...

Jean-Jacques era fericit că găsise această frază de-a gata. După o mică pauză, îi venise brusc în minte, ca un colac de salvare pentru un înecat. Sonia era destul de îndrăgostită ca să considere fraza drept începutul unui dialog, ca litera „v" din cuvântul viitor. Mai ales, nu voia să-și sâcâie amantul cu întrebări; știa că situația era și așa destul de complicată pentru el (săracul). Atunci îl sărută și puse florile aproape moarte într-o vază fără culoare.

Jean-Jacques n-avea chef să facă dragoste. Deschise televizorul și dădu peste ultimele imagini din *Aripile dorinței*. Observându-i entuziasmul, Sonia regretă că nu-l văzuse. Cuvântul *Ende* apăru pe ecran. Filmul ăsta îi aducea aminte de Claire, filmul ăsta era Claire. Revenea brutal în el. Gata să se sufoce, Jean-Jacques pretextă că voia să ia aer. Plecă fără să se uite înapoi. În timp ce mergea, Parisul devenea Berlin. În mintea lui cele două orașe se amestecau. Berlinul din film se infiltrase ca o amintire tenace. Parisul era acum împărțit. Parisul era acum divizat de un zid.

Și fiecare trăia în partea lui.

Neștiind ce să facă, Jean-Jacques se duse la prietenul lui. Édouard, îmbrăcat cu un halat de satin, îl primi cu un întăritor. În fața vizitatorului

din acea seară, își aminti de cele mai groaznice momente ale propriei nenorociri.

— Dar ce-i cu tine? Credeam că faci față situației cu calm.

— Da, dar... Mă simt rău... Uneori Claire e peste tot în mine...

— Eram sigur... Întotdeauna te prefaci la început.

— E în regulă... Numai că astă-seară am văzut un film, care era una din amintirile noastre... Nu pot să cred că s-a terminat... Mai ales că nu o înțeleg...

— Asta-i marea problemă! Trebuie să te obișnuiești, nu putem înțelege femeile. Pot chiar să fac următoarea afirmație: suntem niște turiști în țara femeii... Femeile sunt toate chinezoaice, dar noi suntem cei cu ochii alungiți... Nu mai cred deloc în cuplu... În cel mult cincizeci de ani, procentul divorțurilor va fi de 100% și atunci va trebui să reconsiderăm modul nostru de a vedea lucrurile... Ți-o spun pe șleau: dragostea este numai un mod de a măsura uzura... continua Édouard, pierzându-se într-o mare de cuvinte.

Mulțumesc, halal prieten. Jean-Jacques venise să caute alinare și nu găsise decât un prezentator lugubru al cuplului. Un prezentator înarmat cu fraze gata făcute, ca și cum singurul mod de a supraviețui lumii feminine era să te înarmezi cu aforisme. Jean-Jacques nu voia să creadă tâmpeniile astea. Cu Claire, fusese întotdeauna altfel. Trecuseră prin momente de criză, ca toate cuplurile; dar vor trece peste dificultăți. Erau uniți. Își repeta întruna că nu voia o viață ca a lui Édouard. Foarte bine pentru el dacă și-a găsit echilibrul

neimplicându-se sentimental. Continua să vorbească despre asta, încercând să-l convingă într-un mod grosolan, asemenea unui vânzător care încearcă să plaseze un nou mod de viață. Jean-Jacques se ridică și îi mulțumi prietenului pentru cuvintele de îmbărbătare. Rămas singur, Édouard își zise că poate exagerase cam mult binefacerile celibatului.

Jean-Jacques își reluă mersul în noapte. Atunci când frumusețea Parisului i se dezvăluia cu claritate și simplitate, izbutea, timp de câteva secunde să se bucure de ea. Poate că asta trebuia să caute ca să se simtă liniștit; niște eclipse de frumusețe în propozițiile simple ale vieții. Umblă până aproape de răsăritul soarelui. Și în cele din urmă, preferă să o regăsească pe Sonia la hotel. Dormea. Cearșaful se odihnea pe umerii ei și semăna cu un val imobil pe un nisip alb. Jean-Jacques se așeză pe pat și își trecu mâna pe deasupra spatelui Soniei, numai deasupra, fără s-o atingă. În sfârșit mintea i se golea. O găsea frumoasă, și asta conta. Avea o frumusețe epuizantă, așa încât adormi.

V

Claire, care înainte era adesea obosită seara, găsea acum energie pentru multe nopți fără somn. Petrecuse deja mai multe seri la Igor acasă. Beau vin și treceau de la subiectele cele mai neînsemnate la cugetări profunde. El o întrebă ce mai face mama ei.

— Ascultă, e complicat... Am crezut că a făcut o cădere, dar nu... s-ar zice că e mai bine... doar comportamentul ei e un pic ciudat.

— Ce zice de faptul că te-ai despărțit?

— Depinde de zile. Știi, cu ea a fost întotdeauna complicat... uneori aș prefera să o împăiez ca în *Psycho*!

Igor începu să râdă, dar continuă mai ales cu câteva povești legate de turnarea filmului lui Hitchcock. Asta-i problema cu cinefilii; nu poți să pomenești un film în fața lor că și încep să-ți facă tot felul de teorii. Dar Claire găsea adesea pasionant ce spunea Igor. Avea un fel al lui de a da viață celor mai abstracte lucruri. Uneori, nu îl asculta; și în acest caz îl privea cu emoție. Se concentra asupra gurii lui și nimic nu i se părea mai senzual.

*

Ceea ce știm despre Igor nu ne lasă deloc să bănuim ceea ce vom afla despre el. Desigur, faptul că am pus în față timiditatea excesivă a lui Igor ar putea face să încolțească în unele minți pătrunzătoare ideea că el ar fi fost virgin. Nu numai că această ipoteză este falsă, dar Igor, oricât de surprinzător ar părea, avea o experiență sexuală dintre cele mai bogate. Ca să înțelegeți mai bine, nu trebuie să uitați că Igor era rus. Și când ești rus, frecventezi comunitatea rusă. În acest mediu, se găseau numeroase tinere care, fie că erau mai mult sau mai puțin frumoase, erau, toate, relativ blânde. Fete pe care Igor le cunoștea din copilărie, cu care crescuse împreună și odată cu care ajunsese la vârsta descoperirilor senzuale. Adeseori, la nunți și la sărbători religioase, toată lumea se reunea pe niște proprietăți frumoase cu copaci destul de mari ca să ascundă dimensiunea dorințelor. Îngrozitor de timid, Igor nu se prea juca cu băieții; în adolescență, rămânea adesea lângă tatăl său, așezat în dreptul unei fețe de masă albe, contemplând această față de masă albă, vrând să devină această față de masă albă. Câteva fete, din prietenie, ca să nu-l lase singur, veneau să-l vadă; îi propuneau să meargă la plimbare și el accepta. În timp ce mergea, nu putea să admire peisajul pentru că nu-și vedea decât picioarele. Inevitabil, mișcările fetelor, în rochiile lor albe, îl intimidau. Dar în majoritatea timpului ele nu îi dădeau nici o atenție. Până în ziua în care, una dintre ale, o anume Nina, propuse un joc mai senzual. Trebuia ca ele să-l sărute pe Igor

pe rând. După aceea, el o va desemna pe cea care sărută cel mai bine. Igor, roșu din cap până în picioare, nu avu timp să refuze. Se transformă într-un obiect pradă limbilor unor adolescente rusoaice. Fără să facă nimic, dusese la bun sfârșit fantezia multor bărbați. Fusese incapabil, desigur, să dea un verdict; limbile se confundau unele cu altele. În schimb, părerea tuturor fetelor în legătură cu gustul gurii lui Igor fusese admirativă și unanimă. Avea o savoare erotică, o savoare pe care el n-o bănuise niciodată. Un potențial erotic, s-ar fi putut spune.

Spre marea lui fericire, jocul durase ani de zile. Și când ajunseseră la majorat, cele mai multe dintre fete se culcaseră cel puțin o dată cu Igor. Fusese pentru el o ocazie să dobândească câteva cunoștințe majore. Devenise un paradox însuflețit: un timid cu o vastă experiență la femei. Dar această ciudată aventură avusese două consecințe mai puțin îmbucurătoare. Prima era că succesiunea tinerelor femei în gura și apoi în patul său îl împiedicase să descopere ce era un sentiment. Din punctul ăsta de vedere, și până la întâlnirea cu Claire, rămăsese virgin. A doua era că profitaseră de șansa asta și fete cu un fizic ingrat. Nu din punct de vedere sexual (fusese în stare să refuze anumite atacuri periculoase), ci mai curând în timpul schimburilor de limbi. Îi fusese greu uneori să-și dea seama de originea gurilor în acele succesiuni active; și apoi i se spunea că era un concurs, așa că nu puteai să împiedici pe cineva să participe. Astfel, și acesta este ultimul lucru care trebuie știut despre Igor, dacă

avea o vastă experiență în materie de senzualitate, experiența lui în materie de nonsenzualitate era de asemenea considerabilă. Cu alte cuvinte, da, Igor sărutase fete cu mustață.

*

Toate cuvintele schimbate până acum nu erau decât drumul care duce la buze. Își apropiaseră capetele, încet și cu incertitudine, iar apoi cu mai multă certitudine, se sărutaseră. Claire visa de luni de zile la o asemenea situație. Să întâlnească un tip, să petreacă clipe minunate în cafenele, să vorbească despre filme vechi, să se sărute ca niște adolescenți, toate acestea făceau parte dintr-un vis pe care-l formulase mai mult sau mai puțin clar, atunci când se simțea sufocată de rutină. Se descopereau fără nici un fel de joc erotic, în simplitatea pură a dorinței lor simple. Igor închidea ochii din când în când, ca și cum ar fi vrut să se antreneze în vizualizarea corpului lui Claire; să se antreneze în a-l păstra în memorie pentru fantezii și zile ploioase. Claire se simți, timp de o secundă, conectată la toate amintirile trecutului ei senzual. Își aminti de unii dintre foștii amanți, era un fel de ecou al plăcerii. La șaptesprezece ani se culcase cu un pianist puțin mai în vârstă decât ea. Cânta la pian pe trupul ei și îi repeta întruna:

— Corpul tău produce sunetul cel mai intens, cel al tăcerii.

Fusese una din primele ei bucurii, naivă desigur, dar reală. Se gândea din nou la el, și această amintire o cufunda în propriul raport cu erotismul.

Brusc, odată cu revenirea în trecut, întregul ei corp se trezea la viață. Viața ei de femeie revenea dintr-odată în prim-plan; sânii și coapsele, genunchii și buzele, gambele și umerii, spatele și ceafa erau, toate, niște artiști care se întorceau pe scenă după o lungă absență.

VI

După noaptea pierdută hoinărind, Jean-Jacques se trezi un alt om. Un om care tocmai înțelesese amploarea dezastrului. Timp de o săptămână, fusese străin față de sine însuși, jucase teatru față de Sabine și petrecuse prea mult timp cu Sonia. Ultimele imagini din *Aripile dorinței* marcaseră întoarcerea lui Claire în prim-plan, în mintea lui. O să pună lucrurile la punct. Spre sfârșitul după-amiezii, primi un apel urgent din partea domnului Osikimi și nu putu face altceva decât să părăsească în grabă biroul. Se duse direct la Sabine. Când îi deschise, se apropie de ea atât de mult, încât fu obligată să se dea înapoi:

— Unde e Claire? Spune-mi, unde e? Ajunge!

— Dar nu știu...

— Ba da, știi!

— Nu, Jean-Jacques. Îți jur.

— Și dacă se întâmplă ceva cu Louise, cum faci? Doar nu vrei să cred că nu știi unde e.

— Dar nu... Există telefonul... mobil. Știi, obiectul acela care-ți permite să fii găsit oriunde.

Jean-Jacques se simți învins. Apoi puse mâna pe telefon ca să o sune pe Claire. Bineînțeles, ea

nu răspunse. Știa că e inutil. Pentru prima dată în viață nu putea să îi vorbească când voia. Suferința lui era cumplită la gândul că s-ar putea să n-o mai vadă.

— Vrei ceva de băut? îl întrebă Sabine.

Se apropie de el și îi puse o mână pe umăr. Era ca și cum ar fi intrat prin efracție în realitate. Suferința îl făcea să fie tot atât de adevărat ca pe un actor de cinema care iese din ecran. Îl întrebă din nou:

— Îți dau ceva de băut?

Nu avu timp să-i răspundă pentru că fiică-sa alerga spre el.

— Tata! Ce surpriză!

— Scumpete, ia-ți lucrurile. Mergem acasă.

Louise se conformă, cu talentul ei de a nu părea niciodată mirată. În timpul ăsta, Sabine încerca să-l facă să renunțe.

— Ascultă, nu știu dacă e o idee bună... Pari epuizat...

— Nu te privește. E fata mea. Și dacă vorbești cu Claire, spune-i să vină acasă... S-a terminat. Ne reluăm viața, ca înainte...

Plecară ca niște fugari. Sabine o anunță imediat pe Claire, zicându-i că nu putuse să facă nimic. Închizând telefonul se simți ușurată că nu mai era amestecată în povestea lor. Mai ales că îi considera pe toți egoiști. Viața ei sentimentală era o Hiroshimă și nimănui nu îi păsa. Veneau, plecau, fără măcar să-i ceară părerea. Claire și Jean-Jacques aveau necazurile oamenilor fericiți; în timp ce ea își petrecea viața nefericită încercând să o presare cu mici bucurii ridicole.

Abia intrase Jean-Jacques în casă, că și sună telefonul.

— Ai fi putut cel puțin să mă întrebi, porni Claire atacul.

— Am dreptul să fiu cu fiica mea la mine acasă, nu? Dacă vrei, poți să vii și tu.

— Nu.

— Ce, nu?

— Nu. Prefer să nu te văd.

— Dar trebuie să avem o explicație. Spune-mi, unde ești?

— Nu.

— E vorba de un alt bărbat, nu-i așa?

— Ajunge. Nu vreau să te văd și basta.

— Și fata? Dacă nu vrei să mă vezi, cum o să faci?

— Ești jalnic. Nu credeam că poți fi atât de jalnic.

— Sunt jalnic pentru că te iubesc!

— Cu fata, o să vorbesc la telefon. Și noi o să ne vedem peste câteva zile, iată...

— Te rog. Spune-mi unde ești.

— ...

Puțin mai târziu, Jean-Jacques se plimba fără rost prin apartament. Își repeta întruna: „Cum am reușit să distrug totul?" O unică întrebare, sfâșietoare. Rămase așezat pe marginea patului până dimineață. Fiica lui îl surprinse așa, dar se prefăcu că totul era normal:

— Tată. E timpul să vii să mă trezești.

— A, da. Trezește-te, scumpa mea.

— Bine, mă duci tu la școală sau o chemăm pe Caroline?

— Păi...

— Cel mai bine ar fi să o chemăm pe Caroline. Și să-i spunem și să vină să mă ia. Și poate și să stea la noi până se întoarce mama, nu?

— Da. E foarte bine așa.

Se conformă.

Jean-Jacques rămase singur. Nimic nu era mai groaznic decât faptul că nu știa unde era Claire. Se gândise să se ducă la Roissy, dar Sabine îi spusese că își luase un concediu pentru situații excepționale. Genul de concediu pe care-l iei atunci când ești însărcinată. Năștea o decizie, desigur. Jean-Jacques ar fi vrut să facă o ecografie, să cucerească viitorul, să știe de pe acum dacă va naște, da sau nu, o ruptură definitivă. Își privi de mai multe ori ceasul electronic. Pândea trecerea minutelor, uluit de precizia lucrului cel mai rațional cu putință, scurgerea timpului. Ar fi vrut să fie el însuși timpul, un pic, așa, numai pentru o zi, ca să se simtă stabil; ca să fie un om pe care nimic nu-l oprește, a cărui traiectorie liniștită nu e perturbată de nimic. Când ceasul arătă ora zece, reuși totuși să observe mental că va întârzia la serviciu. Sună o secretară pentru a anunța că un mic necaz îl făcea să întârzie nițel, nimic grav întrebase ea, iar el pufnise. Cum ar fi putut să i se întâmple lui ceva grav? Se spălă destul de puțin metodic și se îmbrăcă într-un stil cam vag. Cu geanta diplomat în mână, se pregăti de plecare. Dar brusc, cuprins de neliniște, vru să ia cu el ceva de la soția lui. Indiferent ce, un chilot, un fir de păr rămas în baie (observase unul cu câteva minute mai devreme și pentru el repre-

zentase un vestigiu inestimabil, o dovadă a fericirii; ar fi capabil să omoare pe oricine ar încerca să dea cu mătura în acea baie...) și, până la urmă, optă pentru o fotografie. Da, o fotografie era bine. Ar putea să o pună pe birou la fel ca unii bărbați fericiți care-ți aruncă fericirea lor drept în față. Găsi o fotografie a lui Claire într-un sertar rareori folosit.

Jean-Jacques se îndrepta spre mașină când privirea îi fu atrasă de un lucru pe care nu-l observase până atunci: neoanele ponosite ale agenției Dubrove. Era prea ciudat. Cum de nu observase această agenție? Oare lumea exterioară variază în funcție de lumea noastră interioară? O amintire fugară îi trecu prin minte: când se pregătea de nuntă, avusese impresia că Parisul era plin de magazine cu rochii de mireasă; rochiile albe invadaseră străzile. Fără cea mai mică ezitare urcă la birourile agenției. O secretară îl făcu să aștepte. Lui Dominique Dubrove nu-i prea plăcea să primească clienți dimineața, căci trebuia, conform ritualului său, să-și aprindă un trabuc. Din fericire, Jean-Jacques, intrând în birou, mărturisi că fumul îl deranja. Își stinse trabucul cu un zâmbet larg; zâmbet la care renunță imediat având în vedere mutra clientului său. Își luă vocea potrivită circumstanței, un amestec de pompozitate dramatică și de emfază americană:

— Ce problemă vă aduce la mine?

— Aș vrea să-mi găsiți nevasta.

— A răpit-o cineva? se înflăcără Dubrove.

— Nu, m-a părăsit. A plecat...

— A, da, înțeleg.

Dubrove clătină din cap; era un caz clasic. Îi întinse lui Jean-Jacques clasorul cu agenți:

— Aceștia sunt detectivii noștri. Cu tarifele lor.

Jean-Jacques răsfoi clasorul. Cum ar fi putut să-și închipuie că, în momentul în care privirea i se oprise în treacăt asupra figurii lui Igor, acesta, chiar în acel moment, îi săruta nevasta? Spuse:

— Îl voi lua pe cel mai scump. Îmi închipui că este cel mai competent, nu-i așa?

— Da, desigur, se entuziasmă Dubrove. Ibàn este cel mai bun detectiv al nostru. Veți fi mulțumit de el. E basc. De fapt, este nepotul meu. Sora mea s-a măritat cu un basc...

Apoi, înțelegând din privirea clientului că această digresiune nu era dintre cele mai oportune, continuă:

— Aveți o fotografie a soției dumneavoastră?

Jean-Jacques fu surprins. Era pentru prima dată că lua cu el o fotografie a soției lui, și iată că îi era cerută câteva minute mai târziu.

— Ăă... Aveți o fotografie? îl întrebă Dubrove.

— ... Da... Mă iertați.

Îi întinse fotografia ca hipnotizat, ca și cum s-ar fi aflat în plin ritual voodoo. Dubrove fu cât pe ce să se sufoce. Ca un adevărat profesionist, ca să nu se trădeze, puse acest început de sufocare pe seama trabucului. Dar, de îndată ce pronunță cuvintele, își aminti că nu fuma.

VII

Claire făcuse în așa fel încât să nu se îngrijoreze prea mult în legătură cu maică-sa. Nu era nimic grav dacă o luai razna din când în când, se liniștea ea; cu vârsta, era normal ca judecata să se mai fărâmițeze. Renée trebui totuși să facă niște examene medicale. La spitalul din Sèvres, fusese foarte bine primită. René avea încă multe cunoștințe în locul gloriei sale apuse. De când începuseră tulburările mentale ale soției sale, părea cu totul alt om. Devenise de-a dreptul blând, ajungând astfel o umbră a celui de altădată. S-ar fi zis că era gata să facă totul pentru ca ea să se vindece. Îi era poate teamă că va muri și el dacă murea ea? Teamă de a se găsi după aceea în prima linie, drept în fața tranșeelor.

Medicii nu găsiră nimic grav și puseră tulburările psihice ale lui Renée pe seama surmenării. Pomeniră despre incredibila capacitate a pensionarilor de a se epuiza nefăcând nimic. Aproape că o considerară pe Renée ca pe o adolescentă care vrea să facă pe interesanta. Numai că, aceiași

medici fură obligați să revină asupra primelor impresii când, la două zile după ce fusese consultată, Renée fusese găsită făcând cu mâna pe marginea drumului.

— Pot să vă spăl și geamurile dacă vreți... își încerca ea norocul în fața automobiliștilor speriați.

Ajunsă acasă, Renée uitase complet de escapada ei. Trăise într-o viață paralelă; mintea ei putea în orice clipă să se risipească într-o digresiune. Astfel, fusese găsită în halat la supermarket, pândind-o pe fiică-sa la ieșirea de la școală sau cumpărând o chitară electrică. René, ajuns la disperare din cauza acestor meteoriți comportamentali, nu avu de ales și trebui să o ducă din nou la spital. Înconjurată de mai mulți doctori, Renée încercă în zadar să-și amintească ce făcuse. Se șopti numele Alzheimer, dar foarte repede se ajunse la concluzia că pacienta era atinsă de o boală mai rară.

Ca să vindeci o boală, trebuie să fii capabil să o identifici. Mai mulți interni se înhămară la cercetarea acestei boli. În sfârșit, unul dintre ei, exclamă cu entuziasm:

— E sindromul neuronului călător!

Deveni centrul atenției tuturor, ceea ce îi permise să înceapă – nu fără o anume mândrie, cu un nod în gât, mai ales când se gândea cum îi va povesti maică-sii despre primul său moment de glorie profesională – relatarea descoperirii sale. Acest sindrom fusese identificat de doi

doctori polonezi, frații Wajniski[1], acum vreo douăzeci de ani. Observaseră cazuri identice la mai mulți pacienți. Ca și Renée, bolnavii atinși de acest sindrom comiteau actele cele mai incoerente datorită călătoriei momentane a unui neuron.

— Pasionant, suspină responsabilul serviciului de neurologie. Și ce putem face ca să-l împiedicăm pe acest neuron să călătorească? Să-i retragem pașaportul?

Cum era șeful serviciului, urmară câteva râsete respectuoase. Internul își reluă raportul:

— A... da... foarte nostim... în fine... aici lucrurile se complică puțin, căci neuronii nu fac decât ce-i taie capul. Conform raportului fraților Wajniski, singura soluție ar fi să-l faci pe neuronul nomad să înțeleagă că nicăieri nu îi e mai bine ca acasă.

— Devine cam complicat...

— Nu neapărat... ideea lor pentru a-i permite acest confort este într-adevăr strălucită... chiar poetică...

— Bine, zi-ne odată despre ce e vorba!

— E foarte simplu. Neuronii sunt ca oamenii. Numai dragostea îi face să stea acasă. Astfel, pentru vindecarea acestei boli, trebuie să grefezi în creierul pacientei un neuron suficient de seducător pentru ca neuronul călător să nu mai aibă chef să părăsească domiciliul conjugal.

---

[1] Nu se știa mai nimic despre acești doctori. Singura informație de care dispuneau era că se plimbau de ani de zile cu un bilet de avion Varșovia-Stockholm în buzunar, în așteptarea Premiului Nobel (*n.a.*).

— Un neuron seducător? repetă șeful scărpinându-se în bărbie.

Câteva minute mai târziu, o anunță pe Renée că va trebui să o interneze. Soțul ei fu cât pe ce să leșine. În condițiile astea, părea preferabil să nu i se explice imediat natura operațiilor viitoare.

VIII

Durerea lui Jean-Jacques era foarte adevărată. O iubea pe Claire. Viața lui nu mai era decât o Geneva pierdută. Uita toate defectele nevestei, idealiza tot ceea ce pierduse. Fericirea nu se întrevăzuse niciodată la orizont. La orizontală cu siguranță, dar sigur nu la orizont. Își amintea de spatele soției sale și de cutele pielii în care ar fi vrut să-și petreacă zilele. De acum înainte, nu va înceta să treacă prin momente de adevărată nebunie, prin momente de disperare și prin momente în care va fi mai calm. Altfel zis, nu va înceta să treacă prin momente în care va crede că o va regăsi pe Claire (Geneva) și prin momente în care simțea că o pierduse (Toulon).

Sonia îi ieșise complet din cap acum. De mai multe ori, nu se dusese la hotel deși ea îl aștepta. Când îi făcea reproșuri, îi repeta mecanic că viața nu e un lung fluviu liniștit. Concentrat asupra propriilor trăiri, nu-și dădea deloc seama de suferința Soniei. Rănită de această schimbare de atitudine, ea se îndreptă într-o zi spre biroul lui pentru a pune lucrurile la punct. Îl întrebă:

— De ce fugi de mine?

Jean-Jacques o privi ca pe o apariție a Sfintei Fecioare.

— Eu... eu...

— Ce sens mai are povestea noastră? Poți să-mi spui? Sincer, nu te înțeleg. Ne vedem în fiecare seară... și apoi brusc pleci în plină noapte și nu te mai văd deloc. Ți-am făcut ceva?

— ...

— Dar vorbește odată! urlă ea, distrugând astfel toate lunile de relație ultradiscretă.

Urletul ei îl trezi pe Jean-Jacques. Ieși din torpoare:

— Da, scuză-mă Sonia... Am fost atât de laș... De mult ar fi trebuit să-ți spun...

— ...

— O iubesc pe Claire... E tot ce pot să-ți spun... O iubesc pe Claire și mi-e teamă că am pierdut-o...

— De ce nu mi-ai spus nimic?

— Dar nu puteam. Și în plus, nu știam.

— Mă întristezi...

Sonia începu să zâmbească, apoi îi șopti:

— Oare de ce mă îndrăgostesc mereu de tipi ca tine? Ei nu au nimic al lor și eu le dau totul.

Acestea fiind spuse, părăsi biroul; tot cu zâmbetul pe buze. Dar după câțiva metri, zâmbetul se transformă în lacrimi. Era atât de supărată pe el. Atitudinea lui fusese atât de lamentabilă. Se despărțise de ea atât de brutal. Atunci, făcu cale întoarsă, intră din nou în birou și îl pălmui pe Jean-Jacques cu toată puterea.

Rămas singur, își atinse obrazul atacat. Scoase o oglindă dintr-un sertar și contemplă urma lăsată de mâna Soniei pe fața lui. Era ca și cum i-ar fi lăsat o amintire. Se tot uita la urma mâinii, aștepta ca ea să se estompeze, să dispară complet, ca o dovadă că totul se terminase între ei. Urma mâinii pe care o iubise atât de mult, care îi mângâiase trupul și care-l făcuse să juiseze; și iată că această mână îl părăsea cu precizie, în crescendoul unei dureri care slăbea. Câțiva pigmenți de roșu, apoi semnul deveni rozaliu, ca un nor pe înserat. Se sfârșise.

*

Se sfârșise, dar o vom mai revedea pe Sonia încă de trei ori. Și, ca să spun tot, a treia oară va fi peste mai bine de treizeci de ani.

*

Ruptura de Sonia îl arunca în cea mai absurdă dintre vacuități. Se întreba dacă nu cumva fusese un vis în numele senzualității. E drept că fusese răvășit de ea și de fraza ei în legătură cu cei șapte ani de fericire. Dar ar fi fost oare la fel de răvășit dacă ea ar fi purtat un pulover pe gât? Era goală, în ziua aceea. Și cuvintele unei femei goale sunt întotdeauna mai interesante. Își punea întrebări în legătură cu ultimele luni și se întreba la ce servise povestea asta cu adevărat. Corpul Soniei i se părea deja departe, într-o amintire vagă, o amintire din care nu va putea în viitor să-și procure materia necesară pentru fantezii. Dacă ar încerca într-o zi să se masturbeze

gândindu-se la ea, s-ar trezi în fața unui perete neted. Închizând ochii, va încerca să se lase ghidat de vocea ei, dar va avea cu siguranță nevoie și de alte femei ca să ajungă pe culme. Nu-i va mai rămâne nimic, trăim degeaba.

Jean-Jacques își privea venele și nu-i venea să creadă în ce măsură moartea era posibilă. Era de ajuns să tai, pielea umană este moale, ca o chemare spre decupare. Se gândea din nou la părinții lui, în aceste momente dificile. Moartea lor fusese prea bruscă, un șoc a cărui rapiditate îl împiedicase să se obișnuiască cu gândul. Mai mult de atât, lipsa totală de rădăcini îi agrava tulburarea; era convins că era altfel decât alți oameni aflați în aceeași situație; decăderea lui era cea a unui om fără părinți; a unui om care trebuise să-și părăsească în mod brutal copilăria. Seara, când se întorcea acasă, își săruta fata și stătea de vorbă cu ea, dar nu prea mult. Nu dădea drumul la televizor. O contempla pe Caroline, cu ușurare, văzând cât de impecabil se ocupa de Louise. Lucrurile cele mai simple, cum ar fi încălzirea mâncării la microunde, i se păreau niște acțiuni periculoase pe care numai această tânără era în stare să le ducă la bun sfârșit cu grație. Viața normală i se părea imposibilă.

Caroline îl observa. Jean-Jacques remarca în privirea ei un pic de dispreț. La vârsta ei, nu putea să înțeleagă amploarea unei suferințe nimicitoare. Vedea în el doar un bărbat obsedat de sex și care, acum că nevasta îl părăsise, își mușca degetele; și, mai rău decât atât, nu era în stare

să-şi asume nimic şi vegeta ca un amărât pe canapea. Judecata era dură dar nu greşea în totalitate. Numai că, ea nu avea de unde să ştie ce înseamnă viaţa de cuplu după mai mulţi ani. Principiile dispar pe măsură ce se răresc raporturile sexuale. Va înţelege mai târziu că a alege între o viaţă de familie şi o viaţă în care te împlineşti mai mult din punct de vedere sexual era pe cât de banal, pe atât de deprimant. Genul de alegere care te striveşte pe o canapea. Peste douăzeci de ani, îşi va înşela soţul pentru că soţul nu o va mai fi atins de decenii; şi va încerca să compare preţurile pentru a cumpăra cea mai bună canapea.

Caroline era blondă. Exista mult soare în vocea ei, dar uneori era înnorat. Un soare în apropierea munţilor. Cu siguranţă genul de femeie care va da naştere unor pasiuni nebune fără să ştie prea bine de ce. Genul de femeie care ar putea face pe moarta, dacă ar fi prea vie în inima unui bărbat. E prematur să vorbim despre toate astea pentru că încă nu avea caracterul format. Mai bine să ne concentrăm asupra unui lucru important care nu a fost încă spus despre Caroline. În loc să îl enunţăm pur şi simplu, mai bine să evocăm situaţia care îl făcuse pe Jean-Jacques să aibă o revelaţie. Scena avusese loc imediat după ce închisese telefonul. Tocmai vorbise cu Ibàn şi acesta îl informase despre ultimele stadii ale anchetei. Nu avea încă nici o pistă serioasă în privinţa programului lui Claire. Jean-Jacques era abătut. După ce închisese, îşi turnase un pahar de *bourbon*. Fata se culcase şi Caroline strângea

încet masa. Aplecându-se, își oferise fundul privirii tulburate a lui Jean-Jacques. Ochii lui o urmăriseră când se dusese la bucătărie, nepierzând nimic din această mișcare feminină care, în vaporii amestecați de alcool și depresie, devenise mișcarea unui înger. Dincolo de prospețime și frumusețe, îi plăcuse la ea ceva destul de subtil pentru a putea fi definit pe loc. Gambele, poate. Urechile ciudate, cu siguranță. Sau era vorba de ceva ce îi plăcuse mai înainte și care se dezvăluia acum, în momentul în care conștiința lui oscila? Ceva ascuns, un lucru pe care-l remarcase mai demult la Caroline și care renăștea acum, încântându-l din nou.

În timp ce Caroline era la bucătărie, poate spălând geamurile sau mai curând vasele, Jean-Jacques își permise să o cheme ca s-o întrebe ceva. Ea apăru în dreptul ușii, nici cu totul în bucătărie, nici complet în salon. Indecizia corporală între două încăperi, iată ce nu s-a spus încă despre Caroline. Și Jean-Jacques nu putu face altceva decât să tragă concluzia că ea avea o relație erotică cu ușile.

IX

Claire, de asemenea, oscila între ambianțe. Se putea afla atât într-o atmosferă de fericire euforică, senzuală, cât și în momente de adevărată angoasă în care copilul îi lipsea. Ceea ce nici Jean-Jacques nici Claire nu știau e că rămâneau uniți în schimbarea stărilor de spirit. Deprimați în același timp, ușurați în același timp, își trăiau despărțirea într-un ritm de cuplu.

Dat fiind că situația delicată în care se afla era uneori epuizantă din punct de vedere nervos, Claire avea nevoie de odihnă. Igor și ea ieșeau puțin, chiar rămânând seara să se uite la televizor, la niște emisiuni stupide care te spală pe creier, genul de emisiuni pe care, de obicei, un cuplu abia format nu-și poate permite să recunoască că vrea să le vadă. Simplitatea lor (și mai ales condițiile în care se întâlniseră) lua cu sine lunile de zile în care dorința de a seduce ne face să vrem să părem mai mult decât suntem. Acea perioadă în care ne simțim obligați să mergem la expoziții care nu ne stârnesc nici un interes, să-i ascultăm pe prietenii care ne plictisesc, să

mâncăm în restaurante care nici măcar nu sunt italienești (trebuie să te prefaci că te extaziezi în fața exotismului), acea perioadă ei nu o vor cunoaște vreodată.

De când evocaseră *Aripile dorinței*, Igor voia să o ducă pe Claire la Berlin. Optase pentru călătoria cu avionul. Era convins că, pentru a lupta contra fricii de avion, cea mai bună metodă era să călătorești cu o persoană căreia îi e la fel de frică. Grija pentru celălalt, încercările de a-l liniști atenuează propria noastră spaimă. Spera din toată inima că ea va accepta această călătorie de trei zile. Îi dăduse întâlnire într-o cafenea și, ca de obicei, sosise mai înainte. Voia întotdeauna să o vadă intrând. Adora mai mult decât orice pe lume momentul în care ea îl căuta din priviri. Acel moment în care o vedea fără ca ea să-l fi văzut încă. Exact în acel moment știm ceea ce gândește celălalt despre noi. Igor fu ușurat pentru că ceea ce percepuse în privirea lui Claire în momentul în care intrase era dorința. Își croi repede drum că să ajungă la el. Oamenii vorbeau, oamenii fumau. Ea îl sărută pe frunte, dar sărutul fu extrem de rapid:

— Scuză-mă, trebuie să merg la toaletă.

Igor îi zâmbi. Până și cuvintele astea îi plăceau.

Câteva minute mai târziu, Igor fu surprins să-l vadă pe vărul său Ibàn intrând în cafenea. Era o coincidență stranie. Îi făcu semn cu mâna. Ibàn păru o clipă jenat. I se alătură lui Igor, continuând să-și rotească ușor gâtul, cu mișcări imperceptibile.

tibile pe care numai un profesionist al filajului ca Igor putea să le observe. Se îmbrățișară.

— Ce mai faci? întrebă Igor.

— Ascultă, bine... Am treabă aici...

— Da, am văzut. Așază-te cu noi, n-o să fii remarcat.

— Da, ai dreptate... Dar trebuie să rămân vigilent... Mi-a fost foarte greu s-o găsesc pe femeia asta...

— Cine e?

— Una care a plecat de acasă. Și, în plus, bărbatu-său mă sună tot timpul.

Claire ieși de la toaletă. Înaintă cu un pas grăbit spre masa lui Igor. Ibàn o observă, ceea ce, la început, îl făcu să se simtă ușurat. Nu-i pierduse urma acestei femei tenace. Dar ușurarea lui fu efemeră. Claire se apropia de masa lui, fără cea mai mică îndoială, fără ca pașii să-i ezite căutși de puțin, înainta spre el. „Am fost reperat" se gândi el. Și, asemenea celor care își văd întreaga viața defilând prin fața ochilor în clipa morții, își aminti într-o strălucire de toți anii glorioși de filaj și nu putu decât să considere acest prim eșec ca fiind începutul declinului. O parte din el era pe cale să moară. Încercă totuși, nu se știe niciodată, să se afunde în scaun și făcu acest lucru cu o deosebită artă de a-și tasa vertebrele. Dar era prea târziu. Claire îl privi drept în ochi. Ibàn mormăi ceva. Igor îl întrerupse:

— Claire, ți-l prezint pe vărul meu Ibàn.

Brusc, Ibàn se îndreptă. Întinse mâna dreaptă pentru a o strânge pe cea a lui Claire. O contemplă cu o privire speriată. Ibàn cunoștea fiecare detaliu al feței lui Claire și rămase cu gura

pecetluită. Igor crezu că emoția vărului său era expresia tulburării provocate de frumusețea ei. Nu putu să-și stăpânească o anumită mândrie. Și apoi, era pentru prima dată când cineva din anturajul lui îl vedea în compania lui Claire. Deodată, ea mărturisi:

— Ce ciudat, am impresia că v-am mai văzut undeva.

— Cu siguranță l-ai văzut în catalogul lui Dubrove, zise Igor. Ibân e și el detectiv.

— A, da. Asta trebuie să fie!

— De altfel, chiar acum urmărește pe cineva, continuă Igor.

— A, da? se lumină la față Claire. Am fost întotdeauna fascinată de meseria dumneavostră. Puteți să ne spuneți pe cine urmăriți? Promitem să fim discreți (*își duse un deget la buze*).

— Eu... ăă...

— Hai, spune-ne, se ambală Igor. Dacă vrei, îți dau o mână de ajutor.

— Eu...

— Secret profesional, nu-i așa?

— ...

— Urmărește o femeie.

— A, femeile sunt cel mai greu de urmărit (*spunând aceste cuvinte, Claire mătura cu privirea cafeneaua, în căutarea femeii urmărite*).

— Da, confirmă Igor. Femeile au în ele un nu știu ce care le face să fie grăbite. Se înfundă pe străduțe și în imobile, iar noi le pierdem urma atât de ușor... Și am constatat că adeseori asta merge mână în mână cu frumusețea: cu cât sunt mai frumoase, cu atât le pierzi mai ușor. Ai observat și tu asta, Ibàn?

— ...
— Cum arată femeia pe care o urmărești?

Ibàn o privi pe Claire drept în ochi. Și se ridică grăbit ca să iasă. Igor îi lăudă profesionalismul. Vărul lui era genul care să întrerupă orice discuție, să nu țină deloc cont de nici un fel de bagatelă socială dacă ancheta lui trebuia să continue. Claire nu păruse convinsă și găsise ciudată această fugă absurdă și mai ales, atât de puțin discretă. „Cred că l-am jenat cu întrebările noastre", se gândi ea. Poate că era la fel de timid ca și vărul lui? I se părea puțin probabil. Timizii nu te privesc cu o asemenea spaimă. S-ar fi zis în acel moment că Ibàn era vărul de origine rusă. Privirea atât de pătrunzătoare, atât de blândă și de violentă în același timp, era în ochii lui ca o Rusie.

Ajuns afară, Ibàn își rumegă furia. Îl sună de îndată pe Dubrove pentru a organiza o întrunire la nivel înalt și pentru a lămuri această ciudățenie. Se simțea îngrozitor; nu numai pentru că depusese atâta energie într-o anchetă care ar fi putut dura două minute (ar fi trebuit numai ca Dubrove să-i spună că Igor o cunoștea pe femeia din fotografie), dar și pentru că nu înțelegea deplin situația. Ce făcea ea cu vărul lui? Cine-și bătuse joc de el într-un asemenea hal? Se petrecuse ceva ciudat în mintea lui în timpul acestei anchete. Niciodată până atunci nu simțise așa ceva. Și iată că totul se năruia acum în fața unei mascarade. În timpul urmăririi, se dusese la Roissy și vorbise cu colegele lui Claire. Ca orice detectiv

intrase în viața acestei necunoscute; era farmecul acestei meserii; dar și pierzania lui. La început, crezuse că simte afecțiune pentru ea. Și apoi, devenise neliniștit. Știa că păstra legătura cu fiica ei, dar să-ți părăsești căminul era ceva extrem de brutal. Sau poate că simțea pe atunci compasiune pentru această femeie care trecea printr-un moment dificil al vieții ei? Agresivitatea lui viitoare va veni cu siguranță și de aici; din decalajul dintre ceea ce își imaginase și descoperirea acestei femei înfloritoare.

Igor trebui să-și ceară scuze față de Claire. Dubrove tocmai îi trimisese un mesaj urgent: era convocat imediat la o întrunire. O sărută pe frunte și își trecu cu emoție degetele peste biletele de avion, ca și cum ar fi fost vorba de părul viitorilor săi copii. Găsea că viața este extraordinară. O iubea pe cea mai frumoasă femeie din lume, urmau să plece la Berlin și iată că acum avea și urgențe profesionale. Era tripticul unei vieți mitice. În taxiul care-l ducea la agenție, savura această parte a existenței sale. Voia să-i vorbească șoferului, să facă glume, să aibă umor cum rareori izbutise să aibă. Șoferul bombănea, blestema celelalte mașini și viața în general. Formau un duo bizar în această mașină; doi poli ai stării de spirit umane. Șoferul își permise câteva remarci rasiste; remarci care-l făcură pe Igor să zâmbească; remarci care, în alte vremuri, l-ar fi scos din sărite. Nimic nu-l atingea. Claire îi transformase viața într-o suprafață netedă, o suprafață peste care porozitățile prostiei treceau

fără să zgârie. Fericirea ne face toleranți; sau, mai curând, insensibili la intoleranța celorlalți.

*

Claire fu încântată de ideea călătoriei la Berlin; chiar dacă fericirea o speria puțin; chiar dacă această călătorie însemna multe lucruri; însemna că pune piciorul într-o altă viață; însemna că nu îi mai rămânea mare lucru, în materie de rezistență, ca să se mai întoarcă vreodată îndărăt.

*

Intrând în biroul lui Dubrove, Igor fu surprins să își revadă vărul. Și cu atât mai surprins când află că la reuniune nu participau decât ei trei. Era Yalta lor. Ibàn se învârtea ca un leu într-o cușcă care se învârtește și strigă:

— Ce-i porcăria asta? Mă strădui să găsesc o femeie. Bat străzile în lung și-n lat, întreb și mă întreb... Și, după zile întregi de efort, o descopăr liniștită giugiulindu-se cu vărul meu. Nu, pe cuvânt, ce-i porcăria asta?

— Ce? continuă Igor. O cauți pe Claire? Ce-i porcăria asta?

Odată cele două porcării reunite, atenția se îndreptă spre Dubrove. Câteva picături de sudoare îl încercuiau, picături gata să se scurgă prin cutele de pe fața lui. Se explică, ștergându-se. Igor află că Jean-Jacques își căuta soția. Și Ibàn află că această femeie fusese mai întâi clientă înainte de a fi o fotografie. În sfârșit, Igor mărturisi că avea o relație amoroasă cu această femeie care

devenise pentru el mai mult decât o clientă, mai mult decât o fotografie.

Ibàn se enervă pe Dubrove:

— Ceea ce nu înțeleg e de ce nu mi-ai zis nimic? Aș fi terminat mult mai repede dacă m-aș fi dus să-l întreb pe Igor ce știe despre femeie!

Și exact în acel moment Dubrove pronunță o frază care-l caracteriza perfect. O frază despre care nu știai dacă ține de prostie sau de o exigență demnă de a fi venerată.

— Secret profesional. Am vrut să păstrez secretul profesional.

Nepoții îl priviră cu groază, mai ales Ibàn care era gata să facă apoplexie.

— Vrei să-mi spui că ți-ai impus ție însuți secretul profesional? Te-ai autosecretizat?

— ...

— Vrei să spui că mi-ai încredințat o anchetă, fără să-mi spui ce știai în numele secretului profesional... Scopul nostru, până la urmă, nu e să fim competenți?

— ...

— Nu pot să-mi revin. N-am văzut în viața mea așa ceva.

Ibàn se prăbuși pe canapea. Rareori se implicase atât de mult într-o anchetă.[1] Îi explică unchiului său că era o rușine să tratezi astfel un client, că nu aveai dreptul să te joci cu nefericirea bărbaților părăsiți de nevastă. Dubrove încercă

[1] De altfel, această tenacitate va influența în mod decisiv urmarea poveștii (personajul basc apare rar în literatură, dar se simte îndată în largul său, atunci când este invitat) (*n.a.*).

să bâiguie ceva. Lui, care rămânea toată ziua să fumeze trabucuri în speranța că o femeie frumoasă îi va păși pragul biroului, în timp ce familia hăituia orașul, da, lui îi era rușine:

— Iartă-mă. Dar ce-ai fi vrut să fac? Era o situație absurdă. Mi se părea că nu aveam dreptul să folosim ceea ce știam despre ea... Iartă-mă, Ibàn... Îți ofer o vacanță! Da, ia-ți o vacanță... Cât despre Igor, îți jur că nu știam!

Fu rândul lui Igor să devină ținta tuturor privirilor. În agitația generală, uitaseră un aspect primordial al acestei afaceri: Igor avea o legătură cu o femeie. Poate că ăsta era de fapt subiectul reuniunii la nivel înalt. Simțind obligația de a se exprima, Igor explică cu simplitate ce se petrecuse între el și Claire, în ce măsură se schimbase, în ce măsură nu mai era deloc timid. Într-un elan visător, Dubrove și Ibàn își imaginară secretele unei femei capabile să doboare un monstru de timiditate.

Furios în continuare, Ibân zise:

— Dar e imposibil. Nu poți face asta! E contra a tot...

— Ce? se neliniști Igor.

— Nu-l cunoști pe blegul care e clientul meu. Nu poți să-i faci asta... Nu poți să distrugi un cuplu!

— Dar nu distrug nimic!

— Ba da, distrugi un cuplu! E rușinos! Și cu o fetiță pe deasupra, mă dezguști.

— O iubesc. Și ea pe mine, cred.

— Absolut deloc. E egoism pur și simplu. Au o fetiță, ți-am spus.

— N-am ce să fac. Nu o forțez cu nimic.

— Ba da! o forțezi. Mi te închipui foarte bine. Faci pe rusul cinefil, și gata... Sunt sigur că vrei s-o iei într-o călătorie, o chestie romantico-intelectuală, gen Viena...

— Berlin...

— Mai rău nu se poate! Berlin, nu-mi zice că o duci la Berlin.

— Ba da. Și ce dacă?

— Pariez că are o legătură cu *Aripile dorinței*.

— Cum de știi?

— Știu, pentru că toată povestea e tipică. Jucați un joc care nu e adevărat. Vă mințiți și uiți că ea distruge un cuplu.

— Oprește-te! Nu e responsabilitatea mea.

— Aha, refuzi orice responsabilitate!

— Îți place Claire, sau ce naiba ai?

— Nu... Prefer să mă opresc aici. Privește-o în ochi când o anunți că bărbatu-său a angajat un detectiv ca s-o caute.

— Ești ciudat, Ibàn.

— Poate că sunt ciudat, dar privește-o în ochi.

— E ca și cum nu mi-ai vrea fericirea. Ca și cum ideea că aș putea fi fericit îți displace.

— Îți jur că nu e vorba de asta. Ceea ce-mi displace e certitudinea că toate astea sunt efemere. Că vei veni să-mi confirmi acest lucru de îndată ce o să te întorci. Și că va fi poate prea târziu.

— Ești nebun. Ești nebun pentru că o placi.

— ...

— O placi?

— ...

— O placi?

— ...

— O placi?
— Nu știu.

Niciodată agenția nu fusese teatrul unui asemenea schimb de cuvinte. Domnea confuzia. Ibàn, în timp ce ieșea, anunță:

— Îl voi suna pe clientul meu ca să se întâlnească cu tine.

— Și ce o să-i zic? se neliniști Dubrove.

— Te descurci, tu ești patronul...

După un timp, Ibàn adăugase:

— Nu ai decât să-i zici că învață limba rusă!

— Foarte amuzant, spuse Igor fără să râdă.

Verii ieșiră. Dubrove își șterse tâmplele. Nu știa ce să facă. Dar, foarte repede, își dădu seama de necesitatea unei acțiuni; o acțiune importantă și care, după o asemenea agitație, îi va umple sufletul de bucurie. Era felul lui de a vedea partea bună a lucrurilor, partea fericită a dramelor. Având în vedere cele auzite, se duse să caute în sertar caietul cu detectivi. Și îi mări lui Igor tarifele.

X

De când cu excitația verbală a lui Édouard în legătură cu cuplul, Jean-Jacques nu mai voia să i se destăinuie. Ibàn, în timpul conversațiilor lor, căpătase încetul cu încetul rolul de confident. Chiar dacă acesta din urmă nu găsea cuvintele necesare ca să-l îmbărbăteze, schimbul de cuvinte îl ajuta pe Jean-Jacques să treacă peste anumite seri. Vorbea atunci despre Claire, elaborându-și mitul. În seara aceea, Ibàn îi dădu veşti pentru prima dată:

— Jean-Jacques... Aş vrea să ştii că am apreciat mult discuțiile noastre. Consider că ești un om respectabil.

— De ce-mi spui asta?

— Pentru că este ultima noastră discuție.

— Oprești ancheta?

— Da, trebuie să plec într-o călătorie. Nu pot să-ți spun mai mult. Dubrove o să-ți dea mai multe informații.

— Stai o clipă! Ai veşti?

— Trebuie să plec.

— Dar...

Jean-Jacques ascultă bipurile cu atenție; interlocutorul său închisese. Nu era decât un nătărău. Cum putea să-i facă una ca asta? Să-l lase așa în nesiguranță. Și apoi, își aduse aminte de momentele în care-l ascultase: Ibàn, cu siguranță, nu era nătărău. Trebuie că avea motivele lui. Toată noaptea, Jean-Jacques se răsuci de pe o parte pe alta. În sinea lui, știa foarte bine că Ibàn îi spusese, în felul său, că era vorba de un alt bărbat. Că povestea lor era terminată. Se închipuia atunci, a doua zi, în biroul plin de fum al lui Dubrove, pe cale să contemple fotografiile cu nevastă-sa sărutând un alt bărbat. În mintea lui, Claire săruta un mustăcios. Chit că era scârboasă, fotografia trebuia să fie stufoasă. În mod bizar, asta l-a calmat. Claire era cu un alt bărbat. Iată, totul se terminase. Așa-i viața. Doi și cu doi fac patru. Așezat pe pat, paralizat de gânduri simple, Jean-Jacques își vedea viitorul. Era un viitor fără Claire. Nu se simțea nefericit. Desigur, era doar o primă etapă care corespundea numai ușurării de a avea o informație. Poate că acest bărbat era un tip cumsecade. Și-l închipuia deja pe Dubrove povestindu-i, cu emoție în voce, ce știa despre acest om. Trebuie că era un artist. Un subvenționat pentru care viața era ușoară. În orice caz, munca lui nu era legată în nici un fel de bani. Părăsești pe cineva numai ca să faci o schimbare. Trebuie că-l chema Luc, un prenume scurt, o adunătură de sunete fără farmec. Sau poate un scriitor. Nu, nu un scriitor. Gata cu scriitorii. Un artist cu prenumele de Luc și cu mustață. Și când te gândești că dobitocul ăsta se va ocupa de fiică-sa. E posibil să aibă deja un copil. Da, asta era.

Era la modă. Mass-media adoră familiile recompuse. Louise o să se joace cu Marc. Trebuie să-l cheme Marc pe fiul lui, pe fiul lui Luc. Louise se va rostogoli în iarbă cu Marc, așa cum Luc se va rostogoli în așternuturi cu Claire. Frumoasă treabă, rostogolirea asta a recompunerilor.

Jean-Jacques se lungi, complet amețit de absorbția de alcool și de evocarea rostogolirilor. Încet, pleoapele i se închiseră, încet, noaptea îl învălui. Trezit în zori, se aruncă la duș. Îi lăsă vorbă lui Caroline, invocând o reuniune foarte matinală drept cauză a fugii sale. El era un tip ca lumea, lăsa vorbă, nu ca alții. Dar pe undeva, nu îi servea la nimic; nimeni nu-l căuta cu adevărat. Nu și-ar fi închipuit niciodată că soția lui angajase un detectiv ca să-l urmărească cu puțin timp mai înainte; desigur, n-a fost cel mai grozav detectiv și totuși, i-ar fi încălzit sufletul să știe că viața lui suscitase un filaj. Acum intra în agenție. Fu lăsat să aștepte, mai mult decât prima dată. Și pe bună dreptate, Dubrove era complet stresat. Își smulgea părul pe care nu-l avea. De ce i se întâmpla lui o asemenea chestie? N-a făcut nimic rău, niciodată. Nu merita asta. Nici el nici altcineva. Să fii aruncat în meandrele unui cuplu uzat era cu siguranță cel mai rău lucru care ți se putea întâmpla. Făcându-l să aștepte pe Jean-Jacques reflecta la ce va zice; viața acestui cuplu depindea de asta; cuvintele lui vor fi ca o ghilotină maritală. Era o situație îngrozitoare pentru un om care nu trebuise în viața lui să ia o decizie, care nu se căsătorise niciodată, care cedase întotdeauna, care nu trăia decât într-o apa-

renţă absurdă şi care va muri printre ruinele laşităţii sale.

Nemaisuportând să aştepte, Jean-Jacques trecu peste trupul secretarei (care aprecie această expresie) şi pătrunse în biroul lui Dubrove.

— Dar nu aveţi nici un client!

— ...

— Îl cheamă Luc, nu-i aşa?

— ...

— Îl cheamă Luc şi are mustaţă, nu-i aşa?

— ...

— Şi pe fiu-său îl cheamă Marc! Ştiu tot...

Jean-Jacques se prăbuşi pe canapeaua aşezată, din fericire, în apropiere. Nu se putu împiedica să nu verse lacrimi. Şi le reţinuse toată noaptea, aşa cum un guraliv ţine un secret. Dubrove se apropie de el şi se aşeză în genunchi. Era o atitudine ciudată, dar, ca să zic aşa, el, care urma să moară printre ruinele laşităţii sale, ei bine, aşa, în faţa suferinţei unui om, va da dintr-odată dovadă de o umanitate nesperată. Nimic nu se pierde niciodată. Natura lui profundă se dezvăluia în faţa suferinţei celorlalţi. În oricare altă zi a vieţii lui, ar fi confirmat spusele incoerente ale clientului său. Chiar ar fi adăugat câteva detalii sordide despre acest Luc; poate că ar fi devenit un striper toxicoman? Dar, în această dimineaţă, realitatea era cu totul alta.

— Vă servesc cu un pic de rachiu de prune? propuse Dubrove, fără să ştie că această frază îi amintea depresivului de trecutul lui de om stabil. Până la urmă, îl servi cu o cafea.

— Știți... vă înșelați... Nu e deloc ceea ce credeți...

— ...

— Nu știu despre ce vorbiți. În orice caz, nu cunosc nici un Luc... De altfel, nici un Marc... Astea sunt prenumele pe care le-ați folosit? Nu știu dacă ați apelat și la o altă agenție dar, în ceea ce ne privește, nu am găsit niciodată nici un Luc și nici un Marc...

— ...

— Mă bucur să văd că ați căpătat puțină culoare...

— ...

— Deci, ca să vă spun de fapt, totul... ăă...

În acest moment precis Dubrove se găsi în impas. Dacă prima etapă constase în liniștirea bietului om, ce putea să-i zică acum? Privirea lui Jean-Jacques căpătase viață și îl presa. Trebuia să vorbească, trebuia să zică ceva. Și atunci un răspuns îi trecu prin minte cu viteză:

— Învață limba rusă... da, soția dumneavoastră învață limba rusă.

XI

Zborul fu agitat, dar amândoi, îmbarcați în noul lor eroism, care nu era decât o anulare reciprocă a fricii, îl suportară perfect. Nori negri alternaseră cu nori roz, într-un vals meteorologic ezitant. Claire spera să fie soare în aceste trei zile: citise în ghiduri despre pădurile și lacurile minunate care înconjurau Berlinul, potrivite hoinărelilor. În ce-l privea, Igor spera să fie vreme urâtă, căci rezervase o cameră la un hotel superb, cinci stele, al cărei pat trebuia să fie chiar inima. Indiferent de țară, cel mai important monument de vizitat era Claire; era un sentiment care în nici un caz nu trebuia considerat obscen, exista în această desemnare ceva ce ținea de religios.

Pentru prima dată, Claire se simțea tulburată de ideea de adulter. Chiar dacă se considera despărțită de Jean-Jacques, a călători cu un alt bărbat i se părea mult mai îngrozitor decât a face dragoste cu acel bărbat. În ideea de călătorie se afla întregul concept al cuplului. Automatismele și ecourile reveneau în ea cu precizie; simplul fapt că aștepta cu bagajele într-un terminal în

timp ce Igor se informa asupra modului în care puteau ajunge în centru, îi amintea exact de același moment trăit în numeroase orașe cu Jean-Jacques. Acesta este paradoxul călătoriei într-un cuplu nou: crezi că te distanțezi de trecut, de urmări, și totuși, nimic nu este mai de referință decât atitudinile noastre atunci când călătorim. Igor nu știa că miza lui era să delimiteze cu forță această călătorie, să o împingă spre o nouă mitologie. Trebuia să creeze o nouă Genevă. Dar Geneva, asta-i problema. E posibil să ai două Geneve într-o viață?

În taxiul care-i ducea la hotel, aproape de Zoologischer Garten, Igor simți tulburarea lui Claire.

— Ești fericită? o întrebă el.

Ea îl sărută și el consideră sărutul drept un subterfugiu pentru a nu-i răspunde. Începu să intre în panică, să umple tăcerea cu vorbe inutile. Vorbi despre hotel și despre renumele lui când de fapt nimic nu i-ar fi făcut mai multă plăcere lui Claire decât să aibă surpriza de a-l descoperi în ultimul moment.

Și nu mică îi fu surpriza.

Hotelul, situat pe Augsburger Strasse, oferea privirii din primul moment, chiar înainte de a-i descoperi numele, un drapel elvețian.

Era Swisshotel.

Era burlesc. Claire începu să râdă tare, ostentativ, într-un fel care o caracteriza atât de puțin. Igor nu știa cum să reacționeze. Costumul de călătorie în străinătate se dovedea un pic prea

mare pentru el. Portarii se năpustiră asupra cuplului ca să le ia bagajele, creând astfel o diversiune bine-venită. Urcară într-un ascensor de sticlă până la primul etaj, unde se afla recepția. Era primul moment frumos în Germania, modul ăsta de a te ridica, încet, și de a fi în văzul tuturor. Hotelul era somptuos. Igor n-ar fi trebuit să întrebe atunci:

— De ce ai râs?

— Nimic... Doar felul în care s-au aruncat asupra noastră ca să ne ia bagajele.

În neliniștea ei elvețiană, Claire încurcase temporalitatea. Portarii se năpustiseră la câteva secunde după ce ea râsese. Corelația dintre cele două evenimente era pur și simplu imposibilă. Claire minți se grosolan. Începând din acest moment, atmosfera se va degrada iremediabil, în ciuda zâmbetelor din jur. Claire nu putea face altceva decât să citească semnele; Igor o aducea în singurul hotel elvețian din Berlin. Ca și cum Geneva s-ar fi încrustat în Berlin, ca și cum Jean-Jacques nu era de acord cu această călătorie. Pentru prima oară după multă vreme se gândi la soțul ei cu emoție.

În timp ce Igor lua cheile camerei, Claire avu împresia că mai mulți bărbați din hol o priveau. În orice caz, în ceea ce îl privea pe barman, era evident. Claire se gândi că era frumoasă. Și apoi Claire înțelese că bărbații o priveau pentru că vedeau în ea o femeie liberă, o femeie care nu era îndrăgostită. Se aruncă atunci în brațele lui Igor, ca pentru a dovedi tuturor că acest lucru nu era adevărat, ca pentru a-și dovedi că nu era

acolo din întâmplare. Igor se simți ușurat, fără a bănui o singură clipă că acest impuls nu i se datora în nici un fel. Ușurarea lui fu de scurtă durată: se anunța o vreme splendidă. Chiar i s-a spus la recepție:

— Aveți noroc. Foarte rar se întâmplă să fie așa o vreme în acest anotimp.

Igor rămăsese fără glas. Cum era posibil ca un funcționar de hotel, cu o lungă experiență cu clientela, să-i spună, privindu-l drept în ochi, unui bărbat însoțit de o femeie frumoasă, că avea noroc că era soare? Omul ăsta nu îl lua în serios. Fără să fie paranoic, își dădea seama de privirile vesele și batjocoritoare ale câtorva bărbați; era gelozia, desigur? Sau era vorba de el? Nesimțindu-se la înălțimea unei astfel de călătorii era posibil ca, fără voia lui, să lase să i se vadă slăbiciunea ridicolă. Dorința lui de a face bine, delicatețea lui dezordonată, totul era vizibil și arăta lipsa lui de experiență. Nu se improvizează când ești cu o femeie frumoasă. Totuși, Igor trăise destui ani în melancolie pentru a ajunge la acea nonșalanță care face evidentă autoritatea în materie de amor. Trebuia oare să creadă că nu era de ajuns? La drept vorbind, Igor simțea foarte bine un lucru; ceea ce nu era de ajuns era dorința lui Claire. Chiar cel mai mare dintre actori, jucând în cea mai frumoasă dintre piese, nu putea face nimic dacă partenera lui își recita textul fără suflet.

Evident, lucrurile nu erau așa de simple. Și prima lor plimbare, ca de altfel întreaga călătorie, fu punctată de sclipiri de tandrețe. Era o

atmosferă de frontieră; plăcerea, povestea lor, totul se afla la granița cu ceva frumos și important. Dar cei câțiva metri pe care-i aveau de parcurs, acei metri care le-ar fi permis să intre într-o nouă viață, erau teribili. În nici un oraș din lume nu putea fi întâlnită această atmosferă de frontieră mai mult ca la Berlin; era, prin extindere, orașul de trecere. Iubim altfel la Berlin. Sunt de ajuns câțiva metri ca să devii un altul, ca să părăsești un bărbat sau o femeie. Și toate aceste cartiere care se profilau pe cer erau pure exaltări ale unei noi pasiuni; acea pasiune care se prefăcea că uită ruinele, cu toate astea atât de aproape, ale celei care o precedase. Oraș de trecere și oraș al confuziei pure în amestecul de genuri și epoci, în angoasa eteroclită a vieții sentimentale moderne.

Rămâne atunci un singur loc care este mereu în afara timpului.

Biblioteca.

Cărțile primiră cea dintâi vizită a cuplului, la Berlin. Se duseră la Staatsbibliothek, situată aproape de Potsdamer Platz, în acel cartier care, în momentul călătoriei lor era în plină construcție. Deși era modernă, biblioteca părea, în acest context, dintr-o altă epocă. Claire voia să viziteze locul pentru că Wim Wenders filmase acolo multe scene din *Aripile dorinței*. Era vorba cu siguranță de cele mai frumoase momente ale filmului, când îngerii se întâlneau, seara, printre cărți. În acest loc magic, sferele luminoase ale lămpilor evocau spațiul cosmic (o aselenizare). Claire era pe lună, cufundată într-un film alb-negru, uitând de viața ei în timpul acestui pelerinaj. Să mergi în locurile în care se turnase un film care-ți plăcuse era o

experiență ciudată. Comparai totul, îți venea greu să-ți închipui că, într-o zi îndepărtată, Wim Wenders și echipa lui ocupaseră cu zgomotul și furia cinematografului acest loc atât de liniștit. Ce îți mai rămânea în afara posibilității de a-ți imagina? Atâția oameni înaintea ei veniseră probabil în acest loc din același motiv. Igor se simțea complet exclus din momentul acestei trăiri, exclus din referent. Claire era în lumea ei, își masturba propria mitologie.

Igor nu putea să lupte împotriva semnelor vieții, împotriva evidențelor ce ni se impun pe drum, ca să ne ghideze contra voinței noastre. După hotelul elvețian, iată că era vorba acum de urmele unui film. Chiar dacă această vizită fusese premeditată, emoția resimțită de Claire era net superioară acestei premeditări. Surpriza era acolo, în venele ei, în inima ei; poezia filmului o ajungea din urmă. Auzea cuvinte nemțești și își aducea aminte de toate dățile în care văzuse filmul cu Jean-Jacques. Igor simțea foarte bine cum Claire îi scăpa. În mod difuz, fără cuvinte și fără isterie, dar în mod evident. În orice caz, i se părea incapabilă să construiască ceva în acest moment. Era gata să-i lase timp. Dar ar fi fost inutil. Condițiile poveștii lor nu admiteau tatonările și rateurile: trebuia ca totul să fie evident. Ca orice bărbat îndrăgostit, era gata să se scufunde pe loc ca să știe ce gândea ea cu adevărat. Era lucrul cel mai riscant pe care-l putea face.

— Vreau să-ți spun ceva.

Claire nu știu ce să răspundă. Îi era teamă de o discuție solemnă care ar pica în cel mai prost

moment posibil. Dar uitându-se la fața lui Igor, își dădu seama că discuția nu putea fi amânată. Mergeau, în căutarea unui bistrou convenabil. În sfârșit, intrară într-o cafenea Einstein, cea de pe Unter den Linden, sub tei. Igor își căută cuvintele:

— Știi, zilele trecute, când l-ai întâlnit pe vărul meu... știi că era în plin filaj...

— Da, îmi amintesc.

— Ei bine, iată... Femeia pe care o urmărea, erai tu.

Claire fu profund tulburată de aceste cuvinte. În fine, nu de acestea; de cele care urmară. Cele prin care Igor o anunța că Jean-Jacques angajase detectivi ca să o găsească. Își stăpâni un râs nervos. Își aminti de ziua în care mersese să îl vadă pe Dubrove și acum și-l imagina pe Jean-Jacques făcând același drum. Era o nebunie; ceva grotesc care îi unea. Fața lui Claire se crispă. Igor se gândea la fraza vărului său: „Privește-o în ochi când o anunți că bărbatu-său a angajat un detectiv particular." Cum putuse să știe că lucrurile se vor petrece exact așa? Toate cuvintele lui Ibàn îi reveneau acum în minte. Era îngrozitor. Da, surprinsese în privirea lui Claire o *exaltare intimă*. Era poate o definiție cam vagă, dar nu va înceta să se gândească la ea, la această exaltare intimă; la momentul în care se va simți definitiv exclus din privirea lui Claire. În momentul în care o anunțase, o privise în ochi cu atenție, se gândise la recomandarea cvasiprofetică a vărului său, și descoperise *o exaltare intimă*. O intimitate, intimitatea lui Claire; excluderea lui.

După un timp, și această întrebare termină prin a-l termina pe Igor, Claire se neliniști:

— Și i-a spus că noi doi suntem împreună?

— De ce, te-ar deranja dacă ar afla?

— Nu fi ridicol! Vreau numai să știu.

— Simt că te-ar deranja. Ce sunt eu pentru tine?

— Ești stupid!

— Doar așa, o aventură?

— Ești idiot. E normal să-ntreb. E absolut normal. Aflu că Jean-Jacques a făcut cercetări... E prima dată că se manifestă... Nu puteam să-mi închipui...

— Asta te liniștește, așadar. Bineînțeles că te iubește. Bineînțeles că ar da orice ca să te întorci. Ce credeai? Ești o femeie extraordinară.

— Nu te enerva. Reacția mea e normală. Pur și simplu nu mă așteptam.

Lui Igor îi îngheță sângele în vine. Perfect calm de ani de zile, fu brusc cuprins de amintirea spaimei. De amintirea scenei încornoratului. I-a străfulgerat prin minte; paroxismul spaimei sale. Auzi râsetele izbucnind în sala de spectacole. Momentele se suprapuneau până la a se confunda. Nu mai îndrăznea s-o privească pe Claire în ochi. Simțea că îi revine timiditatea și nu putu face altceva decât să părăsească în grabă cafeneaua.

Claire se simțea vinovată, chiar dacă reacția ei nu i se păruse excesivă. Într-adevăr, fusese fericită să afle că Jean-Jacques o căuta. Se simțea ușurată și asta trebuie că înțelesese și Igor. Nu avea dreptul să-l facă să treacă prin așa ceva; nu trebuia să le impună altora propriile ei ezitări.

Regreta că nu fugise după el. Voia să fie cu el cât mai repede. Un autobuz lega, aproape în permanență, poarta Brandenburg cu Grădina Zoologică. Îl luă dar nu suportă încetineala cu care mergea. Blestema toate ezitările turiștilor. Nemaiputând suporta, coborî și începu să fugă. Noaptea, într-un oraș străin, voia să-l regăsească pe Igor ca să se scuze, să-l sărute, să încerce să-l iubească până la uitarea de sine. Trebuia cu orice preț ca prima lor noapte la Berlin să fie frumoasă. Intrând în cameră, Claire, gâfâind, descoperi un om rătăcit, ale cărui lacrimi nemțești nu puteau fi traduse.

— Iartă-mă... spuse ea îngenunchind.

Rămaseră nemișcați o bună bucată de vreme. Simțindu-se în largul lor într-o lume fără cuvinte, o lume apropiată de animalitate, se regăseau în inima pasiunii lor.

Sexul adevărat este o demolare socială. Claire, în momentele de respiro, se așeza deasupra lui Igor. Coapsele ei îi încântau coastele. O apuca de ceafă și rămânea în imposibilitatea psihică de a fi brutal. Câteva șuvițe îi gâdilau torsul dar râsul dispăruse. Se concentra asupra ochilor ei și citea în ei tot timpul acea exaltare intimă. Acum era obsedat de ea. Nu putea să mai citească altceva în ei decât acel moment în care ea fusese emoționată de faptul că soțul ei o căuta. Acel moment de exaltare intimă, acel moment din care el era exclus. Chiar și atunci când făcea dragoste cu el, ea lăsa să-i pâlpâie în privire exaltarea intimă, partea ei de viață fără el. Numai juisarea, în timpul acestui miracol de câteva secunde,

putea să-l facă să uite totul. Plăcerea este o amnezie, pe lângă un pic de moarte.

Moartea, într-adevăr.

A doua zi, soarele era rece. Amanții erau epuizați, dar era o oboseală care-ți dă energie. Hotărâră să se plimbe prin parcul Tiergarten, în mijlocul căruia se afla Coloana Victoriei. Incredibil de calmă, acea dimineață era o dimineață fără mari ambiții; poate că, în moliciunea ei, spera să nu devină niciodată o după-amiază? Și cu atât mai puțin o noapte. Era ca dimineața unei dimineți.

Nici Claire nici Igor nu se gândeau la Witold Gombrowicz. Și totuși, locurile sunt purtătoarele unor trecuturi care se infiltrează în noi și care adeseori ne modifică poveștile. Scriitorul polonez a povestit, în jurnalul său, despre întoarcerea lui în Europa și despre trecerea lui prin Berlin. Aterizase la Tegel, pe 16 mai 1963. Nu precizase ora sosirii, dar Gombrowicz nu era genul care să ia avionul seara. Se întorcea în Germania după douăzeci și patru de ani de exil. Apropo de Tiergarten, scrisese:

Aici, se întâmplă ca frumusețea să te privească uneori drept în ochi.

Cu câteva rânduri înainte de această frază, Gombrowicz gândise: „Orice reîntâlnire cu propria-ți tinerețe nu poate fi decât mortală." Momentul acestei reîntâlniri avea aceeași frumusețe

uluitoare ca și întoarcerea din exil, condiția absolut necesară a morții.

Această frumusețe era incredibil de veninoasă.

Nu e niciodată un semn bun să lași să se ivească, în mijlocul unei relații amoroase, un scriitor polonez mort de multă vreme. Mort la câteva zile după ce asistase la aselenizare. Pe cât de uluit, pe atât de amuzat, Gombrowicz a murit cu ideea că generația viitoare va călători pe lună așa cum el călătorise în Argentina. Numai că, generația de după și cea de acum călătoresc cu precădere la Berlin, pe urmele lui. Igor nu va atinge niciodată luna. Claire îi scăpa în spațiu printre astre și, dacă ar fi vreodată în măsură să o readucă pe pământ, nu ar ateriza în nici un caz la Geneva. Trebuia s-o zicem: nu poți să trăiești două Geneve. Pentru simplul motiv că mitologia primei iubiri, a primei stări de bine răvășitoare are drept condiție anihilarea tuturor reproducerilor posibile. Berlinul era ridicol, Berlinul era absurd și grotesc. Berlinul îi permitea Genevei să revină cu un avânt exagerat în mintea lui Claire. Geneva avea farmecul unei greșeli de tinerețe. Mai târziu, nimic din ceea ce trăim nu poate avea aceeași prospețime, aceeași inocență, aceeași copilărie a fericirii. Ca să șlefuim un pic metafora copilăriei, cea cu adevărul care iese din gura copiilor, am putea zice că acesta ar fi într-un fel adevărul fericirii. După Geneva, Berlinul nu avea nici o șansă să existe (sau atunci ar fi existat în minciună). Putea probabil doar să vegeteze, să creeze o iluzie, să fie un fel de sportiv francez într-o competiție internațională, dar nu era nimic de

făcut, nu era credibil. Ar fi fost nevoie de un Berlin extrem de puternic care să încerce să atingă ușor o Genevă nu prea în formă.

Tot în această dimineață care părea să devină eternă, Igor și Claire se duseră să viziteze grădina botanică. Printre flori, se găseau statui de cupluri fericite și statui de cupluri nefericire. Igor ar fi preferat să vadă arhivele de la Bauhaus, să se refugieze în cultura originilor sale. Între flori și pictură, Claire prefera să vadă ceea ce era trecător. Se simțea destul de rău. Când se gândea la soțul ei, când se gândea la întreaga geneză a acestui eșec absurd. Se lăsase antrenată iremediabil pe panta delăsării. Se iubeau mai puțin, se atingeau mai puțin, se priveau mai puțin, își povesteau mai puțin. Știa de asemenea că totul mersese prea departe, că nu vor mai putea niciodată să reînceapă viața lor de dinainte. Dacă nu reușea să aibă o poveste de dragoste cu Igor, nu va reuși nici să se întoarcă la Jean-Jacques. O aștepta singurătatea. Îi făcea plăcere să fie cu Igor, dar îl considera mai mult ca pe un prieten. Omul care apare la momentul potrivit. Crezuse în povestea lor. Crezuse în posibilitatea de a scăpa de sine însăși. Dar exagerase în mintea ei atracția pe care o avea pentru el. Făcuse din ea o reprezentație teatrală. Se privise iubind, exact așa cum poți să te complaci în durere. Se dedublase. Și fuga aia în cartierul copilăriei; în momentul în care intrase în hotel, își amintea că privise spre camera copilăriei; și își amintea că fusese o fetiță care le contempla pe femeile ce intrau în hotel. De la ruptură, era prima dată când reușea cu

adevărat să se privească din exterior. În timp ce mergea cu Igor, își părăsi pentru o clipă corpul. Văzu un cuplu ținându-se de mână. Un cuplu format din ea și Igor. Răceala era evidentă. O răceală care făcea ca degetele lor să fie uscate. Vedea două mâini unindu-se, o încercare patetică de a uni două solitudini.

A doua zi, în avionul de întoarcere, se vor ține de mână pentru a se liniști unul pe altul în timpul zgâlțâielilor. Corpurile lor nu vor înceta totuși să fie lac de sudoare. Odată ajunși în Franța, le va fi imposibil să știe cu ce vor rămâne din aceste trei zile. Numele sentimentului care ar fi putut să le definească făcea parte dintr-o categorie inexistentă. Taxiul se oprea acum în fața hotelului lui Claire. Igor îi mângâie părul, fără să-l deranjeze. Ea coborî. Rămasă singură, fu jenată din cauza ușurării pe care o simțea.

Trei zile mai târziu, Claire îi telefonă lui Igor ca să-i dea întâlnire. El o aștepta în aceeași cafenea ca data trecută. Din nou, venise mai devreme. Din nou, aștepta cu emoție rotirea ochilor ei și expresia feței în momentul în care îl va descoperi. Aceeași minisecundă în care minciuna nu există. I se puse un nod în gât în momentul în care o văzu intrând. Ochii ei îl căutau, se așezase într-un colț pentru a savura acest elan care se afla la limita *voyeurism*-ului.

Și ea îl văzu.

Privirile li se încrucișară.

În această străfulgerare a adevărului (irisurile lui Claire), Igor nu mai putea citi exaltarea intimă,

ci cuvintele pe care ea urma să i le spună, câteva secunde mai târziu, după ce se va fi așezat foarte aproape de el. Nu mai era nevoie să le audă, pentru că le citise deja în în privirea ei. Venise să-i spună că-l părăsea.

XII

Interpretările cele mai nebunești se învălmășeau în creierul lui Jean-Jacques. Dacă Claire învăța limba rusă, nu exista nici o îndoială că munca ei la Roissy era o acoperire și că de ani de zile, cu o tenacitate și o discreție pe cât de subtile, pe atât de feminine, nevastă-sa îi ascunsese că era agent secret și că încerca să se infiltreze în fosta rețea a KGB-ului. Era clar, nu putea să fie decât asta. Nu-ți părăseai așa domiciliul conjugal ca să înveți limba rusă, dacă omenirea nu ar fi fost măcar un pic în pericol. Ben Laden provocase în lume zguduiri teroriste, iar acum nevastă-sa îl părăsea. Bine, e drept că el comisese o nedelicatețe, dar asta nu era decât un pretext. Și nevastă-sa, un veritabil agent-cârtiță, profitase de cea mai mică greșeală din partea lui ca să-și reia, cu o legitimitate care reprezenta culmea rafinamentului, activitatea ei internațională. Între două spaime, se lăsa cuprins de o admirație nemărginită pentru cea care fusese altădată micuța lui Claire, atât de timidă în brațele lui, un îngeraș, o buburuză, o puicuță.

Răspunsul lui Dubrove nu era singurul lui motiv de consternare. De la începutul derivei sale sentimentale, preferase să nu zică nimic la birou. Mai ales din cauza Soniei; dacă afla că era liber, povestea lor ar fi fost denaturată. Dar lucrurile, în acest moment precis, vor fi diferite deoarece ea bătea la ușa biroului. Când intră, Jean-Jacques își duse în mod instinctiv mâna la obraz, ca și cum scena rupturii tocmai ar fi avut loc.

— Voiam să te anunț că plec de la firmă, în seara asta.

Jean-Jacques se ridică. Sonia era solicitată de ceva timp de o altă societate. Logic, se hotărâse să plece ca să nu-l mai întâlnească pe acest bărbat pe care-l iubise. Pe acest bărbat pe care cu siguranță încă îl mai iubea. Era apatic într-un costum fără suflet și totuși încă o mai emoționa. Venise să-i spună la revedere. Stăteau complet nemișcați, în picioare, unul în fața celuilalt, împresurați de amintiri și scăldați în sudoare. Parcă erau un tablou modern, în care niște figuri gri și longiline agonizează în niște birouri cu lumini artificiale (un pictor belgian). După un timp, greu de știut cine emisese primul o undă corporală, înaintară cu câțiva milimetri. Două corpuri care se contopiseră carnal se regăseau acum ezitând, în mod paradoxal, la fel de carnal. Sonia se hotărî să-i întindă mâna, dar Jean-Jacques se apropie de ea ca s-o strângă în brațe. Rămaseră astfel o clipă și cu asta totul se sfârși.

În fine, nu chiar. Mai avură loc încă două scene. Prima, la câteva ore după ce Sonia trecuse să-i spună la revedere. Era chiar în incinta firmei.

Se organiza o petrecere pentru plecarea ei. Sonia, înconjurată de bărbați, era copleșită de cadouri și de semne de tandrețe. Zâmbetul ei era forțat. Jean-Jacques trecu pe lângă colegii lui și cu toții îi propuseră să vină să bea un pahar. Invocă o mie de pretexte, schimbându-și răspunsul în funcție de interlocutor, alternând durerea de burtă cu reuniunea de familie. În momentul în care părăsea etajul, foarte aproape de ușă, se întoarse pentru ultima dată. Ea îl urmărise cu privirea. Privirile li se încrucișară și era exact aceeași scenă ca la început. Ai fi putut crede că totul abia începea. Ea își întorsese fața așa cum făcuse prima dată pentru a-și arăta interesul. Era gustul pentru un anumit fel de dezastru; dezastrul unei povești ratate, o întâlnire într-un moment nepotrivit. Jean-Jacques ar fi putut să fugă spre Sonia, să-i dea pe toți la o parte, să-i strige că o iubește, dar Jean-Jacques ieși din birou și luă ascensorul fără să știe prea bine dacă parcase la primul sau la al doilea subsol.

*

Se vor mai întâlni încă o dată pe 12 iunie 2034, într-un spital proaspăt zugrăvit. Sonia va căuta maternitatea, pentru că tocmai va fi devenit bunică. Și Jean-Jacques va căuta serviciul de cardiologie pentru că va risca să moară mai devreme decât își închipuise. Cu toate că vor fi amândoi grăbiți, vor încremeni pe loc uitându-se unul la celălalt. Se vor recunoaște imediat, în ciuda timpului scurs și a memoriei slăbite. Vor încerca să aibă o conversație capabilă să rezume treizeci de ani în treizeci de secunde. În sfârșit, ca o chintesență

a amintirii sale soniești venite din străfunduri, Jean-Jacques va murmura cu înduioșare:

— Șapte ani de fericire...

Sonia își va aminti de momentul oglinzii sparte. Va fi mișcată.

— Șapte ani de fericire... va repeta ea.

Sonia va nota la repezeală numărul ei de telefon pe o hârtie.

— Trebuie să plec... Sună-mă, dacă ai timp...

El o va privi plecând cu pas grăbit.

Jean-Jacques nu va avea timp.

*

Odată Sonia plecată, Jean-Jacques nu își mai ascunse nefericirea. Lăsându-se în voia confidențelor, mărturisi că nevasta îl părăsise. Extrem de rapid, în câteva zile, toată lumea din firmă află noutatea. Treceau la orice oră din zi prin biroul lui, astfel încât nu mai putea să lucreze:

— Am auzit despre soția ta... Îmi pare foarte rău... Spune-mi mai ales dacă pot face ceva pentru tine...

Jean-Jacques nu se putea împiedica să nu observe în aceste elanuri de compasiune ecourile unei mici satisfacții personale. Confirma ceea ce fusese doar schițat în momentul în care doctorul Renoir îl pălmuise: i se părea că vede în atitudinea tuturor un fel de bucurie că se afla în această situație. Era flagrant. În caz de nefericire, se distribuia fericire. Decăderea lui era primită ca o ploaie în Arizona. Mai era și un alt aspect. Pe adevăratul amărât, toată lumea îl plânge când anunță că tatăl lui a murit, după ce anunțase că sora

lui se sinucisese și că cumnatu-său era pe moarte de cancer; e un caz extrem, dar evident, în această situație nimeni nu se bucură. Dar în cazul lui Jean-Jacques lucrurile stăteau altfel: el era nefericit după mulți ani de fericire și asta schimba totul. După felul în care îl consolau, s-ar fi zis că de fapt își plătea fericirea. Ne bucurăm de nefericirea celor care au fost fericiți.

Devenim ceea ce așteaptă ceilalți de la noi, așa încât Jean-Jacques își însuși rolul de deprimat. La început fusese doar o strategie: obosit de defilarea falsei compasiuni, hotărî să le răspundă colegilor care veneau să-l vadă că da, se simțea foarte rău. Nici nu mai ezita să le ceară ajutorul (sugerarea unei mici contribuții financiare fusese de ajuns ca să-i pună pe fugă și pe cei mai vicleni) și de îndată ce vestea se răspândise, nu mai venise nimeni să îl vadă. Se spunea despre el că era deprimat și că nu trebuia deranjat. Nefericirea îl îndepărta de ceilalți; nu se știe niciodată, „uneori se poate lua". Jean-Jacques avea impresia că devenise un fapt divers, că era privit cu ostilitate. Numai Édouard rămânea fidel la postul lui, până când într-o zi se enervă:

— Trebuie să-ți revii. Dacă o ții tot așa, vei fi dat afară... Noroc că sunt aici și am o relație privilegiată cu șeful de la resurse umane. Sunt unii care abia așteaptă să-ți facă un raport... Și ia uită-te le tine!

— Ce-i?

— Dar e vineri!

— Și ce-i cu asta?

— Și ce-i cu asta... Ți-ai pus cravată!

Încotro se îndrepta lumea? Dacă acum nu mai aveai dreptul să fii elegant pentru că deprimai, totul devenea complicat. Jean-Jacques își pierdea reperele în lumea modernă, încercase să fie un om al vremurilor noastre, un erou simplu și eficient, un erou capabil să aibă o amantă și o viață de familie și iată că-și dăduse seama de propria-i incapacitate de a trăi multitudinea de alegeri în viață care sunt acum la dispoziția noastră. Ca dovadă, nu se abonase niciodată la televiziunea prin satelit; să aleagă îl plictisea; îi plăceau restaurantele în care meniurile complete erau ca niște autostrăzi ale alegerii. Acum i se reproșa cravata. Tot ce făcea era rău. Ceea ce îl salva până la urmă era gustul lui pentru lucrurile precise. Ca și cu agenția de alibiuri, va intra acum într-o adevărată perioadă de depresie, dar o va face cu precizie. Lunea următoare, sosi la birou fără cravată. Și în zilele următoare făcu la fel. De acum înainte, nu va mai purta cravată decât vinerea.

Circulau o grămadă de zvonuri în legătură cu Jean-Jacques. Se zicea despre el că voia să pună în discuție toate bazele societății contemporane, că se revolta în mod jignitor contra progresului, că nefericirea îl făcuse la fel de agresiv ca o broască ce se teme să nu-și piardă pulpa. După unii, avea pur și simplu nevoie de odihnă. Pe bună dreptate, asta îi dădu o idee consilierului plătit gras ca să nu facă nimic: trebuia creată o sală de odihnă în firmă. Ceva ca în societățile suedeze unde erai masat de două ori pe săptămână de niște tailandeze tăcute; dar consilierul nostru era contra masajului, știa din experiență

că îi adormea pe angajați. Se gândea mai curând la o mică încăpere cu pereții albi, cu o muzică discretă și fursecuri nu prea uscate, dacă se poate. Și cum nu se putea împiedica să dea o tentă personală acestei escrocherii conviviale, decise să păstreze un spațiu destul de mare într-un colț, pentru amplasarea unui hamac. Jean-Jacques fu primul angajat căruia i se propuse acest spațiu de odihnă. Abia își rotise privirea prin încăpere că rămase încremenit la vederea hamacului care îi evoca, prin extensie, imaginea lui Claire părăsindu-l. Perfidia era totală, ziceau că vor să-l ajute și iată că-l trimiteau direct la sursa nefericirii sale.

Jean-Jacques părăsi sala urlând, ceea ce avu drept efect imediat deranjarea câtorva personalități care se concentrau asupra unor lucruri importante. Fu obligat să-și ia o vacanță. Demnitatea lui consta în faptul că nu se opusese acestei insulte. După toți anii petrecuți rotindu-se, iată că i se cerea să se oprească, să se întoarcă la el acasă, unde rotirea gâtului va rămâne închisă într-un unghi mort. Va duce de acum înainte viața de depresiv pe care se așteptau să o ducă. Ar fi vrut să fie încadrat, susținut, ar fi vrut să fie un sportiv care pierde un meci, numai unul, ar fi vrut să citească în privirea celorlalți compasiune și nu spaimă. Era dat la o parte; i se explica că era spre binele lui. Trebuia să se odihnească și să se țină la distanță; dar ei erau cei ce se îndepărtau de el. Modul insidios în care fusese tratat îl făcuse să sufere la fel de mult ca și motivele suferinței sale. Ar fi făcut poate la fel? Imaginile câtorva

deprimați întâlniți în viața lui îi defilau prin fața ochilor și trebui să admită că nu fusese niciodată la înălțime; căutase să-și păstreze propriul tărâm al fericirii, neavând nici cea mai mică amplitudine în raporturile cu ceilalți; fusese la fel de josnic ca toți cei care erau acum josnici cu el. Era o urmare logică în logica de furnicar a oamenilor. Știa că nu va avea nevoie de nimeni și că numai calea rațiunii îi va permite să-și revină, să renască, așa cum se zice prostește. Trebuia să ia în considerare toate elementele, cu cea mai mare luciditate posibilă. Își rumega nefericirea care-l rodea de luni de zile, cu fraze la limita nebuniei. Claire îi lipsea îngrozitor. Cât timp n-o va mai vedea, va vegeta în această stare incertă. Trebuia să o vadă pentru a-și putea considera viitorul. Cum să-ți fie mai bine, când nu știi nimic despre ziua de mâine, când ziua de mâine este ca o femeie pierdută într-o mulțime.

Louise era cea care-l menținea în viață. Într-o seară, el abordă subiectul divorțului. Ea nu părea deloc afectată de această posibilitate; era un copil modern, înconjurat de copii moderni ai căror părinți divorțaseră deja. Toți se despărțeau mai devreme sau mai târziu. Ea știa că ai ei rezistaseră mai bine de opt ani, ceea ce era mai mult decât admirabil. În mitologia ei, era chiar semnul unei iubiri mai puternice decât iubirea părinților celorlalți copii. Jean-Jacques o privea stupefiat. Nu înțelegea de ce un copil de douăzeci și două de kilograme i se părea mai solid decât el. Ca să arate că el e mai tare, vru să o ajute la lecții. Își dădu seama imediat de gradul lor de dificultate (în

trecere, avu și spaima următoare: peste cincisprezece ani, generația fiicei sale îl va zdrobi, îl va înlătura definitiv de pe drumul competitivității). Se simțea ofuscat de termenii folosiți. Pe vremea lui, se vorbea de kilograme de mere; acum se foloseau termeni ca indice, fluctuație, marjă, dislocare. De la vârsta de șase ani, copiii erau învățați să nu mai iubească cuvintele. Nu era de mirare că nu mai citeau. Jean-Jacques, aflat în plină criză, voia să-și protejeze fata de brutalitatea lumii moderne, să îi ofere armele poetice pentru a nu se prăbuși în neantul decadenței.

Jean-Jacques încerca în fiecare seară să devină un pic alcoolic. Bea fără mare convingere, ca și cum i s-ar fi grefat ficatul unui om sobru până la disperare. De când descoperise relația erotică pe care o avea Caroline cu ușile, o privea altfel. Într-un fel, ea devenise o posibilitate sexuală. Când trecea pe lângă el, își imagina deja cuvintele murdare pe care le-ar schimba amândoi în anonimatul nopții. Se gândea la sânii ei și, în acele momente, nimic nu mai exista în afara unei scene languroase care-i defila prin minte agravându-i uscăciunea gurii. Bea ca să-și ostoiască setea, dar alcoolul îi provoca anumite fantasme care făceau să i se usuce gura din nou. Era deci un cerc vicios. Vârsta Carolinei nu-i punea nici o problemă. La nouăsprezece ani erai deja femeie cu multă experiență, cunoșteai melodia. Totul mergea mai repede în ziua de azi; totul în afară de moarte, care venea încet. Și apoi ar fi ușor. La nouăsprezece ani, o femeie avea cu siguranță fantasme legate de un bărbat mai în vârstă,

maturitatea era întotdeauna un atu redutabil. Nu avea decât să se îndrepte spre ea și să-i pună o mână pe fese. Nu ar fi nevoie de cuvinte. Chestia ar fi de o evidență animalică. Ar lăsa să-i cadă rochia și ar întoarce-o cu spatele. Și-ar pune capul pe fesele ei și s-ar mângâia cu speranța de a deveni poet. De fiecare dată când Caroline trecea prin fața lui, în seara aceea, îi zâmbea cu subînțeles. Nu era nevoie de cuvinte. Se pare că ea nu era perfect de acord cu această tăcere prea semnificativă. Se așeză în fața lui, ochii ei erau negri:

— Nu prea-mi place felul în care mă priviți de câteva zile. Clișeul cu bona încălecată de tatăl copilului nu e genul meu! Și în plus, vreau să precizez, nu sunteți deloc tipul meu de bărbat.

— ...

— Sunteți înalt, slab și depresiv și mie-mi plac tipii scunzi, grași și joviali. Asta ca să știți. Așa că încetați să mă mai priviți așa.

— ...

— Acestea fiind zise, noapte bună.

Jean-Jacques găsi că femeile din zilele noastre sunt formidabile. Te iubeau sau nu te iubeau și, la urma urmelor, bărbații nu prea mai aveau mare lucru de făcut. Nu aveau decât să fie ei înșiși, lași cu delicatețe, moi cu onestitate, și să aștepte ca o femeie să se întindă sau nu în fața lor. Se pierdea mai puțin timp; dacă cuplurile divorțau mai repede, același lucru se întâmpla și cu refuzurile: abia te uitai la o fată și îți și explica că nici nu se punea problema să te gândești la altceva. Ametit de vinovăție, Jean-Jacques pufnea prin cameră. Regreta lungimea privirilor și abundența

fantasmelor caroliniene. Ca să se justifice, punea această derivă trecătoare pe seama depresiei. Și apoi, nu era vina lui. Ce bărbat ar fi putut să-i reziste lui Caroline și tuturor lucrurilor pe care le reprezenta ea? Nu era vorba de frumusețe și cu atât mai puțin de inteligență. Era pur și simplu acolo, aproape în locul lui Claire; găseai chiar toate literele din Claire în Caroline. Confuzia fusese atât de rapidă. Puteai atât de ușor să fii atras de ortografia numelui unei femei. Și relația ei cu ușile. Da, de fapt, ăsta era miezul problemei, începutul dereglării: relația ei erotică cu ușile. Jean-Jacques nu era deci deloc responsabil de ceea ce se petrecuse în mintea lui; și acum că luna intra în faza ei solitară, se hotărî să meargă să o vadă în camera ei. O găsi sprijinită de pernă, citind niște benzi desenate. Viziunea era pur erotică (mai puțin ușa). Spuse:

— Caroline, știu că e târziu, scuză-mă că te deranjez, dar, iată, m-am gândit bine și mi-ar plăcea ca de acum încolo să-ți alegi tabăra.

— ...

— Bucătăria sau salonul.

— ...

— Nu ai dreptul să ai un picior în fiecare încăpere. Asta e tot ce îți cer. Când mi te adresezi, îți cer numai să te definești, în prealabil, din punct de vedere geografic.

— ...

— Acestea fiind zise, noapte bună.

După ce se închise ușa, Caroline își înăbuși un hohot de râs. Considera acest ultim schimb de cuvinte drept ultima manifestare a unui om în plină decădere. În ceea ce-l privește pe Jean-Jacques,

el se simți complet ușurat și aproape convins că intruziunea lui nocturnă îi permisese să rectifice tirul și să împartă responsabilitățile. Nu era totuși cazul să treacă el drept pervers când de fapt ea era cea care se ondula într-o nehotărâre spațială, sursa unui erotism incontestabil. Jean-Jacques putea să doarmă cu demnitate acum, uitând de acest episod dezagreabil. Viața lui era și așa destul de complicată fără să mai trebuiască să înfrunte privirea răzbunătoare a unei femei care nu avea nici cea mai mică idee despre rambursarea creditului imobiliar. Dar la două minute după iluzia acestei ușurări, fu din nou cuprins de o spaimă destul de greu de controlat.

*

De când fusese dat la o parte din punct de vedere profesional, singura lui legătură cu firma era conversația zilnică cu prietenul său. Acesta din urmă îl mințea prietenește spunându-i că toți colegii se gândeau mult la el și sperau să-l revadă cât mai curând în plină formă. Adevărul era, firește, cu totul altul, iar câinii se luptau ca să știe cine va lua postul vacant și puneau mâna pe lucrurile despre care ziceau că stau degeaba (în special micul ceas elvețian).

*

Édouard nu se aștepta deloc să-și vadă prietenul la ora aia, fu luat prin surprindere. Ceva era în neregulă: surprinderea lui era surprinzătoare. Se prefăcu că totul era în ordine și că, fidel propunerii cu ușa mereu deschisă, adevărat *self-service*

al prieteniei, făcuse bine să treacă pe la el chiar și la acea oră târzie. Jean-Jacques schiță un gest de scuză și vru să facă cale întoarsă.

— Nu, te rog, intră... Nu mă deranjezi, tocmai tăiam niște ceapă... mărturisi Édouard.

Fraza era prea absurdă, era ora două noaptea, nimeni nu tăia ceapă la ora aia. Ceapa se taie în jur de ora douăzeci și treizeci de minute, ora douăzeci și unu cel mai târziu. Era o tentativă grotescă de a-și masca lacrimile. Era chiar și mai grotesc, pentru că Jean-Jacques nu s-ar fi gândit niciodată la lacrimi înainte ca prietenul său să fi pronunțat cuvântul „ceapă". Dăduse deci la iveală ceea ce voia să ascundă. Mergând spre salon, Jean-Jacques aruncă o privire discretă spre bucătărie și constată că nici o ceapă nu era pe cale de a fi tăiată. Fără să fie foarte intuitiv, simțea totuși că se va găsi în cea mai groaznică situație posibilă: să-i faci o vizită unui prieten ca să-ți ridice moralul și să te găsești în fața unui prieten deprimat al cărui moral trebuie să-l ridici tu. Dar ce se putuse oare întâmpla în viața lui Édouard? El, care era gata întotdeauna să organizeze petreceri nesemnificative între colegi care se detestau, el, al cărui nume îl visau femeile noaptea când se întorceau de pe o parte pe alta, el, care era mereu prietenul care asculta necazurile altora... ce se întâmplase?

Jean-Jacques se așează pe canapea și întrebă:

— Ești sigur că totul e în regulă? Dacă te deranjez, pot să...

— Nu, ți-am zis că poți să treci când vrei... Spune-mi, ce nu merge?

— E vorba de...

— De Claire, nu-i așa?
— Da
— Îți lipsește, nu-i așa?
— Da.

Édouard izbucni atunci în lacrimi. Lui Jean-Jacques îi fu greu să ia o atitudine și vru să se convingă, cu rea-credință, că plângea de mila lui.

— Nu, nu te îngrijora. Cred că se va rezolva și Claire se va întoarce...
— ...
— E drăguț că te îngrijorezi din cauza mea.
— ...
— Vrei o batistă?
— Jean-Jacques?
— Ce-i?
— Trebuie să știi ceva.
— Ce?
— Claire nu se va întoarce niciodată!

Édouard își turnă un pahar și își înecă în el cuvintele răutăcioase. Jean-Jacques era uluit de ceea ce tocmai auzise. Atunci, Édouard se lansă într-o confesiune sumbră. Îi explică că se prefăcea de ani de zile și că îi părea rău că-l mințise în legătură cu viața de celibatar așa-zis extatică. De la divorț, se simțea jalnic și inutil. Își vedea copiii, dar simțea foarte bine în ce măsură creșteau departe de el și deveneau niște mici adulți anonimi. Și cu toate fetele cu care se culca era mereu același lucru, niște povești fără cap și fără coadă. Se simțea jalnic, de un jalnic care-l împiedica să doarmă.

— Am fost un bou. Dacă ai ști cât de bou am fost.

Jean-Jacques se gândi la câteva discuții de mai demult și la energia depusă de Édouard pentru a-l împinge spre adulter. Nu punea în discuție prietenia lui dar, în mod inconștient, voise să-l atragă în aceeași viață solitară. Simțea milă, agresivitate, spaimă, compasiune? Un pic din toate, cu siguranță. Se hotărî să nu-i poarte pică pentru sfaturile proaste pe care i le dăduse și să se concentreze asupra momentelor în care fusese acolo pentru el. Trebuie că Édouard suferise mult într-o astfel de tulburare. De atâtea ori trebuie că se întorsese acasă și rătăcise prin apartament în căutarea umbrelor din trecut. Voia să-l ajute, la rândul lui, să găsească cuvintele potrivite. În mod surprinzător, Jean-Jacques le găsi. Știu să vorbească cu simplitate, cu delicatețe și căldură. Édouard își ridică capul. Părea un alt om, un om care scăpase de minciuna vieții sale, care ieșise din propria-i parodie. Cei doi prieteni se strânseră pentru prima oară în brațe; și acesta fu cu siguranță momentul cel mai adevărat al prieteniei lor. Își urară noapte bună, curaj pentru înfruntarea întunericului. Plecând de acolo Jean-Jacques se simțea bine. Mult mai bine decât dacă ar fi fost consolat, aproape că îi venea să râdă, era într-o stare oarecum euforică. Fusese util. În caz că ești deprimat, nimic nu face mai mult bine decât vizita la un alt deprimat.

A doua zi, Jean-Jacques încercă să petreacă o zi normală. Făcu chiar câteva flotări (trei, ca să spunem adevărul), semnul unei întoarceri musculare la viață. În miezul zilei, ca un meteorit rătăcit, sună telefonul. Era Claire. Schimbară câteva banalități, dar era bine. Erau plăcute banalitățile

astea; la fel de plăcute ca o gură de gaz de eşapament pentru un resuscitat.

— Eşti bine?

— Da. Şi tu?

— Da, merge... ne vedem curând? încercă Jean-Jacques.

— O să trec să te văd.

— Îmi lipseşti.

— ...

— Am fost...

— ... Ascultă, o să vorbim mai târziu. Voiam să-ţi spun că am vorbit cu Sabine şi că va trece să o vadă pe Louise diseară.

— Bine.

— Pe curând.

— Da... pe curând.

Jean-Jacques închise telefonul şi se gândi că această conversaţie nu fusese foarte Geneva. Dar simţise o anume fericire. Se temuse atât de mult de prima discuţie şi totul se petrecuse foarte bine. Erau calmi. Ca nişte adevăraţi adulţi. Nici cea mai mică fărâmă de imaturitate în această conversaţie telefonică sobră, precisă, atât de adultă. Nici un pic de umor, de asemenea. Nimic în afară de o frumoasă precizie. Un pic cam tehnică, totuşi. Cu siguranţă, prea tehnică. Un pic prea gen avocat, acum că se gândea mai bine. Ăsta era un dialog de divorţ. Aproape ca un proces-verbal. Cu vorbe scurte, simple şi eficiente. Vorbe fără nici un subînţeles. Şi totuşi un pic cam vagi; nimic nu era mai vag decât „pe curând". Pentru unii „curând" avea aceeaşi semnificaţie ca „niciodată". Jean-Jacques uită aspectul pozitiv al

acestui schimb de cuvinte, simplul fapt că ea îl sunase, pur și simplu. Respira cât putea de calm, dar fu obligat să-și ridice brațul ca să înlăture durerea din abdomen. Cu siguranță, flotările erau de vină. Durerile psihosomatice nu erau genul lui. Corpul lui nu-l mințea. Claire, vocea ei, se gândea din nou la vocea ei, cu emoție. O iubea, iată ce ar fi trebuit să-i spună. Nu mai exista acum nici o ezitare, nici cea mai mică urmă potențială de îndoială, dragostea lui era impecabilă, precisă și tehnică. O dragoste care semăna cu o procedură de divorț.

Vizita lui Sabine îl enerva cât se poate de mult; mai ales din cauza raportului pe care cu siguranță îl va da pe urmă. De altfel, n-o apreciase niciodată. Avea întotdeauna o părere despre orice, când de fapt habar n-avea de nimic. Și avea o problemă cu vocea, un șuvoi necontenit și strident, cuvintele înșiruindu-se unele după altele, pătrunzându-te cu voința unui kamikaze. Din fericire, de când cu depresia, Jean-Jacques se spăla anarhic și avea un dop de ceară în urechi. Dop care avea acum să-și arate utilitatea. Abia intrată în apartament, Sabine se năpusti asupra Louisei. Jean-Jacques fu mișcat de atâta afecțiune și admise instinctiv toate comorile ascunse ale lui Sabine, toată atenția de care era capabilă față de fata lui. Pregăti ceva pentru aperitiv. Cumpărase lucruri pozitive, cum ar fi măslinele verzi; era evident că măslina verde degaja o atmosferă de nondepresivitate. Dar mai ales, după ce cugetase toată după-amiaza, rezolvase problema atitudinii sale față de Sabine: o va bombarda cu

întrebări. Cel mai bun lucru pe care-l aveai întotdeauna de făcut ca să apari într-o lumină bună era să pari intresat de celălalt. Această strategie se va dovedi rodnică pentru că, a doua zi, Sabine îi va mărturisi lui Claire: „Știi, l-am găsit foarte bine... era atent, punea multe întrebări... lucrurile astea nu te înșală... " În timp ce Louise exersa la pian, Sabine făcu câteva game în legătură cu viața ei personală. Răspunsurile ei corespundeau exact cu ceea ce nu-i plăcea lui Jean-Jacques la ea. Fraze pompoase despre viață. Fraze pompoase, în timp ce ar fi fost mult mai simplu dacă și-ar fi mărturisit suferința și spaima de a înfrunta viitorul. În mintea lui Jean-Jacques era aproape un prototip al celibatarei înăcrite. Despre bărbați vorbea întotdeauna *în general*, ascunzând astfel în masa bărbaților lipsa ei de cunoaștere. De îndată ce auzea cuvântul „copil" declara că nu voia să aibă. Dar nimeni nu îi ceruse vreodată să aibă un copil; ca și cum, prin teoriile ei ar fi vrut să justifice lipsa dorinței pe care ea credea că o trezește bărbaților. Problema era că excesiva certitudine a lipsei ei de feminitate o făcea să fie îngrozitor de puțin feminină. Astfel, destinul ei i se părea atât de clar trasat în singurătate încât, într-un mod pe cât de inconștient pe atât de stereotip, își adapta starea de spirit la ceea ce credea ea că gândește. În ciuda negărilor în privința maternității, era evident că ar face un copil cu primul bărbat care i-ar face o propunere. Cu primul bărbat care ar trece pe acolo.

Se auzi soneria.

Jean-Jacques se scuză că întrerupe o conversație atât de pasionantă și se ridică să deschidă. Era Édouard. Care îl împinse imediat într-un colț al vestibulului și se dezlănțui verbal:

— Știi, nu știu ce m-a apucat ieri... Nu eram în apele mele... Dar știi bine că asta ni se întâmplă tuturor, a!... Nu știu... E cu siguranță din cauza lui PSG*, știi, au pierdut ieri-seară... Și pe deasupra, în Parc**, îți imaginezi... Trei înfrângeri la rând... Cu siguranță asta e, mi-am zis... În fine, voiam să-ți spun că poți în continuare să contezi pe mine, că totul e bine și că...

— Îți dau ceva de băut?

Jean-Jacques îl prezentă pe Édouard lui Sabine și urmă o lungă strângere de mână. În fine, era aproape imperceptibil, poate cu o secundă mai mult decât o strângere de mână obișnuită, dar această secundă păruse lungă, foarte lungă chiar, de o lungime cvasiinexplicabilă. Édouard se temea să nu deranjeze, când de fapt, dimpotrivă, venirea lui permitea o diversiune. Dar, în seara aceea, era prea puțin vorbăreț. Limba îi rămăsese în suspans. Jean-Jacques se uita la el extrem de mirat. Ca să zică și el ceva, le mai propuse să bea un pahar. Și amândoi chicotiră pe cât de ridicol pe atât de neașteptat. Nu era nimic caraghios.

— Sabine, cred că preferi whisky-ul fără gheață, nu-i așa?

— Ăă, da.

---

* PSG – Paris Saint Germain, club de fotbal francez cu sediul la Paris (*n.t.*).

** Parc des Princes – unul dintre cele mai mari stadioane din Paris (*n.t.*).

— O, ce nostim, și mie la fel, nu prea-mi place gheața în whisky, se entuziasmă Édouard.

— O, da, e nostim, se entuziasmă și Sabine.

— ...

Jean-Jacques își întrerupse o clipă efortul ospitalier și se uită pe rând la oaspeții săi. Își aminti că citise în ziar că cea mai bună ocazie pentru o întâlnire amoroasă nu era o nuntă sau frecventarea unui club pentru celibatari, ci vizita la un prieten depresiv. Nu prea era cazul în acea seară, dar era evident că tot era bine pentru celibatari să aibă în anturajul lor un eșantion uman depresiv în jurul căruia se puteau grupa și pe care-l puteau compătimi laolaltă.

După episodul cu whisky-ul, Jean-Jacques asistă la o succesiune de tăceri jenate și de zâmbete ușurate. Era misterul misterelor, dar aceste două ființe aveau în mod vizibil multe în comun. Își scotociră repede mintea ca să găsească în sfârșit filmele pe care, ce minune, le văzuseră amândoi (să precizăm că era vorba de cele mai mari succese comerciale din ultimele decenii). Totuși se extaziară în legătură cu hazardul. Și Jean-Jacques se simți obligat să participe la mascarada lor:

— Da, hazardul, totuși.

Louise îi ceru lui Sabine să-i spună o poveste înainte de culcare; în seara asta, imaginația ei va fi infinită. În timpul acesta, jenat cum rareori îl mai văzuse, Édouard îl întrebă pe Jean-Jacques dacă Sabine era celibatară. Rămase o clipă tăcut (analiza întrebarea) și Édouard consideră că tăce-

rea lui era un semn rău. Jean-Jacques se decise în sfârșit să răspundă:

— Nu, e celibatară.

Édouard răsuflă ușurat și îi mărturisi prietenului său impresia pe care i-o făcuse. Cum să spună, nu avea cuvinte. O găsea pe Sabine diferită, emana o stabilitate și o maturitate uluitoare, era în ea (pură intuiție) tot ce putea el aștepta de la o femeie acum, în acest stadiu al vieții lui. Voia ceva concret și Sabine avea un cap care propunea concretul. Și apoi, mai ales, da, mai ales, îi plăcuse vocea ei. De îndată ce o auzise, se simțise pe un teren cunoscut.

Odată Louise culcată, pretextară că nu voiau să-l mai deranjeze pe Jean-Jacques. Cele două victime ale hazardului din acea seară plecară împreună. Mergeau în aceeași direcție, care era direcția cuplului. Rămas singur, Jean-Jacques se gândi la cât de vicleană putea fi iubirea. Acum, că era departe de ea, fericirea conjugală i se părea ca jocul de-a scaunele. Pentru Sonia se ridicase de pe scaunul lui; apoi căzuse între două scaune. Și iată că acum era în picioare. Mai mult, iată că propunea altora scaunele. Sabine și Édouard urmau în sfârșit să se așeze și Jean-Jacques va contempla fericirea așezată a celorlalți.

XIII

Claire se simți ușurată intrând în camera de spital a mamei sale. Nebunia pe care o citise în ochii ei părea să fi dispărut complet. Renée confirmă:

— A, fata mea... dacă ai ști cât de bine mă simt... nu știu să-ți spun ce mi-au făcut, dar rezultatul e formidabil. Simt o mare stabilitate în cap chiar dacă uneori se mișcă ceva înăuntru... așa, ca niște mici lovituri...

— ...

— În fine, pe scurt, m-am întors. Și m-am gândit la tine, la duminica aia, la despărțirea ta...

Renée turuia, cu o nouă energie. Vorbea despre trecut, vorbea despre viitor; părea însetată de viață. Fără să mai aștepte, voia să vorbească cu fiica ei, să-i dezvăluie o întâmplare care ar explica poate comportamentul ei dintotdeauna; comportament pe care-l regreta amarnic de când se întorsese de pe țărmurile nebuniei.

Totul începuse la câteva zile după ce Claire împlinise cinci ani. René fusese solicitat de spitalul din Sèvres, o propunere imposibil de refuzat. Familia se mutase la Marnes-la-Coquette, într-o

casă drăguță, cu grădină și cu doi copaci frumoși, de care putea fi agățat un hamac. În ochii celorlalți, această perioadă apărea ca extraordinară: reușită socială, un cuplu solid și o fetiță adorabilă. Inevitabil, te lași întotdeauna un pic păcălit de ceea ce cred alții despre tine. Când i se spunea lui Renée că avea noroc, nu putea face altfel decât să considere că da, într-adevăr, avea noroc. Nu menționa niciodată ceea ce o enerva la soțul ei și acea senzație de sufocare care o făcea uneori să fie agresivă și din ce în ce mai puțin blândă (nu minimalizase niciodată partea ei de responsabilitate în degradarea cuplului lor). Adevărata problemă fusese modul în care René se implicase în noua lui muncă. Îl vedea foarte rar, era perioada lui de glorie, vedetismul mâinii sale. La acea vreme, ezitase dacă să intre sau nu în politică, dacă să încerce sau nu în circumscripție (mediatizarea te face să vrei să fii și mai mediatizat). Dar foarte repede, un gând îl calmase: ar fi trebuit să strângă mâini. Era modul favorit de a-și petrece timpul al tuturor aleșilor și el nu-și putea permite să-și pună astfel în pericol unealta muncii. Își pierduse totuși multă vreme prin consiliile municipale. Prinsese gustul de a-și da cu părerea în legătură cu orice. Prinsese mai ales gustul de a fi respectat, de a fi admirat, de a fi luat în considerare; era un bărbat adevărat.

Renée își petrecea vremea aranjând prin casă, pasionându-se de flori, devenind burgheză. Dar își petrecea de asemenea o mare parte din timp ascultând radioul, intrându-i astfel în cap ideile despre revendicări sociale și dorința de a deveni

o femeie liberă. I se părea că zilele ei se vor înșirui una după alta, într-un mecanism perfect uns, fără cea mai mică surpriză. Treizeci de ani mai târziu, fiica ei avea să simtă aproximativ același lucru. Din fericire, viața nu lasă niciodată femeile în starea asta. Mai devreme sau mai târziu se întâmplă ceva. Puțin contează ce e acel ceva. În general, ajungi la un asemenea grad de plictiseală încât ești capabil să te bucuri și de un deces. Un deces în provincie, desigur, cu o călătorie cu mașina. În cazul, ei nu fusese un deces. Nu fusese ceva mult mai vesel, fusese ceva situat la nivelul de sub deces: avuseseră probleme cu țevile din casă.

Era mult de lucru. În graba numirii sale, René nu-și făcuse timp să facă o expertiză a casei, și iată că îi căzdeau pe cap griji pe care trebuia să le rezolve cât mai repede. I se vorbi de un instalator eficient și mai ales disponibil, și treaba fu aranjată. Nu problema cu țevile, ci omul care trebuia să le repare constituise evenimentul din viața lui Renée. Admitea, spunându-și povestea, că era vorba de un clișeu: burgheza care se plictisește și instalatorul care se transformă în fantasmă. În primele zile, Renée, rigidă în rolul ei de stăpână a casei, abia dacă îl privise pe instalator; nici măcar nu știa că era italian și că îl chema Marcello (clișeul clișeelor). Revelația se produse cu totul întâmplător. Renée trecu prin bucătărie în momentul în care instalatorul schimba țevile. Privirea i se opri pe mâinile lui. Desigur că era plăcut să vezi un bărbat, pe deasupra musculos, lungit pe podea, transpirat din cauza efortului. Dar ceea

ce o mișcase în acel moment precis, își va aduce aminte toată viața, era să vadă cât de murdare de unsoare îi erau mâinile; să vadă în ce măsură mâinile lui deveneau înfloritoare ca urmare a unei activități primare și practice. Ca să înțelegem ce simțise, trebuie să precizăm că soțul ei, sub pretextul că își protejează mâinile, o atingea din ce în ce mai rar. Nu își mai atingea nevasta, în numele medicinei. Când se văzu nas în nas cu mâinile unui bărbat care ar fi fost capabile, prin extensie, să o cuprindă cu virilitate, își pierdu echilibrul. Făcură dragoste pe loc, lăsându-se purtați în derive primitive. În aceeași seară, Marcello îl anunță pe René că durata lucrărilor se va prelungi din cauza unor probleme noi, care se iviseră.

Urmarea, urmarea era simplă, urmarea era stupidă. Avură o relație care se situa dincolo de posibilitatea existenței oricărei culpabilități. Plăcerea, atingând acest nivel, ștergea toate porozitățile conștiinței morale. Renée nu se simțise niciodată așa bine în brațele unui bărbat. Văzând-o pe nevastă-sa râzând, René avu pretenția de a se crede responsabil de starea ei înfloritoare. Cu alte cuvinte, o considera destul de materialistă ca să fie satisfăcută de o casă, de câteva relații prin vecini și de reuniunile Tupperware* cu niște femei fără vârstă. Marcello și Renée, în săptămânile pasiunii lor nebune, învățară să se

* Societate multinațională specializată în vânzări directe prin prezentări la domiciliul clientului. Produsele sunt destinate păstrării, preparării, congelării alimentelor (*n.t.*).

cunoască. Nu era numai o atracție fizică. Râdeau de aceleași lucruri, ceea ce este esențial în iubire. Ultima țeavă fu schimbată cu durere. Marcello trebuia să se întoarcă la Veneția (asta era cireașa de pe tort, locuia la Veneția). Îi propuse lui Renée să vină cu el și acesta fu începutul dramei vieții ei. Începu să plângă practic tot timpul; ideea de a-l pierde pe Marcello îi zdrobea trupul, o sufoca. El o presa. Și totuși, știa că era imposibil. Mai ales din cauza lui Claire. Și a convenienței. Atât de multe priviri erau îndreptate spre Renée; privirile tuturor generațiilor de femei de dinaintea ei; era o imposibilitate ancestrală.

Marcello plecă și Renée se îmbolnăvi. Grav. Nimeni nu îndrăznea să pronunțe cuvântul „depresie". Se vorbi de epidemie, de o bacterie, de orice altă boală, numai să fie concretă. O prietenă a lui Renée se mută la ei ca să se ocupe de Claire (ascultând-o pe mama ei, totul i se părea că vine dintr-un timp îndepărtat; femeia care se ocupase de ea era într-un fel o Sabine). Și apoi, lucrurile s-au îndreptat. Renée trebuia cu orice preț să trăiască din nou, nu putea să se mai chinuie astfel. Trebuia să se bucure că avusese ocazia să cunoască o fericire atât de mare. Și apoi, făcea din nou o cădere. Dacă sunt efemere, marile fericiri sunt mai rele decât marile nefericiri. Renée găsea că situația era atât de absurdă; era convinsă că în curând toată lumea va divorța, că mariajul va deveni doar o modalitate de a glorifica o iubire pe o anumită perioadă a vieții. Dar pe vremea ei adulterul era considerat un delict. Nu puteai să părăsești pe cineva. Era preferabil

să ucizi sau să te sinucizi, era mai simplu. Aflând că fiică-sa își va părăsi bărbatul, nu suportase gândul ca aceasta să reușească acolo unde ea însăși eșuase. Claire îi întrerupse confidența pentru a o apuca de mâini.

Timpul era pierdut. Claire nu va putea redeveni fetiță. Ceea ce devenise important acum era să nu amestece între ele detaliile celor două povești. Ecourile familiale, schemele identice nu puteau să se repete. Intrau într-o epocă nouă, cea în care dezvoltarea era o condiție a condiției noastre umane. Nu va fi neapărat mai bine; se va ajunge foarte curând la defrișarea altor terenuri ale frustrării umane.

XIV

În momentul în care suntem fotografiați, nu știm niciodată în mâinile cui va cădea fotografia în lunile, anii și secolele care urmează. Care vor fi reacțiile suscitate de această fotografie, incidențele ei asupra vieții oamenilor?

La câteva zile după sfârșitul brutal al anchetei lui, Ibàn putea să considere că avusese un comportament de om îndrăgostit. La originea acestui sentiment se afla o poză făcută joi, 17 octombrie, la ora șaptesprezece, douăzeci și două de minute și douăsprezece secunde. Se întâmplă destul de rar să faci poze așa, într-o joi după-amiază, în plină lună octombrie. De fapt, destinul ei era cel puțin bastard: existase ca să se termine filmul. Cu un weekend înainte, Jean-Jacques făcuse poze în timpul unei petreceri între prieteni, niște poze destul de clasice, una peste alta, fără mare risc când făceai clic, menite doar să fixeze în sobrietatea unui pătrat niște prieteni amețiți de alcool. Joia următoare, când să ducă filmul la developat, își dăduse seama că pelicula nu era terminată. Și-a rotit gâtul și, văzând-o pe nevastă-sa prin

apropiere, avusese frumoasa intuiție de a o fotografia. Dar Claire se afla într-o feminitate de joi după-amiază, o feminitate care nu e niciodată imortalizată. Pretextă chiar că era hidoasă, după care râsese: toată povestea era ridicolă. Dacă va ieși urâtă, va rupe fotografia.

Timp de șapte ani, fotografia rămăsese într-un sertar fără importanță; genul de sertar în care nu ascunzi o scrisoare de dragoste. Și totuși, în ziua în care Jean-Jacques, în plină confuzie, voise să ia cu el o fotografie a soției lui, se îndreptase, ca împins de o forță inconștientă, spre acel sertar. Luând fotografia, fusese frapat că își amintea perfect de ziua în care o făcuse, că își amintea perfect că în acea zi ea se considerase hidoasă. Șapte ani mai târziu, îi răspundea în sfârșit: „Ba nu, ești foarte frumoasă." Ea nu mai era acolo ca să-l audă.

Câteva minute mai târziu, fotografia se găsea pe biroul lui Dubrove.

Și câteva minute mai târziu, era în posesia lui Ibàn.

Nu fusese dragoste la prima vedere. Ibàn, din obligație profesională, observase îndelung fotografia. Și exact din această obligație se produsese miracolul. Revelația fusese tulburătoare; își dăduse seama că frumusețea se putea ivi de oriunde. E de ajuns să-i lăsăm timp ochiului, să nu înăbușim prima impresie. E greu de știut de unde apăruse sentimentul despre frumusețea lui Claire. Și simplu, fără să înțeleagă prea mult de

ce, emisese ipoteza că era îndrăgostit de această femeie. Poate că ceea ce îl mișca era sursa absurdă a acestei fotografii. Nu că ar fi fost un nihilist omniscient, dar uneori lucrurile neînsemnate degajă o frumusețe rară.

Deziluzia lui fusese pe măsura cristalizării ei. Își reproșă modul în care se purtase cu vărul lui. Îi telefonă ca să se scuze și dădu peste o voce plină de sughițuri, ritmată de scâncete. Pe loc, se hotărî să treacă să-l vadă.

— A plecat, așa-i?

— Da, a plecat.

— Am eu grijă de tine, nu te necăji, sunt aici...

— Aveai dreptate... Când i-am spus despre bărbatu-său... ochii ei, dacă i-ai fi văzut ochii...

— Liniștește-te... Hai să vorbim cu calm...

Băură ceai ca să se încălzească. Vorbiră îndelung, pe rând. Într-o măsură diferită, suferiseră din cauza aceleiași povești. Ceea ce îi separase la început îi reunea acum, în amintire. Igor voia să vorbească despre Claire, să-și amintească de povestea lor. Ibàn voia să știe totul despre Claire, să trăiască prin procură o dragoste de care nu avusese parte. Găsiseră un teren comun. Erau în universul lor, vorbind aceeași limbă, de neînțeles pentru toți cei care nu o iubiseră pe Claire. Igor evocă *Jules și Jim**. Se gândea că nu degeaba femeia din trio nu apare în titlu. Ceea ce îi unește mai mult decât orice pe doi bărbați, e dragostea pentru aceeași femeie. Așa începu perioada în care se văzură cel mai mult în viața lor. Datorită

* Film de François Truffaut, 1961 (*n.t.*).

vărului său, Igor își revenea din cea mai mare suferință de dragoste a lui. Reușea să rețină din această poveste numai seva fericirii. Erau fericiți că o cunoscuseră pe această femeie. Și vorbind despre ea, încercau să-și imagineze viitorul ei. Ce o să facă cu viața ei de acum încolo? Amândoi erau de acord într-o privință: îl mai iubea încă pe Jean-Jacques. Și această dragoste era, în mod evident, reciprocă. *A priori*, se vor împăca și își vor continua viața după această perioadă stranie. Numai că, s-ar putea ca lucrurile să nu fie așa de simple; cuplul lor s-ar putea să nu-și regăsească suflul. Ar fi un dezastru, se gândeau ei. Și erau nevoiți să se gândească și la Louise. Discuția lor devenea relativ bizară. Înclinau spre latura demiurgică a iubirii, când ai impresia că știi ce e mai bine pentru altul. Erau îngrijorați din cauza ei, ceea ce era normal. Dar ceea ce ar putea să pară mai puțin normal era dorința lor absolută de a o face fericită pe Claire. Și erau gata să facă multe pentru a reuși.

XV

René pregătise cu multă grijă întoarcerea acasă a nevesti-sii. Puternic tulburat de această poveste, aştepta momentul cu nerăbdare. Înţelesese că în adâncul sufletului o iubea pe această femeie şi că trebuia să încerce să profite de timpul care le rămăsese pentru a fi fericiţi. Cumpărase flori care agonizau într-un buchet nesperat. Ar fi vrut să facă totul bine; îşi pregătise costumul de mai multe zile, şifonându-l astfel cu bune intenţii. Semăna cu o valiză, ceea ce l-ar fi făcut să pară discret pe un peron.

Inima îi bătea, era drăguţ, era pricăjit.

Ea fu surprinsă să îl vadă îmbrăcat aşa. Începu să râdă, iar René se temu să nu fie un râs nervos. Renée îl linişti imediat, totul era în regulă. Se îndreptară spre parcare. Pe drum, puse o compilaţie de muzică ambientală pe care o cumpărase la o benzinărie. În maşină, René asculta întotdeauna ştirile; nevastă-sa consideră tentativa ridicolă ca o delicatesă. Dar îi zise că totul era bine, că nu mai era bolnavă şi că putea să revină la o atitudine normală. Problema era că

el nu prea mai știa ce gusturi are. Singurătatea și teama îi măcinaseră obiceiurile.

Deschizând poarta și redescoperindu-și grădina, Renée fu emoționată până la lacrimi. René pregătise masa cu tot ce îi plăcea ei. Totul era perfect aranjat. Voise să prepare o pulpă de miel, mâncarea preferată a soției lui, dar se îndoia că ar fi o idee bună. Cel puțin o vreme, pulpa de miel trebuia evitată. Optase pentru *paupiettes**. Era bine, *paupiettes* era un fel de mâncare potrivit pentru o întoarcere din convalescență. Te simțeai bine cu ele, nu erau o mâncare agresivă. Astăzi, totul i se părea vesel. Se concentra asupra simplității acestei mese, asupra simplității acestui moment regăsit. Era o adevărată fericire. „Aproape că am fi putut mânca afară", zise el. Renée găsi că ideea era bună. Se ridicară după *paupiettes* ca să-și bea cafeaua în grădină. Era mai mult soare decât se anunțase, vremea era frumoasă și blândă. René și Renée se priveau cu tandrețe. Nu aveau absolut nimic să-și spună, dar tăcerea fusese întotdeauna ceea ce schimbaseră între ei cel mai bine. Trebuia acum ca ei să-și regăsească teritoriul, să învețe din nou să se integreze în cotidian. René se simțea ușurat, totul urma să fie ca înainte. Viața va continua cu zile frumoase pentru el.

Brusc, simți consecințele. Toată teama acumulată de săptămâni dispărea în sfârșit, în soarele

* Felii subțiri de carne de vițel peste care se pune o umplutură și se rulează (*n.t.*).

de toamnă și-ntr-o cafea nu prea tare. Se destindea, ăsta era cuvântul. Nu mai avea decât o dorință: să lenevească. Să-și vadă de plăcerile lui, să respire, să nu se mai gândească decât la mesele lui, la grădină și la programele de la televizor. Să profite de anii de pensie la Marnes-la-Coquette. Atunci se ridică, își trecu o mână pe spatele nevestei și se plimbă un pic prin grădină. Dând nas în nas cu hamacul, consideră că era exact ceea ce îi trebuia. Voia să-și legene trupul obosit într-o mișcare lentă și regulată. Nu folosea niciodată hamacul, și iată că acum îi apărea ca o apoteoză a acelei zile minunate. Se urcă în el și începu să se legene.

Renée se îndreptă atunci spre el, cu un pas hotărât. În dreptul hamacului, îl privi și îi spuse în cel mai simplu mod posibil: „Te părăsesc."

PARTEA A TREIA

I

După ce își manifestase bucuria de a-și vedea părinții reuniți, cel puțin în aceeași încăpere, Louise se întoarse la ea în cameră. Până atunci, prezența ei făcuse ca incredibila jenă pe care o simțeau Jean-Jacques și Claire să fie evitată. Nu mai fuseseră față în față de săptămâni întregi. Era cu siguranță senzația cea mai violentă pe care o trăiseră vreodată. Decalajul dintre premeditare și realitatea abruptă. Brusc, își dădeau seama că lucrurile se schimbaseră. Nimic nu mai putea fi cu adevărat ca înainte. Chiar și felul în care își spuseseră bună seara era stângaci. Sau ar fi trebuit să se sărute? Ezitară, și ezitările te îndreaptă întotdeauna spre obraji. Claire telefonase la sfârșitul după-amiezii și conveniseră că ea va trece pe acolo chiar în acea seară. Amândoi fuseseră extrem de agitați, emoționați până la lacrimi la gândul că se vor revedea. Că poate se vor strânge în brațe. Nu visau amândoi decât la un lucru: la tăcere. Ar fi dat orice să nu trebuiască să se explice, să facă precizări în legătură cu incoerențele lor, dar nu era posibil. Trebuiau să vorbească. Trebuiau să încerce să se exprime având

teribilul handicap de a nu ști ce gândește celălalt. Acum, Louise era în camera ei. Luară un aperitiv. Convențiile sociale ale întâlnirii dispăreau unele după altele lăsând locul unei discuții care nu putea fi decât tehnică. Se pupaseră pe obraz.

În stânjeneala lor, fiecare va ascunde ce știa despre celălalt. Nici astăzi, nici altădată, Claire nu îi va zice că știa despre agenția Dubrove. Și Jean-Jacques nu va menționa niciodată cursurile de limba rusă. Dincolo de aceste două detalii, dorința lor cea mai mare era să nu evoce zonele de umbră. Trebuiau să se concentreze asupra viitorului. Ce vor face? Întrebarea era evidentă, cu toate astea o evitau cu grijă. Jean-Jacques pândea fiecare înghițitură a lui Claire pentru a-i propune încă un pahar, pentru a mări convivialitatea care era masca după care se ascundeau. Încercau chiar să zâmbească la câteva din banalitățile pe care le schimbau. Asemenea cuplurilor care se văd pentru prima dată ca urmare a unui aranjament, erau cât pe ce să-și pună întrebări în legătură cu preferințele lor muzicale.

Jean-Jacques știa în acel moment că era pe cale să piardă totul. El era cel care trebuia să ia frâiele în mână, să vorbească. Energia pe care i-o dădea disperarea era energia pe care ți-o dă numai speranța. Încercă să găsească cuvintele potrivite.

— Claire, aș vrea să mă ierți.

— Dar te-am iertat deja, Jean-Jacques.

Și dialogul se întrerupse aici. Claire îl iertase, desigur, dar nu asta era problema. Nimic din ce se întâmplase între ei în timpul crizei nu fusese

dramatic. Nu era nimic iremediabil. Iertarea era evidentă. Regăsirea lor nu se juca pe acest teren. Regăsirea lor depindea de gradul de intimitate și de complicitate la care vor reuși să ajungă. De ce erau atât de reci? Chiar iertându-se, chiar considerând că nimic din ce se întâmplase nu era grav, înțelegeau acum că era foarte complicat să refaci un cuplu după o perioadă de despărțire. Îți uitai urmele. Cădeai adeseori. Te zgâriai.

Se simțeau dezechilibrați. Copleșiți de uimire în legătură cu propria lor stânjeneală. Nu știau unde să se așeze, ce să zică, ce să facă. Fețele lor deveneau patetice, încetul cu încetul.

— Ai mult de lucru acum? îndrăzni Jean-Jacques.

— N-am reînceput încă... Mi-a făcut bine... să nu lucrez.

— Da, înțeleg.

— Și tu, cu serviciul?

— Și eu... ăăă... aveam nevoie de odihnă... așa că nu muncesc...

Cuvintelor le era teamă să nu se spargă.

Cu șase ani în urmă, Claire strigase din toate puterile când o născuse pe Louise și Jean-Jacques strigase în toată maternitatea că era tată. Unii chiar îl aplaudaseră. Cuvintele erau atunci atât de solide încât puteai să le lansezi departe.

Și apoi, fusese și ziua în care se mutaseră în cartierul visurilor lor. Era cartierul în care cinaseră împreună pentru prima dată. Voiseră, cu orice preț, să trăiască aproape de acel restaurant. E important să poți vedea tot timpul locul în care

ai fost fericit pentru prima oară. Restaurantul devenise italienesc, dar ei rămăseseră în cartier. Se simțeau bine aici, era un cartier central din care te puteai duce oriunde aveai nevoie. Prietenii lor, Armand și Béatrice, locuiau în apropiere. Își petreceau adeseori serile la ei; una din aceste seri, era ziua de naștere a lui Béatrice, fusese imortalizată pe un film întreg. În fine, aproape. Mai rămânea o fotografie și Jean-Jacques o pozase pe Claire. Ea se considerase hidoasă, în acea joi după-amiază.

— Te găsesc frumoasă, mai îndrăzni Jean-Jacques.

— Mulțumesc, ești drăguț.

— Și în poza aia, nu știu dacă îți mai amintești, poza pe care nu voiai să ți-o fac, pentru că te considerai hidoasă... Ei bine, erai foarte frumoasă în poza aia.

— Toate astea au fost de mult.

La puțin timp după seara între prieteni, Armand și Béatrice se mutaseră la Madrid. Nu se refuză un loc ca Spania. Dăduseră vești la început, câteva telefoane, promisiuni de a petrece vacanța împreună, și apoi nimic. Acum aproximativ un an, Béatrice telefonase pentru a le spune că se întorsese la Paris. Și că se întorsese singură. Jean-Jacques lăsase o pauză în conversație.

— Ce facem? întrebă Claire.

— Tu ce vrei să faci?

— Vreau să fiu cu fata mea.

— Atunci revino, e simplu.

— Nu, nu e simplu. Nu putem, așa...

Nu știau ce să facă cu mâinile. Jean-Jacques ar fi vrut să atingă spatele lui Claire, dar lucrul părea de neînchipuit. Orice milimetru dintre ei era un munte ce trebuia trecut. Erau două confuzii cu picioare. În aceste condiții, părea imposibil să reia o viață normală. Prea străini unul față de celălalt, erau constrânși să se despartă. Hotărâră cu răceală să împartă timpul petrecut cu Louise. Neputând să o mute în plin an școlar, vor sta cu schimbul în apartament. O săptămână Claire, o săptămână Jean-Jacques. Și în timpul săptămânii petrecute în afara apartamentului, celălalt membru al cuplului va merge la hotelul de pe strada Junot.

Găsiseră un compromis. După ce îi explică situația Louisei, Claire plecă la hotel. Îl lăsa pe Jean-Jacques să-și termine săptămâna. Ajunsă în stradă, izbucni în lacrimi. Cu două ore mai devreme, în timp ce urca scările, își imaginase o mulțime de lucruri; dar cu siguranță nu asta. „S-a rupt ceva", își repeta ea. Jean-Jacques așteptă ca Louise să se culce, pentru a plânge la rândul său. Știa foarte bine că acordul lor nu fusese decât anticamera divorțului.

II

Pe vremea când simțeau că viața conjugală îi sufoca, visaseră la seri nedefinite, la hoinăreli nocturne în timpul cărora suprema libertate ar fi constat în a nu-ți privi ceasul. Visaseră să nu mai fie un orar. Li se părea că nepăsarea era apanajul vieții de celibatar. Situația actuală se putea compara cu celibatul, dar pentru ei nu exista nepăsare. Săptămânile fără Louise erau săptămâni de excludere. Jean-Jacques și Claire rămâneau la hotel în majoritatea serilor lor libere. Se uitau cu o privire neatentă la televizor, fără sonor. Imaginile se îmbulzeau și mai apoi încetineau, după miezul nopții. Fiecare din ei adormea întotdeauna pe partea lui de pat; adormeau, într-un fel, cu absența celuilalt.

Claire se întoarse la lucru. Totul i se părea fad; se simțea detașată, mai aproape de avioane. Se gândi să se alăture unei societăți de caritate. În timpul liber va fi voluntară și va servi masa la Restaurants du Cœur*. Se va duce un weekend

* Asociație caritabilă, fondată de actorul francez Coluche, al cărei scop este să distribuie gratuit mâncare celor defavorizați (*n.t.*).

din două și câteva seri în timpul săptămânii. I se explicase că cel mai important lucru era să zâmbească. Să ofere căldură umană. Ceea ce ea făcu cu multă energie. Ea însăși își lua energia de la acești oameni aflați la marginea societății. Era un troc sentimental. Sezonul abia începea, vor fi nevoiți să înfrunte frigul. În mintea oamenilor se petrecuse o inversiune; din vara lui 2003, toată lumea se temea de căldură, lumea nu se gândea decât la canicula. Iarna, cu forța ei obișnuită, trecuse pe planul al doilea. Frigul îi aduna pe dezmoșteniții soartei, îi îngrămădea afară. Claire era mișcată de apropierea celor care veneau aici. Frontiera fragilității umane era poroasă; sărăcia nici măcar nu mai era rezervată unei elite.

O tânără destul de fragilă păruse că ezită, trecând pe acolo de mai multe ori. Privirile li se întâlniră. Se îndreptase spontan spre Claire. Se apropie fără să zică nimic, iar Claire îi servi castronul cu supă.

Plecă în tăcere spre tăcere.

Două zile mai târziu, Claire o recunoscu pe tânără. Părea la fel de timidă, dar i se adresă totuși într-un mod destul de precis.

— Bună seara.

— Bună seara.

— Numele meu e Clémence.

Nu era prima dată când Claire afla numele unei persoane, dar de data aceasta fu surprinsă. Tânăra părea să fi făcut un efort supraomenesc. Claire îi răspunse că se numea Claire. Schimbul de cuvinte fu destul de scurt, pentru că se

transformă imediat într-o jenă mascată de două surâsuri. În aceeași seară, Claire regretă că nu continuase, că nu știuse să creeze o legătură. Fusese ridicolă și era supărată pe sine. Clémence trebuie că făcuse un efort îngrozitor ca să-i vorbească astfel. Din fericire, Claire avu posibilitatea să-și repare greșeala chiar a doua zi. Fără prea multe cuvinte, reușiră până la urmă să aibă o conversație. După câteva zile, se putea chiar vorbi despre o anumită înțelegere.

*

Îi povesti acest episod din viața ei lui Sabine. De ceva timp, nu o prea vedea, ocupată cum era să-și trăiască dragostea devastatoare. La început, Sabine nu îndrăznise să-i spună prietenei ei că omul vieții sale era Édouard. Aflând vestea, Claire începu să râdă. Nu avea de ce să se jeneze; doar se zice că nefericirea unora face fericirea altora. Era sincer bucuroasă pentru Sabine, dar aceasta din urmă, în euforia totală de la începutul pasiunii, era lipsită de finețe și de eleganță. Trecea complet cu vederea momentele dificile pe care le trăia Claire; dădea mașinal din cap, când îi vorbea despre Restaurants du Cœur. Urechile îi erau astupate de fericire. Claire nu îi purta pică și se bucura pentru ea că trăia o poveste care o făcea să-i sticlească ochii. Toate astea nu vor dura prea mult, își zicea ea, gândindu-se la uzură. Nici nu știa cât era de adevărat. Toate astea nu vor dura prea mult, dar din alte motive. Câteva luni mai târziu, Édouard și Sabine mureau.

*

Într-o seară, după câteva generalități, Clémence îndrăzni:

— Claire... E un pic ciudat... Dar aș vrea să vă cer ceva...

— ...

— Nu e ceea ce credeți... Mai bine să vă explic... Am putea să mergem la o cafea după ce terminați serviciul?

Claire fusese jenată de această propunere. Evident, ar fi trebuit să spună da, în cel mai simplu mod cu putință, dar nu știa ce să creadă. Îi zise că se va mai gândi și îi ceru sfatul unei voluntare cu vechime. Nu exista nici o instrucțiune în această privință; fiecare era liber să facă ce vrea. Claire se simțea vinovată că se gândise să-i refuze ceva lui Clémence. Nu puteai să zâmbești așa tot timpul ca apoi să nu accepți să asculți pe cineva, atunci când îți cere. Acceptă. Clémence o aștepta într-o cafenea. Oare ce voia? Dacă îi cerea bani, ce ar putea să facă? Mergând spre locul de întâlnire, nu știa cum să se poarte. Clémence se ridică:

— Mulțumesc că ați venit.

— Cu plăcere.

— E destul de jenant... Eu... Sunteți mereu atât de... În fine...

— Liniștiți-vă, vă ascult... Dacă pot să vă ajut, o voi face...

Clémence se bâlbâia ușor; s-ar fi zis că vocea ei lua metroul. Claire, ascultând-o, găsi ridicole ezitările și teama ei de a se afla într-o situație complexă. Ce povestea Clémence n-avea nimic

dezolant. Nu reușea s-o scoată la capăt, așa că nu-i mai era rușine să vină să mănânce gratuit, când putea. Își povesti viața pe scurt; mai ales ca să ajungă cât mai repede la serviciul pe care voia să i-l ceară. Aminti de o ruptură sentimentală extrem de violentă. Era ceea ce o fragilizase cel mai mult. După povestea aia, îi fusese greu să ducă o viață normală; rămăsese în urmă cu studiile, se simțise inadaptată. Trecuseră acum doi ani și lucrurile stăteau mai bine; făcea un curs care-i va permite să-și găsească de lucru. În pofida tuturor greutăților, părea o fire pozitivă; era animată de dorința de a trăi. Părea convinsă că perioada neagră se apropia de sfârșit. Și astfel ajungea la subiectul care o privea pe Claire.

— Am întâlnit pe cineva.

— Foarte bine...

— În fine, nu l-am întâlnit... Adică îl voi întâlni. Avem întâlnire.

— Foarte bine...

— Da, dar nu pot să merg.

Claire începu să râdă nervos. Discuția asta i se părea ciudată, aproape ireală. Și cu atât mai mult când înțelese ce îi cerea tânăra.

— Iată... E atât de important pentru mine... Ne-am întâlnit pe Internet... Timp de doi ani, nu am crezut că aș putea din nou să construiesc ceva... Și simt că legătura dintre noi e puternică... Dar nu îndrăznesc să merg... Știu că toată povestea vi se pare o nebunie... Dar ați fost atât de blândă, atât de drăguță cu mine... Nu știu dacă voi reuși... Ne-am pus de acord după un an de discuții... Ne-a luat timp, suntem foarte

timizi amândoi... În fine, iată, nu pot... Aș vrea să mergeți în locul meu...

După o scurtă ezitare, Claire acceptă. Nimeni nu ar fi refuzat. Nu știa încă ce cuvinte va folosi. Va face în așa fel încât să o descrie pe Clémence, insistând cât se poate de mult asupra calităților ei. În orice caz, inventăm întotdeauna mai ușor calitățile altora. La urma urmei, povestea asta o amuza. Întorcându-se la hotel, vru să-i telefoneze lui Jean-Jacques ca să-i povestească întâmplarea. De săptămâni de zile, nu vorbeau decât despre lucruri grave, despre activități cotidiene serioase. Dar se răzgândi, emițând ipoteza că lui Jean-Jacques nu i-ar plăcea ideea ca ea să se întâlnească cu un necunoscut. Cam astea erau raporturile cu soțul ei; nu-i zicea niciodată ce avea intenția să-i zică; și reciproc. Relația lor se baza pe cea mai groaznică stânjeneală posibilă, cea a premeditării verbale.

A doua zi seara, Claire se duse la locul întâlnirii. Căută din priviri un bărbat cu cravată galbenă, semnul după care urmau să se recunoască. Era mult fum, dar privirea îi fu repede atrasă de un punct galben. Bărbatul se așezase la vedere. Câteva secunde îi fură de ajuns lui Claire ca să înlemnească în fața mesei.

În fața cravatei galbene, clipi din ochi de câteva ori.

Era imposibil.

III

Câțiva ambițioși fură decepționați de întoarcerea lui Jean-Jacques în sânul firmei. Cei care mizaseră pe o depresie fatală fură obligați să-și revadă planul de atac; făcuseră câteva greșeli care îi vor costa cu siguranță urcarea câtorva etaje. Jean-Jacques fu salutat de toți ceilalți ca un campion autentic. Din nou, era bătut pe spate, semn incontestabil al întoarcerii la viața socială. Prefera să rămână evaziv în legătură cu viața lui, convins fiind că rostind cuvintele fixăm o situație. Și asta era în afara oricărei discuții. Despărțirea nu va dura; bineînțeles, gândurile astea îi treceau prin minte în momentele pozitive (momentele în care era bătut pe spate), dar în unele seri, când vegeta la hotel, nu ezita să verse câteva lacrimi. Se simțea tot timpul vinovat de a-și fi adus viața în acest impas.

Édouard îl sfătui să facă sport. Trebuia cu orice preț să-și regăsească o anumită alură, să dea prestigiu fizic viitorului său.

— Privește-te în oglindă. Umerii tăi seamănă cu niște genunchi...

Culpabilizarea fizică era ultima slăbiciune pe care nu o explorase încă la el. Dar era adevărat, voia să fugă, voia să sufere, voia să devină un om capabil să urce scările în zbor, după un serviciu totuși comod.

Aproape de hotel, era un club de tenis unde va putea să joace câteva seri, în săptămânile solitare. Foarte repede se confruntă cu una din cele mai groaznice angoase ale tenismenului: cum să-și găsească un partener? Zăbovi pe culoarele clubului, încercând să-și facă o relație care să se dovedească fructuoasă; dar nu era nimic de făcut, tenismenul este o rasă însoțită. Ai fi zis că trăiau cu toții doi câte doi sau patru câte patru, în cazul celor mai lacomi. Trebuia să plătească pe cineva? Sau să urmărească o rachetă care stătea degeaba? Refuza să joace la perete, gândul îl deprima dinainte; ceea ce căuta în sport era și o relație umană. În ceea ce privește pereții, există lucruri mult mai umane. Fiindcă ideea îi aparținuse lui Édouard, îi propuse să vină să joace cu el. Dar acesta din urmă era mult prea îndrăgostit ca să aibă în vedere cea mai mică risipă corporală. Se afla în acea perioadă a iubirii în care să fugi după o minge e la fel de ridicol ca și să fugi după o altă femeie.

„Trebuia să mă întrebați. Există un panou cu anunțuri pentru ca jucătorii să se poată întâlni", îi spusese administratorul clubului de tenis, după ce-l văzuse rătăcind timp de două săptămâni pe acest nou membru. Jean-Jacques, ușurat, se apropie de panou cu un pic de emoție. Fișele

dădeau detalii legate în special de nivelul jucătorilor și de orele la care erau disponibili. În partea de jos a fișei se preciza numele tenismenului preferat, astfel încât oamenii să se poată grupa în funcție de afinități. Era de asemenea un mod de a preciza ambianța; dacă pui Lendl, simți că ești acolo numai ca să joci și că nu vor fi nici un fel de înfloriturí verbale; dacă pui Mac Enroe, înseamnă că, de fapt, ți-ar plăcea și să mai înjuri un pic; dacă pui Noah, după un set mic, mergem să bem ceva etc. Jean-Jacques nu găsi pe nimeni care să corespundă nivelului său, așa că trebui să completeze o fișă. O prinse cu delicatațe sperând că se va găsi cineva care să fie interesat. La categoria „tenismenul preferat" răspunsese: „dumneavoastră", sperând că o mică glumă îi va da un ascendent față de celelalte fișe. Era destul de mândru de această ieșire umoristică, de ce nu. Și ca să spunem adevărul, își făcu efectul pentru că, trei zile mai târziu, primi un telefon:

— Dacă eu sunt jucătorul preferat, atunci nu vă pot lipsi de plăcerea de a juca cu mine...

Se distrau bine între ei tenismenii solitari.

În felul acesta Jean-Jacques avu întâlnire cu Jérôme. Era ciudat să te întâlnești astfel, pe un teren de tenis, cu un necunoscut. Nu prea și-au vorbit dar iată-i schimbând mingi. Când întâlnești pe cineva, încerci întotdeauna să apari în lumina cea mai bună; cei doi jucători își bibileau loviturile într-un mod exagerat; și când trimiteau o minge în afara terenului se scuzau în secunda următoare. Era aproape ca o partidă de politețe ce jucau ei acolo. Și de rea-credință de asemenea,

deoarece Jean-Jacques nu înțelegea de ce nu reușea nimic cu reverul lui *astăzi*, când de fapt niciodată nu reușise nimic cu reverul lui. După acest prim meci, cei doi bărbați discutară puțin. Jérôme era destul de timid, ceea ce primul său apel telefonic nu ar fi lăsat să se bănuiască. Era un tânăr de douăzeci și trei de ani care lucra la o societate de informatică. Stând toată ziua cu ochii ațintiți pe ecran, simțea nevoia să se defuleze seara. Dacă motivațiile lor erau similare, în privința experienței de viață nu prea aveau multe în comun. Schimbară câteva banalități sportive și fură de acord să se mai vadă. Fără să prezicem urmarea, posibilitatea unei prietenii între cei doi bărbați nu ar trebui exclusă total.

De la al treilea meci, hotărâră să cineze împreună. Pentru prima oară în viață, Jean-Jacques se găsea în fața unui bărbat mai tânăr decât el. Prinse gust pentru această situație care îl punea indiscutabil în valoare. Te simți bine când ai în jur tineret respectuos. Raporturile cu el erau neașteptat de ușoare. Vorbiră despre munca lor, dar Jérôme nu voia să insiste prea mult asupra a ceea ce făcea. Preferă să abordeze un alt subiect:

— Cred că ai multă experiență cu femeile, nu?

Iată întrebarea la care nici un bărbat nu poate răspunde nu. Jean-Jacques lăsă să se subînțeleagă că da. După trei întâlniri, începutul prieteniei lor căpăta un aer mai veridic. Jérôme, în ceea ce-l privea, avea destul de puțină experiență cu femeile, dar se lăsă dus de val și îi făcu o confidență. Apoi, după confidență, se lăsă dus de val și îi ceru lui Jean-Jacques un mic serviciu.

Două seri mai târziu, Jean-Jacques se privea în oglindă și se găsea ridicol cu cravata aia galbenă. Așezat într-o cafenea plină de fum, nu prea putea să-i distingă pe cei care intrau. Îi venea să plângă, fără să știe exact de ce, poate din nostalgie pentru momentele în care, pe parcursul vieții, fusese așezat în așteptarea unei femei iubite sau care ar fi putut fi iubită. Când o văzu pe Claire, încercă să dispară; dar ea se îndreptă cu un mers atât de sigur spre el. Rămaseră o clipă nemișcați, apoi ea se întoarse și plecă grăbită. Jean-Jacques se ridică imediat s-o urmeze, lovind câteva persoane așezate în calea lui. Era viu. În această clipă erau prezente toate ingredientele unei ficțiuni.

Eram într-un 12 octombrie.

În ficțiune, plouă mereu. După toate prin câte trecuseră, le mai lipsea o urmărire prin ploaie în timpul căreia, printre farurile mașinilor, fură cât pe ce să moară. Jean-Jacques, care se reapucase de sport de puțină vreme, fugea cu ușurință și ajunse repede în dreptul brațului lui Claire. Ea purta un impermeabil, avea frumusețea uluitoare a femeilor care se zbat fără să se zbată cu adevărat. Modul acela de a împinge un bărbat chiar înainte de a-l săruta.

— Cum ai putut să-mi faci una ca asta? Zici că mă iubești și ieși la agățat pe Internet! Mă dezgușți...

Jean-Jacques nu intră în panică. Simplul fapt de a o fi văzut pe Claire, în ziua în care aștepta o femeie pentru un alt bărbat, îl umpluse de o fericire imensă. Cuplul nu era dintr-o piesă de bulevard, așa încât confuzia se risipi pe dată. Claire înțelese că Jean-Jacques nu era cel cu care

trebuia să se întâlnească Clémence, ci numai purtătorul de cuvânt al unui timid. Rămaseră astfel încremeniți din cauza hazardului. Viața, cu cea mai mare dibăcie, tocmai îi făcuse să descopere ceea ce de fapt pentru ei era evident. În ploaie, lacrimile lor fură discrete. Rămaseră astfel înlănțuiți, emoționați ca în prima zi a iubirii lor.

IV

Câteva zile mai târziu, Jean-Jacques și Claire organizară o adevărată întâlnire între Jérôme și Clémence. Cei doi se simțeau jenați, evident, pentru că era vorba de prima lor întâlnire. Erau mirați de faptul că amândoi recurseseră la o altă persoană; era un punct comun suplimentar și nu dintre cele mai neînsemnate. Le mulțumiră lui Jean-Jacques și lui Claire pentru ceea ce făcuseră.

— Nu, noi vă mulțumim..., spusese Jean-Jacques.

— Da, noi vă mulțumim, insistase Claire.

Erau încă uluiți. Dacă doi necunoscuți care trebuiau să se întâlnească îi alegeau pe ei, din cea mai pură întâmplare, nu mai putea fi nici o îndoială. Se țineau de mână. Jérôme și Clémence râdeau și ei de această situație. Plecară împreună, mergând încet, ca și cum pașii lor ar fi putut fisura pământul. Intrară într-un imobil, luară ascensorul. În spațiul acela strâmt, nu se putea observa nici o urmă de jenă între ei. În fața unei uși, sunară. Igor deschise cu o nonșalanță care nu-l caracteriza. Intrând, îl salutară și pe Ibàn; stând jos și răsfoind o revistă, le făcu un gest vag cu

mâna. Mecanica acestor saluturi evoca o veche prietenie. În jurul unui ceai, vorbiră despre ultimele evenimente ale acestei misiuni și se bucurară de reușita ei (chiar dacă un pic de melancolie era perceptibilă în această bucurie). Cu câteva săptămâni mai înainte, ideea îi venise brusc lui Igor (o idee rusească, evident). Ea consta în a face două persoane să se găsească într-o situație pe care o vor considera extraordinară. Aveau numai nevoie ca viața să le dea o asigurare, să găsească semnele necesare continuării legăturii lor. Puțin conta că semnele erau fabricate sau nu. Timp de luni întregi Jean-Jacques și Claire vor analiza situația și nu vor bănui niciodată că fuseseră fericitele victime ale unui complot:

— Îți dai seama, e totuși o nebunie...

— Da, e o nebunie...

— Posibilitatea ca aceste două persoane...

— Să ne ceară la amândoi...

— Da, e o nebunie...

Se vor săruta, dovedind astfel, cu ajutorul buzelor lor, că, cu cât lucrurile sunt mai grosolane, cu atât mai puțin le punem la îndoială.

Jérôme și Clémence plecară spre viețile lor despre care nu știm nimic. Cât despre veri, se duseră la cinema. De când tot așteptă, Igor era mulțumit că un cinematograf se hotărâse în sfârșit să proiecteze *Aripile dorinței*. Credeau că vor fi singuri în sală, dar, cu o secundă înainte să înceapă, o femeie tânără intră.

Era Sonia.

Filmul începu și primele cuvinte fură:

Pe când copilul era copil,
Mergea cu brațele-n balans,
Voia ca pârâul să fie râu și râul
fluviu,
Iar această baltă să fie o mare.

Pe când copilul era copil,
Nu știa că e copil,
Pentru el totul avea un suflet și sufletele erau
unul singur.

Pe când copilul era copil,
N-avea nici o părere despre nimic...

V

René avea să moară cu mâinile în buzunare opt ani mai târziu. Până atunci, își va petrece timpul nefăcând mare lucru. El, care fusese o glorie a mâinilor, își învârtea acum degetele într-un ritm fără variațiuni. Va vegeta, se va plimba încetișor printre florile din grădină, dar niciodată nu va mângâia un trandafir. Va evita cu cea mai mare grijă colțul de grădină în care era instalat hamacul. De departe, va observa obiectul, nutrind pentru el o ură precisă, considerându-l un veritabil mormânt pentru bărbați. Într-o zi, și aceasta va fi apoteoza vieții lui de nefăcut nimic, va sfida toate pericolele amintirii sale și va smulge hamacul din arborii lui eterni. Și îl va arde pe loc, direct pe pământ. Câteva bucăți din hamac își vor lua zborul odată cu fumul și vor pluti peste Marnes-la-Coquette, iar femeilor din oraș, fără să prea știe de ce, nu le va plăcea mirosul de ars (mirosul slăbiciunii bărbaților). Hipnotizat, René va privi fix bucățelele de jar, va pândi agonia focului. Acest act va fi ca o rebeliune, o impresie iluzorie că bravează mecanismul care îi zdrobește pe bărbați. Aceste momente în care

hamacul va dispărea în fum îl vor face să verse câteva lacrimi care-i vor înceţoşa privirea.

Şi ceaţa jarului fumegând îl va ascunde privirii unui potenţial vizitator.

După ce părăsise domiciliul conjugal, Renée se simţise învestită cu o misiune; aceea de a-şi regăsi trecutul. Se repezise atunci la Orly ca să ia avionul spre Veneţia. Ajunsă acolo, Renée intră în prima pensiune ce-i ieşi în cale şi ceru o cameră şi o carte de telefon. Găsi numele celui pe care-l iubise atât de mult. În viaţă lucrurile pot fi atât de simple; e ridicol atunci să nu le trăieşti.

Bineînţeles că nu, nu e niciodată aşa simplu. Ne petrecem timpul iubindu-ne amintirile care, ele, uită de noi. Fiecare grăunte de nostalgie reprezintă o îngustare a drumului care ne duce spre moarte. În faţa casei lui Marcello, Renée tremura din tot corpul; viaţa ei era acolo, adunată într-o fundătură slab luminată. Se simţea ca într-un decor de carton, ca şi cum tot ceea ce se întâmpla nu era decât ecoul unui vis, al unei irealităţi teatrale. Ca prin farmec, uşa lui Marcello era întredeschisă; putea să se strecoare şi poate să-l contemple în tăcere. Intră în casă. Îl văzu imediat. Bărbatul vieţii ei, mitul ei. Cel pe care nu încetase niciodată să-l iubească. Cel care-i făcuse viaţa mediocră. Renée nu avusese niciodată luciditatea de a nu compara ceea ce nu era de comparat; e prea uşor să mori pentru o secundă care nu face parte din rutina vieţii noastre. Atunci cuvintele, ca şi gesturile, ne împroaşcă cu falsa

lor simplitate. Lui Renée îi plăcuse la Marcello ceea ce nu-i plăcea la viața ei. Adică totul.

La început, nu vru să recunoască în ce măsură îmbătrânise; în ce măsură nu ar mai fi putut astăzi să se aplece sub o chiuvetă. În ce măsură nu va mai putea să facă dragoste cu ea sprijinind-o de uși și de pereți. Dar în momentul în care admise decrepitudinea tânărului ei amant, fu paralizată de o altă evidență; și mai îngrozitoare. Cea a propriei decrepitudini. În amintiri, era frumoasă, pentru că amintirile nu îmbătrânesc. Soclul mitului ei tocmai se confruntase cu timpul. Vru să se întoarcă, dar se apropie de masă. Marcello o văzu. Își trecu mâna (mâna pe care Renée o iubise atât de mult) peste față, ca să fie sigur că nu visează.

— Ce faci aici?... A trecut așa de mult... Vrei ceva?

— ...

— Dar spune odată! Nu poți rămâne așa fără să zici nimic. Ca o fantomă.

— Voiam să te revăd, atât.

— Ei bine, m-ai văzut.

Câteva secunde mai târziu, Renée plecase deja. În aceeași seară, Marcello adormi cu greu. Regreta felul în care se purtase. Dar nu suportase această intruziune brutală din trecutul lui. Voia să uite tot ce trăise. Renée, în ceea ce o privește, rătăcise ca o umbră. După ce fusese fantomă, acțiunea ei nu era, evident, din cale afară de carismatică. Considera că reacția lui Marcello fusese lamentabilă. Atroce chiar. Fusese de o răceală

atroce. Dar la ce se aștepta de fapt? Nu știa. Numai că i se părea că toată viața ei visase la un bărbat care nu fusese decât un mit, o transgresiune, un corp. Își distrusese viața din cauza unei fericiri efemere. Fusese o mamă mediocră și o soție mediocră. Era plină de acreală și, totuși, se simțea cuprinsă de o mare bucurie. Renée tocmai înțelesese greșeala vieții ei, ceea ce nu era puțin lucru. Înțelegerea lamentabilului e preferabilă perenității lui. Cine știe, putea să spere că va fi mai bună de acum înainte. Să îi ajute pe ceilalți. Să dăruiască iubire: scormonind în fundul inimii ei, trebuia să poată găsi cu ce să ajute câteva suflete suferinde. Luă vaporul spre insula Lido. Grand Hôtel era închis în acest anotimp. Atmosfera din stațiunile balneare în timpul iernii seamănă întotdeauna cu atmosfera din culisele unui teatru în timpul zilei, cu cea de pe platourile cinematografice când nu se filmează, cu fețele clovnilor când sunt singuri. Era o deprimare care avea avantajul de a da o speranță. Speranța că totul va reîncepe în curând, într-un nou avânt al iluziei. Renée se lăsa înghițită de vid. Pe plajă, se instala ceața din timpul nopții. Nu mai era nimeni; dar chiar dacă ar fi fost cineva, nu ar fi putut să o vadă pe Renée.

EPILOG

Poveștile noastre se închid în cerc; câteva luni mai târziu, se putea regăsi același aranjament ca în prolog. Dar dacă Jean-Jacques se întorcea de la lucru la aceeași oră, lucrurile erau fundamental diferite: lua ascensorul, deschidea ușa zâmbind și se îndrepta grăbit spre Louise. Ea nu mai era obligată să aibă atâtea activități, aveau să-i lase personalitatea să se dezvolte de la sine. Cât despre Claire, o va săruta, cu savoarea egoistă a fericirii, pe gură (drama kurdă nu îl mai atingea). În aceste seri ale reînnoirii, se simțea adeseori plutind prin aer un miros exotic; o combinație de ardei și ghimbir. Era o încercare ca oricare alta de a se dezrădăcina. Trebuia să mai uiți de repere, să încerci să trăiești în fiecare zi cu o nouă energie; să încerci să crezi că nu totul era sortit degradării.

Claire povesti ce făcuse în ziua aceea la Roissy. Momentul cel mai important fusese când o îmbrățișase pe Caroline, care pleca *au pair** pentru

* Schimb între tineri din țări diferite, care locuiesc, pe rând, unul la familia celuilalt (*n.t.*).

un an, la Chicago. Promitea să scrie cât mai des posibil; ceea ce nu va face. Claire privise avionul pe cer; durase ceva până intrase în masa de nori. De când Caroline își anunțase plecarea, Jean-Jacques și Claire căutaseră o nouă baby-sitter. Și, căutând și confruntându-se cu mai multe decepții, își dădură seama de drăgălășenia și de simțul responsabilității lui Caroline. După ceva timp, găsiră ceea ce îndeobște se numește o perlă. Ivită de nicăieri, le apăruse ca o evidență. În câteva minute, o sumedenie de alte tinere fuseseră date uitării.

Prenumele ei era Carole.

Ea se ocupă de Louise în timpul weekendului (de îndrăgostiți) pe care-l aranjase Jean-Jacques. Weekend lipsit de magie din cauza unei vești îngrozitoare pe care o primiseră cu câteva zile mai devreme: Édouard și Sabine muriseră într-un accident de avion; un mic avion cu care trebuiau să ajungă pe o insulă de vis. Jean-Jacques și Claire plânseră ore în șir, încercând să se consoleze reciproc. Nu puteau să-și dea seama, dar această dramă îi unea și mai mult. Fericirea și nefericirea nu încetează să se seducă una pe cealaltă. La înmormântare, durerea fusese de nesuportat. Ca să se mai liniștească, toată lumea credea că fuseseră fericiți în ultimele lor clipe.

„Da, au murit fericiți... "

Accidentul fusese de o brutalitate neobișnuită. Dar mai ales de o brutalitate imediată. De la o secundă la alta, toată lumea murise. Dar pentru

Édouard și Sabine fusese secunda în care buzele lor erau unite.

Jean-Jacques și Claire hotărâseră să nu anuleze călătoria; a-ți continua viața era un mod de a-i respecta pe morți. Luară trenul și sosiră la Geneva spre sfârșitul după-amiezii. Era orașul lor, Geneva. Nu se mai întorseseră acolo după călătoria mitologică de la începutul iubirii lor. Totul reîncepea acum, poate chiar cu mai multă emoție. Felul lor de a se iubi era mai sigur de el. Din prima zi merseră pe propriile urme, lăsându-se cuprinși de amintiri. Plimbându-se în jurul lacului, se gândeau la prietenii lor. Între propria fericire redescoperită, care îi făcea să râdă nervos, și tristețea morții prietenilor lor, care îi făcea să plângă nervos, descopereau esența vieții. Îi descopereau nostalgia și puterea. Nu le era foame, voiau să meargă la nesfârșit. Acum, între ei se lăsase tăcerea și doar gesturile mai schimbau între ele cuvinte tandre. Claire luă mâna lui Jean-Jacques și o puse pe pântecul ei.

SFÂRȘIT

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Există cărți de care rămâi cumva îndrăgostit: crezi că le-ai uitat și totuși le duci atât de tare dorul... Sau cărți cărora le-ai presimțit miracolul, fără să le fi cunoscut vreodată. Cărți gata să te iubească, adunate pentru tine în colecția CARTEA DE PE NOPTIERĂ.

Suntem pregătiți pentru orice, se pare, mai puțin pentru fericire. În lumea noastră oamenii plătesc sume mari ca să fie asigurați „în caz de incendiu, de inundații sau de accidente", dar *în caz de fericire* rămân descoperiți.
O carte plină de tandră ironie despre viața conjugală din zilele noastre. După succesul romanului *Potențialul erotic al soției mele*, tânărul autor francez își continuă explorările în universul plin de surprize erotico-nevrotice ale căsniciei. De data aceasta bărbatul ajunge în teritoriul interzis, așadar atractiv, al adulterului.

Observația [illegible]ului: Naratorul este empatic, simpatic și obiectiv. La toate acestea se adaugă un soi de înțelegere bonomă a situațiilor din cuplu, fără a favoriza sau defavoriza pe vreunul dintre parteneri.

ISBN 978-973-50-1970-9

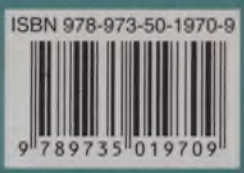

Foto copertă
© S. Hammid/zefa
photoland
the authorized corbis representative